

สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครึ่ง

Textile in Buddhism of Lao Khrang Culture



สีทธิชัย สมนชาติ

SITTHICHAI SMANCHAT

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2540

สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั่ง

Textile in Buddhism of Lao Khrang Culture

สิทธิชัย สมานชาติ

SITTHICHAI SMANCHAT

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2540

หัวข้อวิจัย : สิ่งทอในพระพุทธศาสนา ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั่ง
ผู้วิจัย : นายสิทธิชัย สมานชาติ
ครุศาสตร์บัณฑิต (ศิลปศึกษา) , จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษา สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั่ง ซึ่งชาวบ้านในชุมชนทอดด้วยความศรัทธาเพื่อเป็นพุทธบูชาอันได้แก่

- ผ้าอาสนะ
- ผ้าห่อคัมภีร์
- ธง (ตุง)
- ผ้าคลุมหัวนาค
- ผ้าม่านกันฝน
- ผ้าม่านติดธรรมมาสน์
- หมอนเท้า
- หมอนน้อย
- ผ้าห่มเชิงจก
- ผ้าล้อ
- ผ้าหน้ามุ้ง เป็นต้น

กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั่ง หรือไทครั่ง เป็นกลุ่มชนหนึ่งในชาติพันธุ์เผ่าไท เดิมมีภูมิลำเนาอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำโขง เมืองเวียงจันทน์ เมืองหลวงพระบาง ประเทศลาว ได้เคลื่อนย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณภาคกลางของประเทศไทย ตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ โดยอาศัยอยู่ในจังหวัดอุทัยธานี จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดชัยนาท จังหวัดพิจิตร เป็นต้น ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้เลือกศึกษาบริเวณ

1. บ้านไร่	ต.บ้านไร่	อ.บ้านไร่	จ.อุทัยธานี
2. บ้านทัพคล้าย	ต.ทัพหลวง	อ.บ้านไร่	จ.อุทัยธานี
3. บ้านทัพหลวง	ต.ทัพหลวง	อ.บ้านไร่	จ.อุทัยธานี
4. บ้านโคกหม้อ	ต.โคกหม้อ	อ.ทัพทัน	จ.อุทัยธานี
5. บ้านทัพผึ่งน้อย	ต.วังคัน	อ.ด่านช้าง	จ.สุพรรณบุรี
6. บ้านบ่อกรู	ต.บ่อกรู	อ.เดิมบางนางบวช	จ.สุพรรณบุรี
7. บ้านเนินขาม	กิ่งอำเภอเนินขาม		จ.ชัยนาท
8. บ้านกุดจอก	กิ่งอำเภอหนองมะโมง		จ.ชัยนาท

จากการศึกษาวิจัย สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั่ง ในศาสนสถานและชุมชนจาก 8 หมู่บ้าน พบว่ามีรูปแบบสีสันลวดลายของสิ่งทอ ทั้งสิ่งทอในเรื่องเครื่องนุ่งห่ม และเรื่องสิ่งทอในพระพุทธศาสนาคล้ายคลึงกัน โดยนิยมใช้สีวรรณะร้อนเป็นหลักโดยเฉพาะอย่างยิ่งสีแดงที่ย้อมจากครั่ง รูปแบบและลวดลายสิ่งทอก็คล้ายคลึงกัน จึงอาจสันนิษฐานได้ว่ากลุ่มวัฒนธรรมลาวครั่งหรือไทครั่งทั้ง 8 หมู่บ้านน่าจะอพยพมาจากถิ่นฐานเดียวกันหรือใกล้เคียง และอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยในเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

ในการศึกษาวิจัยสำรวจพบว่าวัฒนธรรมการสร้างสิ่งทอเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาของวัฒนธรรมลาวครั้งอยู่ในสภาวะใกล้การล่มสลายทางวัฒนธรรม ในสภาวะปัจจุบันไม่มีชุมชนใดมีสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของวัฒนธรรมดั้งเดิมครบถ้วน มีหลักฐานเพียงข้อมูลจากผู้สูงอายุในชุมชนว่าเคยมีทำกันเมื่อประมาณ 20-30 ปี ล่วงมาแล้ว ผู้วิจัยสามารถหาหลักฐานสิ่งทอในพระพุทธศาสนาจาก 8 ชุมชน พบ

- ผ้าคลุมหัวนาค	8	ผืน
- ธง (ตุง)	3	ผืน
- ผ้าอาสนะ	20	ผืน
- ผ้าห่อคัมภีร์	10	ผืน
- ผ้าม่านกันฝน	2	ผืน
- ผ้าม่านติดธรรมมาสน์	4	ผืน
- หมอนเท้า	25	ใบ
- หมอนน้อย	95	ใบ
- ผ้าห่มเชิงจก	5	ผืน
- ผ้าล้อ	8	ผืน
- ผ้าหน้ามุ้ง	2	ผืน

เทคนิคการทอของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งที่พบหลักฐานบนสิ่งทอในพระพุทธศาสนาได้แก่ เทคนิคการ ชิด , เทคนิคการ จก และ เทคนิคการ มัดหมี่

รูปแบบ สีเส้น ของสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง แบบดั้งเดิมเป็นสิ่งสะท้อนถึงรากฐานของวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิต ในสังคมของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งได้เป็นอย่างดี

สำหรับลวดลายโบราณของสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง ได้สำรวจพบจำนวน 45 ลวดลาย

สำหรับคตินิยมการถวายสิ่งทอในพระพุทธศาสนา ตามวาระโอกาสในวัฒนธรรมดั้งเดิมจากการวิจัยพบว่า ผ้าคลุมหัวนาค จะทอใช้ในงานบุญบวชนาคเท่านั้น ธง (ตุง) จะทอถวายในพิธีปลุกธวงช่วงเทศกาลสงกรานต์เท่านั้น ส่วนผ้าอาสนะ ผ้าห่อคัมภีร์ ผ้าม่านกันฝน ผ้าม่านติดธรรมมาสน์ หมอนเท้า หมอนน้อย ผ้าห่มเชิงจก ผ้าล้อ ผ้าหน้ามุ้ง นั้น สามารถทอถวายได้ทั้งงานบุญผ้าป่า และงานบุญจุลกฐิน ซึ่งปัจจุบันเป็นเพียงงานบุญจุกฐินธรรมดา

ผลของการวิจัยมี 3 รูปแบบคือ รายงานเอกสารสิ่งพิมพ์ภาพถ่ายและฟิล์มสไลด์ ผู้วิจัยปรารถนาจะเผยแพร่คุณค่าของสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของวัฒนธรรมลาวครั้งทั้งในด้านประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมอันเป็นภูมิปัญญาที่หล่อหลอมความเชื่อความศรัทธาและพลังสร้างสรรค์ทางศิลปะเข้าไว้ด้วยกันของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งซึ่งเป็นวัฒนธรรมหนึ่งในชาติพันธุ์เผ่าไท

Research title : Textile in Buddhism of Lao Khrang Culture

Researcher : Mr. Sitthichai Smanchat
Bachelor of Education (Art),
Chulalongkorn University.

ABSTRACT

This research is a case study of Textile in Buddhism of Lao Khrang Culture. The villagers weaved with faith as Buddhist offerings as asana , scripture cover, thong , pha khum hua nak , curtain , mon thao , mon noi , blanket , pha lo , pha na mung etc.

Lao Khrang Culture group or Tai Khrang is a group of Tai race. Originally, they lived on Khong river bank , Vieng Chan , Luang Prabang in Lao. The Lao Khrang peoples were resettled from Lao into various parts of Thailand by the Thai government between the beginning of Rattanakosin period. Today Lao Khrang villages can be found throughout Uthai Thani , Suphan Buri , Chai Nat and Phichit provinces in Central Thailand.

This researched areas have been selected .-

1. Ban Rai , Ban Rai Sub-district,
Ban Rai District , Uthai Thani Province.
2. Ban Tap Klay , Tap Laung Sub-district ,
Ban Rai District , Uthai Thani Province.
3. Ban Tap Luang , Tap Laung Sub - district ,
Ban Rai District , Uthai Thani Province.
4. Ban Kok Mo , Kok Mo Sub - district ,
Tap Tan District , Uthai Thani Province.
5. Ban Tab Pueng Noi , Wang Kan Sub - district ,
Dan Chang District , Suphan Buri Province.
6. Ban Bo Kru , Bo Kru Sub - district ,
Derm Bang Nang Buat District , Suphan Buri Province.
7. Ban Noen Kam , Noen Kam Sub - commune ,
Chai Nat Province.
8. Ban Kud Jok , Nong Ma Mong Sub - commune
Chai Nat Province.

In this case study the researcher found that the Textile in Buddhism of Lao Khrang Culture group in relegions areas and community of 8 villages , it was similar of design. The structure of colour is red also. If consider about the similar of Textile , the 8 Lao Khrang's villages should be stayed nearer and immigrated to Thailand at the same time.

In this case study the researcher found that the Textile in Buddhism of Lao Khrang Culture is being lost. The researcher didn't found the complete set of original Textile in Buddhism at each village. The researcher found only the tales from the old people.

The researcher interviewed master weavers and studied the traditional Textile of designs on 182 old pieces of Textile in Buddhism of Lao Khrang Culture. The researcher found asana 20 pieces , scripture cover 10 pieces , thong 3 pieces , pha khum hua nak 8 pieces , wall Curtain 2 pieces , curtain 4 pieces , mon thao 25 pieces, mon noi 95 pieces , blanket 5 pieces , pha lo 8 pieces , pha na mung 2 pieces. The weaving techniques of Lao Khrang Culture that use for Textile in Buddhism are Khit , Chok and Ikat (mud mi). The reseacher found 45 old designs. These designs and colours of traditional Tai Textile , which are a form of traditional folk art inherit from ancient time. They are valuable from the points of their style weaving techniques and eleborate design which reflect the origin , history , social relation and the way of life of the ancient Lao Khrang or Tai khrang.

Moral precepts of offerings the Textile in Buddhism according to former culture , Thong was woven specifically for use in Blook Thong ceremony during Songkrant festival. And the pha khum hua nak was woven specifically for a man use in ordination , or buat nak ceremony. Other textiles (asana , scripture cover , curtian , mon thao , mon noi , blanket , pha lo , pha na mung) were woven for Phapah ceremony of Chun Kthin ceremony and Kthin ceremony.

The result of the research comes in three forms. They are report typscript , photographs and slides. The research wishes to propagate and conserve the Textile in Buddhism of Llao Khrang of Tai Khrang which is one culture of Tai race.

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ในความอนุเคราะห์ทุนวิจัยในการศึกษาเรื่อง “สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง”

รายงานการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ก็ด้วยความอนุเคราะห์จากหลายๆท่าน ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือระหว่างการออกเก็บข้อมูลด้านเอกสาร และข้อมูลภาคสนาม จึงใคร่ขอขอบพระคุณบุคคลต่างๆ ดังนี้

เจ้าคุณศรีชโยดม	(หลวงพ่อบุญ)
พระครูวิสิฐสุวรรณคุณ	(หลวงพ่อบุญ)
พระอุเทศธรรมนิวิฐ	(สมบุญ สิริทินโน)
พระสมุสสารวย	(พระโอบายโก)
รศ.ศรีศักร	วัลลิโกดม
อ.บุญผา	มีสินทสูตร
อ.เพียว	อุ้นศิริ
อ.รัชฎา	สุขแสงสุวรรณ
อ.สุนันทา	อุบลสอาด
อ.ศรีวรรณ	อุบลสอาด
อ.นันทน์	บัวเผือก
อ.ดี	ทาทำนุก
กำนันพยนต์	กาฬภักดี
ผู้ใหญ่เลิศรัตน์	กาญจนวิจิต
ผู้ใหญ่ประทีป	วิเศษศรี
คุณอรอนงค์	วิเศษศรี
คุณศรีณิน	จันทร์ภักษ์
คุณบ้าน้อย	พุ่มจำปา
คุณป่าซ้อง	จบศรี
คุณยายทองจาย	จบศรี
คุณยายปิ่น	จันทร์

และขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งแก่ ผศ.ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี ที่ปรึกษาโครงการวิจัย ตลอดจนชาวบ้านทุกหมู่บ้านที่มีได้เอื้อนาม ณ ที่นี้ด้วย (บ้านไร่ , บ้านทัพคล้าย , บ้านทัพหลวง , บ้านโคกหม้อ , บ้านบ่อกรู , บ้านทับผึ้งน้อย , บ้านเนินขาม , บ้านกุดจอก)

สิ่งสำคัญ คือ ต้องขอขอบพระคุณบรรพบุรุษของศิลปินช่างทอกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง หรือไทครั้ง ที่ได้สร้างผลงานสิ่งทอในพระพุทธศาสนาและถ่ายทอด ตลอดจนศิลปินช่างทอนิรนามทุกๆท่านที่ได้เคยฝากผลงานสิ่งทอไว้ในพระพุทธศาสนา

ผู้วิจัยขอกราบและเทิดพระคุณของพระสยามเทวาธิราชที่ปกป้องรักษาให้สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง ให้คงอยู่คู่พระพุทธศาสนาและวิถีชีวิต กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งมาจนถึงปัจจุบัน มรดกสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งอันมีคุณค่าคงมิใช่เป็นสิ่งที่มีความค่าเฉพาะกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่มีความค่าระดับชาติ และเป็นมรดกโลก ที่ชนเผ่าไททุกคนควรที่จะหวงแหน และหาแนวทางที่ถูกต้องเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดให้คงอยู่วิถีชนเผ่าไทสืบไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	1
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	3
กิตติกรรมประกาศ	5
สารบัญ	6
สารบัญภาพ	7
บทที่ ๑ บทนำ	10
ความสำคัญ และที่มาของการวิจัย	10
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	11
ขอบเขตของการวิจัย	11
คำจำกัดความ	11
ประโยชน์ของการวิจัย	12
บทที่ ๒ ประวัติการอพยพของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งในประเทศไทย	13
และประวัติการตั้งถิ่นฐานโดยสังเขป	
ประวัติกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง ในปัจจุบัน อุทัยธานี	16
ประวัติกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง ในจังหวัด ชัยนาท	21
ประวัติกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง ในจังหวัด สุพรรณบุรี	24
บทที่ ๓ รูปแบบ ลวดลาย และสีสันทนของสิ่งทอในพระพุทธศาสนา	27
ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง	
ผ้าอาสนะ	31
ธง (ตุง)	32
ผ้าห่อคัมภีร์	34
ผ้าคลุมหัตถ์	36
ผ้าม่านกันฝน	37
ผ้าม่านติดธรรมมาสน์	39
หมอนเท้า	40
หมอนน้อย	42
ผ้าห่มเชิงจก	44
ผ้าล้อ	46
ผ้าหน้ามุ้ง	47
บทที่ ๔ คติความเชื่อ และลวดลายสิ่งทอ	49
ในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง	
บทที่ ๕ คตินิยมในโอกาสการถวายสิ่งทอ	56
ในพระพุทธศาสนา ของกลุ่มวัฒนธรรมของสิ่งทอ	
บทที่ ๖ สภาพการณ์ทางวัฒนธรรมของสิ่งทอในพระพุทธศาสนา	60
ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งในปัจจุบันและแนวโน้มการสืบทอด	
บทส่งท้าย	63
บรรณานุกรม	64

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	อนุสาวรีย์ หลวงปู่ดำ วัดบ่อกรู ศาสนสถานประจำหมู่บ้านบ่อกรู อ.เดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี	65
ภาพที่ 2	พระสมุสสารวย วัดศรีสโมสร ศาสนสถานประจำหมู่บ้านกุดจอก กิ่งอำเภอนองมะโมง จ. ชัยนาท	66
ภาพที่ 3	เจ้าคุณศรีชโยดม วัดเนินขาม ศาสนสถานประจำหมู่บ้านเนินขาม กิ่งอำเภอนเนินขาม จ.ชัยนาท	67
ภาพที่ 4	พระครูวิสิฐสุวรรณคุณ วัดทับผึ้ง ศาสนสถานประจำหมู่บ้านทับผึ้งน้อย ต.วังคัน อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี	68
ภาพที่ 5	บ้านเรือน และทางในหมู่บ้านกุดจอก กิ่งอำเภอนองมะโมง จ.ชัยนาท	69
ภาพที่ 6	รูปแบบ บ้านเรือนกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง หมู่บ้านกุดจอก กิ่งอำเภอนองมะโมง จ.ชัยนาท	70
ภาพที่ 7	ผ้าอาสนะ กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง วัดบ้านไร่ อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี	71
ภาพที่ 8	ผ้าอาสนะ กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง วัดศรีสโมสร บ้านกุดจอก กิ่งอำเภอนองมะโมง จ.ชัยนาท	72
ภาพที่ 9	ผ้าอาสนะ กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง หรือไทครั้ง บ้านกุดจอก กิ่งอำเภอนองมะโมง จ.ชัยนาท	73
ภาพที่ 10	ธง (ตุง) กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง วัดทัพหลวง ต.ทัพหลวง อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี	74
ภาพที่ 11	ธง (ตุง) กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง วัดทัพคล้าย ต.ทัพหลวง อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี	75
ภาพที่ 12	ผ้าห่อคัมภีร์ กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง วัดศรีสโมสร บ้านกุดจอก	76
ภาพที่ 13	ผ้าห่อคัมภีร์ ทำจาก ผ้าขึ้นหมีตาต่อตีนจก และผ้าโจงกระเบนมัดหมี วัดศรีสโมสร บ้านกุดจอก	77
ภาพที่ 14	ผ้าห่อคัมภีร์ ทำจาก ผ้ามัดหมีน้อย และ ผ้ามัดหมีโลด วัดศรีสโมสร บ้านกุดจอก	78
ภาพที่ 15	ผ้าห่อคัมภีร์ ทำจาก ผ้าขัดผสมจก และผ้าพื้นขาว วัดศรีสโมสร บ้านกุดจอก	79
ภาพที่ 16	ผ้าม่านกันผนัง กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง ฝีมือการทอถวาย ของ นางสร้อย ป้อมคำ	80

		หน้า
ภาพที่ 17	ผ้าผ่านกันผนัง กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง ฝีมือการทอถวาย ของ นางสร้อย ป้อมคำ	81
ภาพที่ 18	ธรรมมาสน์ และผ้าผ่านติดธรรมมาสน์ วัดศรีสโมสร บ้านกุดจอก กิ่งอำเภอหนองมะโมง จ.ชัยนาท	82
ภาพที่ 19	ผ้าผ่านติดธรรมมาสน์ วัดศรีสโมสร บ้านกุดจอก ฝีมือการทอถวาย ของ นางทองจาย จบศรี	83
ภาพที่ 20	ผ้าผ่านติดธรรมมาสน์ วัดศรีสโมสร บ้านกุดจอก ฝีมือการทอถวาย ของ นางทองจาย จบศรี	84
ภาพที่ 21	หมอนเท้า กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง หรือไทครั้ง วัดศรีสโมสร บ้านกุดจอก	85
ภาพที่ 22	หมอนเท้า กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง วัดศรีสโมสร บ้านกุดจอก	86
ภาพที่ 23	หมอนเท้า กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง วัดเนินขาม บ้านเนินขาม	87
ภาพที่ 24	หมอนเท้า กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง วัดเนินขาม บ้านเนินขาม	88
ภาพที่ 25	หมอนเท้า กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง วัดเนินขาม บ้านเนินขาม	89
ภาพที่ 26	หมอนน้อย กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง หรือไทครั้ง วัดเนินขาม บ้านเนินขาม	90
ภาพที่ 27	หมอนน้อย กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง วัดเนินขาม บ้านเนินขาม	91
ภาพที่ 28	หมอนน้อย กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง วัดทับผึ้ง บ้านทับผึ้งน้อย	92
ภาพที่ 29	หมอนน้อย กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง วัดทับผึ้ง บ้านทับผึ้งน้อย	93
ภาพที่ 30	หมอนน้อย กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง วัดทับผึ้ง บ้านทับผึ้งน้อย	94
ภาพที่ 31	หมอนน้อย กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง วัดทับผึ้ง บ้านทับผึ้งน้อย	95
ภาพที่ 32	ผ้าคลุมหัวนาค กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง บ้านทัพคล้าย ต.ทัพหลวง อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี	96
ภาพที่ 33	ผ้าคลุมหัวนาค กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง บ้านกุดจอก กิ่งอำเภอหนองมะโมง จ.ชัยนาท ฝีมือการทอของ นางซ้อง จบศรี	97
ภาพที่ 34	ผ้าห่มเชิงจก กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง บ้านไร่ อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี	98
ภาพที่ 35	ผ้าล้อ กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง บ้านไร่ อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี	99

		หน้า
ภาพที่ 36	ผ้าล่อ กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไ้ครั้ง บ้านกุดจอก กิ่งอำเภอหนองมะโมง จ.ชัยนาท ฝีมือการทอ ของ นางนัว จบศรี	100
ภาพที่ 37	ผ้าหน้ามุ้ง กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง หรือไ้ครั้ง บ้านไร่ อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี	101
ภาพที่ 38	พุทธศาสนิกชน กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไ้ครั้ง ทำบุญตักบาตร ที่บ้านกุดจอก	102
ภาพที่ 39	ศิลปินช่างทออาวูโส ที่เคยสร้างผลงานสิ่งทอในพระพุทศาสนา กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไ้ครั้ง นางกาว กาฬภักดี บ้านบ่อกรู จ.สุพรรณบุรี	103
ภาพที่ 40	ศิลปินช่างทออาวูโส ที่เคยสร้างผลงานสิ่งทอในพระพุทศาสนา กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไ้ครั้ง นางน้อย พุ่มจำปา บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท	104
ภาพที่ 41	ศิลปินช่างทออาวูโส ที่เคยสร้างผลงานสิ่งทอในพระพุทศาสนา กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไ้ครั้ง นางเฮียง ทาเอื้อ บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท	105
ภาพที่ 42	ศิลปินช่างทออาวูโส ที่เคยสร้างผลงานสิ่งทอในพระพุทศาสนา กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไ้ครั้ง นางเปี่ยม พุ่มจำปา บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท	106
ภาพที่ 43	ศิลปินช่างทออาวูโส ที่เคยสร้างผลงานสิ่งทอในพระพุทศาสนา กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไ้ครั้ง นางทองจาย จบศรี บ้านกุดจอก จ.ชัยนาท	107
ภาพที่ 44	ศิลปินช่างทออาวูโส ที่เคยสร้างผลงานสิ่งทอในพระพุทศาสนา กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไ้ครั้ง นางนัว จบศรี บ้านกุดจอก จ.ชัยนาท	108
ภาพที่ 45	ศิลปินช่างทออาวูโส ที่เคยสร้างผลงานสิ่งทอในพระพุทศาสนา กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไ้ครั้ง นางซ้อง จบศรี บ้านกุดจอก จ.ชัยนาท	109
ภาพที่ 46	ศิลปินช่างทออาวูโส ที่เคยสร้างผลงานสิ่งทอในพระพุท ศาสนา กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไ้ครั้ง นางไป่ ตรีดี บ้านทับผึ้งน้อย จ.สุพรรณบุรี	110

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

สิ่งทอเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นเป็นเวลานานหลายพันปีมาแล้วนับเป็นวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของมนุษยชาติอย่างหนึ่ง พลังแห่งการสร้างสรรค์ได้พัฒนาเทคโนโลยีการทอให้มีความประณีตซับซ้อน และสวยงามมากยิ่งขึ้น กลายเป็นงานศิลปะที่มีคุณค่าทั้งทางสุนทรียภาพและทางจิตใจ โดยผู้ประดิษฐ์มักสอดใส่จิตวิญญาณแห่งความรักลงไปใยทุกเส้นที่สอดประสานกันเข้าเป็นผืนผ้า เพื่อมอบให้แก่บุคคลอันเป็นที่รักยิ่ง และเพื่อใช้ในโอกาสพิเศษอันเป็นเกียรติยศ เป็นความดีความงามของตนเอง รวมทั้งสนองตอบความศรัทธาสูงสุดที่มีต่อความเชื่อในศาสนาที่ผูกพันลึกซึ้งอยู่ในสังคมของตน พระพุทธศาสนาไม่เพียงเป็นศาสนาที่ได้รับการปลูกฝังเป็นจารีตประเพณีที่กำหนดการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในสังคมอีกด้วย พระพุทธศาสนาจึงไม่ได้เป็นเพียงพิธีกรรม และความเชื่อเท่านั้น หากถูกล้อมรวมเป็นเนื้อเดียวกันกับชีวิตวัฒนธรรมของคนไทยด้วย พุทธศาสนิกชนเชื่อกันว่า การบูชาที่จะทำให้ได้กุศลจริง ๆ จะต้องปฏิบัติเฉพาะพระพักตร์หรือใกล้ชิดพระพุทธรองค์ให้มากที่สุดเท่าที่นั้น แต่เมื่อพระพุทธรองค์เสด็จเข้าสู่ปรินิพพานแล้ว การได้บูชาต่อสิ่งที่เป็นเครื่องหมายแทนพระพุทธรองค์ จึงนับเป็นการบูชาในอีกทางหนึ่งที่พุทธศาสนิกชนสามารถกระทำได้ การบูชาในพระพุทธรูปนั้น แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ การบูชาโดยการปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าหรือที่เรียกว่า **ปฏิบัติบูชา** การบูชาด้วยการถวายสิ่งของต่อสิ่งสำคัญทางศาสนา หรือที่เรียกว่า **อามิสบูชา**

ผ้าและสิ่งทอต่าง ๆ นับเป็นอามิสบูชาประเภทหนึ่งที่พุทธศาสนิกชนสร้างเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา โดยสิ่งทอเหล่านี้มีรูปแบบแตกต่างกันไปตามลักษณะการใช้สอยและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น แต่สิ่งหนึ่งที่แฝงเร้นอยู่ในสิ่งทอเหล่านี้คือ คุณค่าที่เกิดจากแรงศรัทธาจากพุทธศาสนูปถัมภกชน สิ่งทอที่สร้างขึ้นเนื่องในพระพุทธรูปจึงเป็นสิ่งทอที่มีความงดงามวิจิตรบรรจง มีคุณลักษณะโดดเด่นไปจากสิ่งทอที่ใช้กันอยู่ทั่วไป ด้วยเหตุที่เกิดขึ้นจากกฎเกณฑ์ของศาสนาประการหนึ่ง และเป็นผลแห่งศรัทธาของผู้สร้างอีกประการหนึ่ง สิ่งทอเหล่านี้จึงมีความหมายอย่างยิ่งต่อวัฒนธรรมไทย เพราะว่าได้หล่อหลอมเอาความเชื่อความศรัทธาและพลังสร้างสรรค์ทางศิลปะเข้าไว้ด้วยกัน จึงนับเป็นมรดกอันล้ำค่าอย่างหนึ่งที่ตกทอดอยู่ในสังคมไทยสืบเนื่องต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (สังศรี ประพัฒน์ทอง, 2537:5-19)

กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง เป็นการเรียกขานวัฒนธรรมของชุมชนชาวไทยที่ใช้ภาษาไทลาว ซึ่งอาศัยอยู่ทั่วไปในบริเวณภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดชัยนาท จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดพิจิตร เป็นต้น โดยถูกกวาดต้อนมาจากฝั่งซ้ายของลุ่มแม่น้ำโขงและได้มาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ชุมชนไทยในกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งนี้มีศิลปหัตถกรรมสิ่งทอทั้งดงาม ทั้งมีเทคนิคหลายหลาย เช่น ผ้ามัดหมี่ ผ้าจก ผ้าขิด ผ้าหางกระรอก และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิ่งทอในพระพุทธรูปของลุ่มวัฒนธรรมนี้ อันได้แก่ ผ้าอาสนะ ผ้าห่อคัมภีร์ ธง (ตุ่ง) ผ้าคลุมหัวนาค ผ้าม่านกันฝน หมอนเท้า หมอนน้อย มีความงดงามมาก ซึ่งทั้งหมดนี้จัดเป็นผลงานทางศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบหนึ่งที่สืบทอดกันมาจากอดีตสู่ปัจจุบัน นับเป็นศิลปแห่งภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่าควรแก่การศึกษาและอนุรักษ์ไว้ ซึ่งผลงานสิ่งทอต่างๆ เหล่านี้นับวันจะหาได้ยาก เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไป ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรับเอาวัฒนธรรมของนานาประเทศที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นอารยะประเทศ ซึ่งเน้นความเป็น **วัตถุนิยม** ทำให้ศิลปวัฒนธรรมอันดั้งเดิมหลาย ๆ อย่างในประเทศไทย สูญหายไปเนื่องจากขาดความรู้ ความเข้าใจความสำนึกและตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิม ผู้วิจัยหวังใ้งานวิจัยชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจ ดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งในแต่ละท้องถิ่นเพื่อวิจัยด้านการสืบทอด การรับและการส่งอิทธิพลต่อกัน การอพยพเคลื่อนย้ายถิ่นฐานแพร่กระจายไปยังแหล่งต่างๆ
2. เพื่อศึกษารูปแบบและเอกลักษณ์ของสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งทั้งด้านรูปแบบ สี สัน ลวดลาย ที่ยังมีหลักฐานอยู่ในแต่ละชุมชน
3. เพื่อศึกษาขนบธรรมเนียมประเพณีในการถวายทานสิ่งทอในพระพุทธศาสนาในโอกาสงานบุญต่างๆ อาทิ งานบุญจุลฐิน งานบุญผ้าป่า งานบุญสงกรานต์และงานบุญอื่นๆ
4. เพื่อศึกษาคติความเชื่อในเรื่องลวดลายต่างๆ ที่มีความหมายแฝงไว้ในแต่ละลวดลายของสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง
5. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ทางวัฒนธรรมของทำทอด้วยการทอผ้าถวายเป็นสิ่งทอในพระพุทธศาสนา เพื่อการมองแนวโน้มของวัฒนธรรมในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาวิจัยเฉพาะกลุ่มคนไทยที่อยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งเท่านั้น โดยมีขอบเขตครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัดในภาคกลางคือ

- จังหวัดอุทัยธานี
- จังหวัดชัยนาท
- จังหวัดสุพรรณบุรี

คำจำกัดความ

สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง ในการศึกษาวิจัยหมายถึง สิ่งทอที่ชาวบ้านได้ทอถวายโดยมีรูปแบบ ลวดลายและสี สัน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง มิใช่สิ่งทอที่ซื้อหามาจากกลุ่มวัฒนธรรมอื่นๆ โดยมุ่งเน้นศึกษาสิ่งทอ ดังต่อไปนี้

- ผ้าอาสนะ
- ธง (ตุง)
- ผ้าห่อคัมภีร์
- ผ้ามางกันผนัง
- ผ้าติดธรรมมาสน์
- หมอนเท้า (หมอนขวานหรือหมอนสามเหลี่ยม)
- หมอนน้อย (หมอนทกหรือหมอนหน้าอิฐ)
- ผ้าคลุมหัวนาค
- ผ้าห่มเชิงจก
- ผ้าล้อ
- ผ้าหน้ามุ้ง

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้รวบรวมบันทึกเรื่องราวประวัติความเป็นมาของชุมชนในแต่ละท้องถิ่นของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี
2. ได้รวบรวมรูปแบบ ลวดลาย และสีสันทนของสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งเพื่อเป็นหลักฐานแสดงถึงเอกลักษณ์ของสิ่งทอกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง
3. ได้รวบรวมบันทึกขนบธรรมเนียมประเพณีการถวายสิ่งทอในพระพุทธศาสนาประเภทต่างๆ เพื่อเป็นหลักฐานในการสืบทอดประเพณีที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพสังคมในอนาคต
4. ได้รวบรวมคติความเชื่อในเรื่องลวดลายต่างๆ อันเป็นมรดกแห่งภูมิปัญญาซึ่งสืบทอดต่อกันมายาวของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง ซึ่งเป็นกลุ่มหนึ่งในชาติพันธุ์เผ่าไทไว้เป็นหลักฐาน
5. ได้มองเห็นแนวโน้มของวัฒนธรรมลาวครั้งในอนาคต

บทที่ 2

ประวัติการอพยพของคนไทยกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งในประเทศไทย และประวัติการตั้งถิ่นฐานโดยสังเขป

กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง (ลาวครั้ง ,ลาวเวียง ,ลาวกา) เป็นกลุ่มวัฒนธรรมหนึ่งในชาติพันธุ์เผ่าไทที่ใช้ภาษาไทย อาศัยอยู่ในบริเวณภาคกลางของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดชัยนาท จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดพิจิตร

ในการศึกษาประวัติกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งในการวิจัยครั้งนี้ได้คัดเลือกชุมชนสำคัญจำนวน 8 หมู่บ้านในจังหวัดอุทัยธานี จังหวัดชัยนาท จังหวัดสุพรรณบุรี อันเป็นแหล่งวัฒนธรรมลาวครั้งที่ยังคงมีหลักฐานสำคัญเรื่องสิ่งทอในพระพุทธศาสนา ได้แก่

1. หมู่บ้านบ้านไร่ ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
มีวัดบ้านไร่ เป็นศาสนสถานประจำชุมชน
2. หมู่บ้านทัพหลวง ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
มีวัดทัพหลวง ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
3. หมู่บ้านทัพคล้าย ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
มีวัดทัพคล้าย เป็นศาสนสถานประจำชุมชน
4. หมู่บ้านโคกหม้อ ตำบลเนินขาม อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท
มีวัดโคกหม้อ เป็นศาสนสถานประจำชุมชน
5. หมู่บ้านเนินขาม กิ่งอำเภอเนินขาม (เดิมขึ้นอยู่กับอำเภอหันคา) จังหวัดชัยนาท
มีวัดเนินขาม เป็นศาสนสถานประจำหมู่บ้าน
6. หมู่บ้านกุดจอก กิ่งอำเภอหนองมะโมง (เดิมขึ้นอยู่กับอำเภอวัดสิงห์) จังหวัดชัยนาท
มีวัดศรีสโมสร เป็นศาสนสถานประจำชุมชน
7. หมู่บ้านทับผึ้งน้อย ตำบลวังคัน อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี
มีวัดทับผึ้ง เป็นศาสนสถานประจำชุมชน
8. หมู่บ้านบ่อกร ตำบลบ่อกร อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี
มีวัดบ่อกร เป็นศาสนสถานประจำชุมชน

ประวัติชีวิตการตั้งถิ่นฐานและความเป็นอยู่ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง

กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือถูกเรียกขานในชาติพันธุ์เผ่าไทว่า **กลุ่มไทครั้ง** กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งจะเรียกตนเองว่า **ลาวครั้ง** หรือ **ลาวเวียง** หรือ **ลาวกา** ในภาษาอังกฤษเขียนว่า **Lao Khrang** หรือ **Lao Vheng** หรือ **Lao Ka** ชาวไทยทั่วไปมักเรียกคนในกลุ่มวัฒนธรรมนี้ว่า **ลาว** คำว่า **ลาว** นั้นเป็นการเรียกขานที่แสดงถึงการแบ่งแยกกลุ่มชาติพันธุ์และวัฒนธรรมออกจากชาวสยาม ชาวมอญ ชาวจีน ออกเป็นชาวลาวอีกกลุ่มหนึ่งที่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ของตนเองและคงเป็นเพราะคนไทยกลุ่มนี้ได้อพยพมาจากดินแดนส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรลาว และอีกกรณีหนึ่งเป็นความนิยมในการเรียกขานของคนในสมัยนั้นที่จะเรียกขานผู้ที่มาจากถิ่นที่อพยพเข้ามาอยู่ใหม่ว่า **ลาว**

คำว่า **ลาวครั้ง** มีผู้สันนิษฐานว่าเป็นคนที่เคยตั้งถิ่นฐานอยู่เขตเทือกเขาภูคังประเทศลาวทำให้ถูกเรียกว่า **ลาวคังหรือลาวครั้ง** แต่บ้างก็ว่าในสมัยที่อพยพกันมาต้องประสบกับสภาวะขาดแคลนไปเสียทุกอย่าง แม้กระทั่งเครื่องมือหากิน จึงต้องเลี้ยงครั้งสำหรับย้อมผ้า เพราะไม่ต้องใช้เครื่องมืออะไร จึงทำให้ถูกเรียกว่า **ลาวซ้ครั้งหรือลาวครั้ง** ในที่สุดและลาวครั้งยังมีอยู่ในเขตอำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี แม้กระทั่งจังหวัดนครปฐมหรือกาญจนบุรี (ชัชฌา วังวิภาค,2530:3)

และจากการศึกษาวิจัยพบว่าสีแดงที่ย้อมจากครั้งเป็นสีเอกลักษณ์โดดเด่นของสิ่งทอในกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งในทุกหมู่บ้าน แต่หมู่บ้านที่ทำการศึกษารายในครั้งนี้มีเพียง 2 หมู่บ้านที่ย้อมรับและเรียกขานตนเองว่า ลาวครั้ง คือหมู่บ้านกุดจอก กิ่งอำเภอหนองมะโมง (เดิมขึ้นอยู่กับอำเภอวัดสิงห์) จังหวัดชัยนาท โดยเป็นที่น่าสังเกตว่าชาวบ้านในหมู่บ้านนี้ใช้ภาษาพูดที่มีสำเนียงเป็นเอกลักษณ์พิเศษคือจะใช้คำว่า กอล้า ท้ายประโยคที่ใช้ในความหมายว่า ได้ไหม หรือ ใต้ริปล่าว และหมู่บ้านโคกหม้อ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งเป็นชุมชนที่แยกตัวไปจากหมู่บ้านกุดจอก โดยทั้ง 2 หมู่บ้านบอกว่ามีบรรพบุรุษมาจากเมืองหลวงพระบาง

คำว่า ลาวเวียง เป็นการเรียกขานตนเองของเกือบทุกชุมชนที่ทำการศึกษารายในครั้ง นี้ โดยมีความหมายถึง กลุ่มคนที่มีบรรพบุรุษอพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ แห่งลุ่มแม่น้ำโขงอันได้แก่ หมู่บ้านบ้านไร่ , หมู่บ้านทัพคล้าย ในจังหวัดอุทัยธานี หมู่บ้านเนินขาม ในจังหวัดชัยนาท หมู่บ้านทับผึ้งน้อย, หมู่บ้านบ่อกร ในจังหวัดสุพรรณบุรี

จากการศึกษาวิจัยพบว่าเอกลักษณ์ของสิ่งทอในวิถีชีวิตใช้สีแดงครั้งเป็นสีหลักเช่นเดียวกัน สันนิษฐานว่าลาวเวียงและลาวครั้งน่าจะ มีบรรพบุรุษและภูมิสำเนาเดิมมาจากที่เดียวกัน จึงมีวัฒนธรรมในเรื่องสิ่งทอเหมือนกัน

คำว่า ลาวกา หรือ ลาวกวา เป็นการเรียกขานกลุ่มชาวลาวเวียงที่พูดเสียงดังเหมือนนกเป็นคำพูด ที่แสดงการดูถูกอีกฝ่ายหนึ่งโดยเป็นการเรียนขาน โดยกลุ่มชนนั้นมีได้ย้อมรับ และเรียกตัวเองว่า ลาวเวียง ได้แก่ หมู่บ้านทัพหลวง ซึ่งถูกชาวบ้านทัพคล้ายเรียกชาวบ้านทัพหลวงว่าเป็นลาวกาแต่ชาวบ้านทัพหลวงก็ยืนยันว่า บรรพบุรุษของตนก็อพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์เช่นกัน

จากการศึกษาวิจัยพบว่าเอกลักษณ์ของสิ่งทอในวิถีชีวิตของชาวบ้านทัพหลวงใช้สีแดงครั้งเป็นสีหลักเช่นเดียวกัน จึงน่าจะสันนิษฐานได้ว่าทั้งกลุ่ม ลาวครั้ง , ลาวเวียง และ ลาวกา น่าจะมีบรรพบุรุษและภูมิสำเนาเดิมมาจากที่เดียวกันเพราะมีเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมในเรื่องสิ่งทอเหมือนกัน

และสิ่งที่บ่งบอกเอกลักษณ์ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง(ลาวครั้ง,ลาวเวียง,ลาวกา) นอกจากเรื่องสิ่งทอ ได้แก่ ลักษณะทางภาษาซึ่งจัดอยู่ในตระกูลภาษาไทหรือไต โดยพบหลักฐานภาษาเขียนในคัมภีร์โบราณสมุดไทยขาว และสมุดไทยดำซึ่งบันทึกเรื่องราวต่างๆ ในรูปแบบของ ตำรายา ตำนาน คาถา และนิทาน โดยใช้อักษร ไทยน้อย และ ไทยอีสาน โดยมีการใช้ตัวบาสิ และขอมแทรกอยู่บ้าง

จากหลักฐานทั้งภาษาเขียนและภาษาพูด กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง จึงจัดได้ว่าเป็นกลุ่มวัฒนธรรมที่มีบรรพบุรุษสืบเชื้อสายมาจาก **ชาติพันธุ์เผ่าไท** เช่นเดียวกับกลุ่มไทอื่นๆ ตลอดจนชาวไทยกลุ่มสยามแห่งลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา โดยในทางวิชาการจะเรียกกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งนี้ว่า **ไทครั้ง** โดยมีสิ่งที่บ่งบอกเอกลักษณ์ของกลุ่มวัฒนธรรมที่สำคัญคือ **สิ่งทอ** ซึ่งกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งอันประกอบด้วย ลาวครั้ง,ลาวเวียงและลาวกา ล้วนมีเอกลักษณ์ของสีสันตลอดจนเทคนิคการทอ รูปแบบและประเพณีการแต่งกายเหมือนกันโดยเฉพาะการใช้สีแดงครั้งเป็นสีเอกลักษณ์ในการทอผ้าเหมือนกัน

การอพยพโยกย้ายถิ่นฐานของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งสันนิษฐานว่าได้อพยพสู่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาพร้อมกับกลุ่มชาวไทยลาวอื่นๆ อาทิ ไททรงดำ (ลาวโซ่ง) , ไทพวน (ลาวพวน) เป็นต้น ซึ่งมีภูมิสำเนาเดิมอยู่ใกล้เคียงกันในกลุ่มแม่น้ำโขง สันนิษฐานว่ากลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งอพยพโยกย้ายจากลุ่มแม่น้ำโขงมาสู่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตั้งแต่ในสมัยกรุงธนบุรี ดังปรากฏหลักฐานว่า พระวออุปฮาดเมืองเวียงจันทน์ได้นำผู้คนประมาณ 2,000 คนมาขอเป็นข้าขอบพระชนม์ของพระเจ้าตากสิน (สีลา วีระวงศ์, 2535:94) และในสมัยเดียวกันพระเจ้าตากสินได้ยกกองทัพไปตีเมืองเวียงจันทน์ด้วยสาเหตุที่เมืองเวียงจันทน์ละเมิดพระราชอำนาจและเขตแดนด้วยการรุกร้าอาณาเขตเข้ามาประหารพระวอซึ่งเป็นข้าขอบพระชนม์ของกรุงธนบุรี (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2529:190-191) กองทัพไทยนำโดยเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกได้ขึ้นไปตี กองทัพไทยตีเมืองเวียงจันทน์ได้ก็ ได้กวาดต้อนเชื้อพระวงศ์อาทิ เจ้านันทเสน นางแก้วยอดฟ้ากัลยาณิศรีกษัตริย์ เหล่าเสนาสาวสนมนอกในทั้งปวง และประชากรราษฎรครัวเวียงจันทน์ทั้งหลายพร้อมด้วยพระแก้วมรกต และพระบางลงมา

กรุงธนบุรี ประมาณการณ์ว่าจำนวนผู้คนจากครัวเวียงจันทน์ในครั้งนั้นที่ถูกกวาดต้อนอพยพลงมา มีจำนวนหลายหมื่นคน คงให้ทำสุโโพธิ์ ซึ่งเป็นขุนนางลาวดูแลบ้านเมืองต่อไป ตั้งแต่เมืองเวียงจันทน์และเมืองจำปาศักดิ์ตกเป็นของไทยเมืองหลวงพระบางก็ได้เข้ามาสวามิภักดิ์ อาณาจักรล้านช้างจึงตกเป็นประเทศราชของไทยอย่างสมบูรณ์ตั้งแต่บัดนั้น นอกจากนี้กองทัพไทยได้ขึ้นไปกวาดต้อนชาวลาวพวนที่เมืองพวนลงมาอีกด้วย (สุวิมล วัลย์เครือและ ชนิตา ตั้งถาวรสิริกุล, 2536:11-12)

ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ได้ปรากฏหลักฐานการอพยพโยกย้ายของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งในสมัยรัชกาลที่ 2 (พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย) เมื่อปีพ.ศ. 2358 เจ้าเมืองเวียงจันทน์ได้ส่งครัวลาวเมืองภูคั้ง ครัวเมืองพุกวางลงมาถวาย (บึงอร ปิยะพันธ์, 2529:47-48)

และการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งจากกลุ่มแม่น้ำโขงสู่กลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาคครั้งสำคัญเกิดขึ้นในต้นสมัยรัชกาลที่ 3 (พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว) เนื่องจากเจ้าอนุวงศ์ซึ่งครองเมืองเวียงจันทน์อยู่ขณะนั้นได้ส่งมางานพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ณ กรุงเทพฯ เมื่อเจ้าอนุวงศ์จะลากลับได้ทูลขอพระราชทานพวกหม่อมละครเล็กในรัชกาลที่ 2 และขอพระราชทานเจ้าดวงคำลาวชาวเวียงจันทน์แต่ต้องผิดหวังเพราะได้รับการปฏิเสธ และเนื่องจากมีข่าวลือว่าสภาพทางการเมืองของกรุงรัตนโกสินทร์ถูกสั่นคลอนจากอำนาจศูนย์กลางทางด้านตะวันตกไปถึงเวียงจันทน์ว่าฝ่ายไทยไม่ลงรอยกับพวกอังกฤษ เจ้าอนุวงศ์เห็นว่าไทยอ่อนแอลงจึงก่อการกบฏ ขึ้นในพ.ศ. 2369 การปราบกบฏเมืองเวียงจันทน์ในครั้งนี้เป็นเหตุการณ์ที่นำมาสู่การอพยพครั้งยิ่งใหญ่ของพลเมืองชาวเวียงจันทน์และหัวเมืองใกล้เคียง สู่กลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาประมาณว่ามีผู้คนถูกกวาดต้อนมาถึง 80,000 - 100,000 กว่าคน (สุวิมล วัลย์เครือ และ ชนิตา ตั้งถาวรสิริกุล, 2536:14-16)

กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งซึ่งเดิมมีภูมิลำเนาอยู่ในบริเวณเมืองเวียงจันทน์และเมืองหลวงพระบาง จึงได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเขตภาคกลางของประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีและต้นกรุงรัตนโกสินทร์ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยกระจายอยู่ทั่วไปในบริเวณจังหวัดอุทัยธานี จังหวัดชัยนาท จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดพิจิตร โดยอุปนิสัยกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งมีความรักอิสระในการตั้งถิ่นฐาน รักความสงบ ทำมาหากินโดยการทำการเกษตรกรรม อาทิ ปลูกข้าว ปลูกอ้อย ปลูกสัปรด เป็นต้น ในปัจจุบันกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งรับประทานข้าวเจ้า ส่วนข้าวเหนียวจะปลูกไว้สำหรับทำขนม และใช้ในพิธีกรรม สำหรับการจัดแบ่งหน้าที่ในวิถีชีวิตระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง เป็นวัฒนธรรมแบบ **หญิงทอผ้า ชายจักสาน** ในอดีตผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่ามีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ปลูกฝ้ายไว้เป็นวัตถุดิบในการทอผ้า เพื่อทำเครื่องนุ่งห่มไว้ใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน โดยหญิงสาวทุกคนจะต้องสามารถทอผ้าได้เนื่องจากเป็นคุณสมบัติของกุลสตรีที่ดีงามและมีความพร้อมในการออกเรือน (แต่งงาน) และฝ่ายผู้ชายจะต้องมีความสามารถในการจักสานเพื่อทำเครื่องมือในการทำมาหากินและจะต้องผ่านการบวชเรียนในพระพุทธศาสนาจึงจะถือว่ามีความพร้อมในการออกเรือน(แต่งงาน)

กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง ทุกครัวเรือนนับถือศาสนาพุทธ โดยได้จัดแบ่งสัดส่วนในการดำเนินชีวิตออกเป็น 2 ส่วนคือ **ส่วนทำกิน และส่วนทำทาน** ไว้อย่างประสานกลมกลืน ในวิถีชีวิตของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง การทอผ้านอกจากจะทำเพื่อประโยชน์ในชีวิตตนเองและคนในครอบครัวแล้วยังมีการทอผ้าเพื่อสร้างสิ่งทอในพระพุทธศาสนา ด้วยจัดเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในส่วนทำทาน ซึ่งก่อกำเนิดจากศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนา สันนิษฐานว่ากลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งได้นับถือศาสนาพุทธมาตั้งแต่ยังอาศัยอยู่ในลุ่มแม่น้ำโขง และมาอพยพมาอยู่ในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาก็ยังนับถือศาสนาพุทธเหมือนเดิม โดยประสานกลมกลืนกันกับความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ ซึ่งมีการนับถือทั้งแบบฝ่ายเจ้านายและฝ่ายทเวตดา

ในการศึกษา **สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง** ได้คัดเลือกชุมชนจำนวน 8 หมู่บ้านที่เป็นแหล่งวัฒนธรรมสำคัญในจังหวัดอุทัยธานี จังหวัดชัยนาท และจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อการศึกษา ด้านการรับและการส่งอิทธิพลต่อกันของวัฒนธรรม ความเก่าแก่ของชุมชน ตลอดจนการแยกขยายอพยพตั้งถิ่นฐานในแต่ละชุมชน โดยศึกษาวิจัยประวัติที่ตั้งและความเป็นมาในแต่ละชุมชนดังนี้

1. ประวัติกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง ในจังหวัดอุทัยธานี

1.1 ประวัติหมู่บ้าน บ้านไร่

ที่ตั้ง

หมู่บ้าน บ้านไร่ตั้งอยู่ในเขต ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี อำเภอบ้านไร่มีเขตติดต่อกับอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีเส้นทางติดต่อสาย อุทอง - บ้านไร่ หมู่บ้านตั้งอยู่ห่างจากอำเภอด่านช้างประมาณ 40 กิโลเมตร และตั้งอยู่ห่างตัวจังหวัดประมาณ 92 กิโลเมตร

ประวัติการตั้งถิ่นฐาน

ชาวบ้านในหมู่บ้าน บ้านไร่เล่าสืบต่อกันมาว่า บรรพบุรุษตนได้อพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์นานนับเป็นร้อยๆ ปี โดยสมัยรุ่นปู่ย่าตายาย อาศัยอยู่ที่อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี แล้วต่อมาได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานในอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี แต่ไม่มีหลักฐานยืนยันว่าเริ่มมาตั้งถิ่นในปี พ.ศ. ที่เท่าไร ประมาณว่าคงอพยพมาตั้งถิ่นฐานในอำเภอบ้านไร่ก่อนปี พ.ศ. 2470 ซึ่งเป็นปีที่ได้ทำการสร้างวัดประจำหมู่บ้าน

ชาวบ้านในหมู่บ้านบ้านไร่เรียกตนเองว่า ลาวเวียง ปัจจุบัน (พ.ศ.2541)รูปแบบบ้านเรือนในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นบ้านเรือนไม้มีใต้ถุนสูง แต่ในเขตชุมชนที่ติดถนนใหญ่หรือเส้นทางหลวงและในตลาดจะปลูกเป็นบ้านแบบสมัยใหม่ด้วยอิฐด้วยปูน ไม่มีใต้ถุน

ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกอ้อย ปลูกผัก ปลูกผลไม้ ปลูกต้นหมาก ปลูกข้าวเจ้า ปลูกข้าวเหนียว ฯลฯ และผู้หญิงในหมู่บ้านจะประกอบอาชีพทอผ้า เพื่อเป็นรายได้เสริมให้ครอบครัว แต่ส่วนใหญ่ช่างทอมักเป็นผู้สูงอายุ สภาพทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านค่อนข้างดี จำนวนครัวเรือนในปัจจุบันมีประมาณ 200 กว่าหลังคาเรือน

ศาสนสถานประจำหมู่บ้าน

วัดประจำหมู่บ้าน บ้านไร่คือ **วัดบ้านไร่** ตั้งอยู่ที่เลขที่ 99 หมู่ที่ 4 บ้านไร่ ตำบลบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี มีเนื้อที่ทั้งหมด 19 ไร่ 1 งาน 80 ตารางวา อยู่ในสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย

วัดบ้านไร่มีประวัติว่าสร้างขึ้นในประมาณปี พ.ศ. 2470 โดยใช้นามตามชื่อของหมู่บ้านพื้นที่วัดได้รับบริจาคจาก นายเทา ชาวป่าจำนวนเนื้อที่ 15 ไร่ 3 งาน 75 ตารางวา ต่อมาทางวัดได้จัดซื้อเพิ่มเติมอีกจึงรวมเป็นจำนวน 19 ไร่ 1 งาน 75 ตารางวา สภาพแวดล้อมเป็นที่นา ที่สวน

เจ้าอาวาสที่เป็นศูนย์รวมศรัทธาของชาวบ้านไร่อยู่จนถึงปัจจุบันคือ **หลวงพ่อขุน** ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสองค์แรกมีนามเต็มว่า พระครูอุเทศธรรมนิวิฐ (ขุน จนโท) ปัจจุบันได้มรณะภาพไปแล้วแต่ชาวบ้านยังคงรักและศรัทธาท่านอยู่ ปกครองวัดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2470-2507

เจ้าอาวาสรูปที่ 2 คือ พระอินทร์ จิตตทโม ปกครองวัดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2507-2509

เจ้าอาวาสรูปที่ 3 คือ พระอุเทศธรรมนิวิฐ (สมบุญ สิริทินโน) ปกครองวัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2541)

สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง ที่พบในวัดบ้านไร่ ได้แก่

- อาสนะ
- ผ้ามา้น
- หมอนเท้า (หมอนขวานหรือหมอนสามเหลี่ยม)
- หมอนน้อย (หมอนหกหรือหมอนหน้าอิฐ)
- ผ้าหน้ามุ้ง

- ผ้าล้อ
- ผ้าห่มเชิงจก

1.2 ประวัติหมู่บ้าน ทัพหลวง

ที่ตั้ง

หมู่บ้านทัพหลวง ตั้งอยู่ในเขตตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี หมู่บ้านทัพหลวงห่างจากหมู่บ้านทักคล้ายเพียง 3 กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านกึ่งกลางระหว่างหมู่บ้านไร่และหมู่บ้านทักคล้าย เขตตำบลทัพหลวงมีแนวเขตติดต่อกับอำเภอด่านช้างจังหวัดสุพรรณบุรี หมู่บ้านทัพหลวงตั้งอยู่ห่างจากอำเภอด่านช้าง ตามแนวถนนสาย อุทองบ้านไร่ ประมาณ 32 กิโลเมตร และตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดอุทัยธานีประมาณ 84 กิโลเมตร

ประวัติการตั้งถิ่นฐาน

ชาวบ้านในหมู่บ้านทัพหลวง ได้เล่าสืบต่อกันมาว่าแต่เดิมบรรพบุรุษตนอพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์นานหลายร้อยปี โดยสมัยรุ่นปู่ย่าตายายอาศัยอยู่ที่อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี และได้มาตั้งถิ่นฐาน ณ หมู่บ้านนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ.ที่เท่าไรไม่มีหลักฐานบันทึก ประมาณว่าคงจะอพยพมาตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านทัพหลวงนี้ ก่อนปี พ.ศ. 2456 ซึ่งเป็นปีที่ได้ทำการสร้างวัดประจำหมู่บ้านขึ้น

ชาวบ้านทัพหลวงเรียกตนเองว่า ลาวเวียง แต่ถูกชาวบ้านในหมู่บ้านทักคล้ายเรียกว่า ลาวกา ซึ่งหมายถึง คนที่ชอบพูดเสียงดังเหมือนกา (สุวิมล วัลย์เครือ และชนิดา ตั้งถาวรสิริกุล, 2536:46) หมู่บ้านทัพหลวงจัดเป็นหมู่บ้านที่มีเศรษฐกิจค่อนข้างดี รูปแบบบ้านเรือน นิยมปลูกแบบทรงสมัยใหม่มากขึ้น แต่รูปแบบเรือนไม่มีได้สูงอย่างดั้งเดิมก็มีอยู่หลายหลัง

ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำการเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกข้าวเจ้า ปลูกข้าวเหนียว ปลูกอ้อย ปลูกผลไม้ ฯลฯ ส่วนเรื่องการทอผ้าในหมู่บ้านนี้ไม่นิยมทำกัน เนื่องจากใช้เวลาไปทำอย่างอื่นกันเกือบหมด จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้านทัพหลวง ปัจจุบันมีประมาณ 200 กว่าครอบครัว

ศาสนสถานประจำหมู่บ้าน

วัดประจำหมู่บ้านทัพหลวงคือ **วัดทัพหลวง** ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 1 บ้านทัพหลวง ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี มีเนื้อที่ทั้งหมด 9 ไร่ 1 งาน 12 ตารางวา อยู่ในสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย

วัดทัพหลวงมีประวัติว่าสร้างขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2456 โดยใช้นามตามชื่อของหมู่บ้านในระยะแรกที่สร้างวัดยังมีพระสงฆ์อยู่พำนักไม่แน่นอน จนถึงปี พ.ศ.2470 จึงได้มีพระชาวจิตตวิโร ซึ่งเป็นผู้มีสำเนาที่บ้านทัพหลวงแห่งนี้ได้มาอยู่จำพรรษา ณ วัดทัพหลวง และได้พัฒนาปรับปรุงวัดให้มั่นคงต่อมา พระชาวจิตตวิโร ปกครองวัดระหว่างปี พ.ศ. 2407-2472

เจ้าอาวาสรูปที่ 2 คือ	พระอธิการทวย กิตติภโท ปกครองวัดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2472-2478
เจ้าอาวาสรูปที่ 3 คือ	พระปลัดตง ปัญญาโต ปกครองวัดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2478-2493
เจ้าอาวาสรูปที่ 4 คือ	พระใบฎีกามั่น ปกครองวัดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2493-2503
เจ้าอาวาสรูปที่ 5 คือ	พระอธิการไสว ขนตยาโคโม ปกครองวัดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2503-2523
เจ้าอาวาสรูปที่ 6 คือ	พระอธิการบุญเลี้ยง จิตจิตโต ปกครองวัดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2423-จนถึงปัจจุบัน(2541)

ปัจจุบันวัดทัพหลวงมี 2 วัดเนื่องจากการสร้างสถานที่ปฏิบัติธรรมบนเขาขึ้นไม่ไกลจากวัดทัพหลวงอันเดิมใช้ชื่อวัดว่า วัดทัพหลวง เหมือนกันแต่ในการเรียกขานชาวบ้านจะเรียกชื่อวัดแห่งใหม่ว่า วัดทัพหลวงบนเขา

สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง ที่พบในวัดทัพหลวง ได้แก่

- หมอนเท้า (หมอนขวานหรือหมอนสามเหลี่ยม)
- หมอนน้อย (หมอนหกหรือหมอนหน้าอิฐ)
- ธง (ตุง)

1.3 ประวัติหมู่บ้าน ทัพคล้าย

ที่ตั้ง

หมู่บ้านทัพคล้าย ตั้งอยู่ในเขตตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี เขตตำบลทัพหลวงมีแนวเขตติดต่อกับอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี หมู่บ้านทัพคล้ายตั้งอยู่ห่างจากอำเภอด่านช้าง ตามแนวถนนสาย อุทอง -บ้านไร่ ประมาณ 29 กิโลเมตร และตั้งอยู่ห่างตัวจังหวัดอุทัยธานีประมาณ 80 กิโลเมตร

ประวัติการตั้งถิ่นฐาน

ชาวบ้านทัพคล้ายได้เล่าสืบต่อกันมาว่า แต่เดิมบรรพบุรุษของตนมีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่เมืองเวียงจันทน์ และได้อพยพมายังประเทศไทยเมื่อครั้งเมืองเวียงจันทน์ถูกตีแตก ชาวบ้านในหมู่บ้านทัพคล้ายจะเรียกตนเองว่า ลาวเวียง

จากการศึกษาของ สุวิมล วัลย์เครือ และชนิดา ตั้งถาวรสิริกุล เมื่อปี พ.ศ. 2536 ได้ สันนิษฐานว่าช่วงเวลาในการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งในหมู่บ้านทัพคล้ายอยู่ประมาณปี พ.ศ. 2371 โดยมีการตั้งบ้านเรือนครั้งแรกที่บริเวณลำห้วยกระเสี้ยว ในระยะแรกมีเพียง 3-4 ครัวเรือนต่อมาเมื่อชุมชนขยายตัวจึงมีการตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรและมีการสร้างวัดในหมู่บ้านขึ้น ต่อมาเมื่อตั้งหมู่บ้านได้ประมาณ 80 ปี (พ.ศ.2451) ได้เกิดไข้ดำระบาดขึ้นผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านส่วนใหญ่จึง พากันอพยพขึ้นทางเหนือตามลำห้วยไปตั้งชุมชนใหม่อยู่ห่างจากชุมชนเดิมประมาณ 1 กิโลเมตรและเรียกชุมชนใหม่นี้ว่า **บ้านใหม่** และเรียกชุมชนเก่าว่า **บ้านเก่า** การอพยพไปตั้งบ้านเรือนในบริเวณใหม่ตั้งอยู่บริเวณสองฝั่งของลำห้วยกระเสี้ยว โดยทางฝั่งตะวันตกของลำห้วยกระเสี้ยวมีบ้านเรือนตั้งอยู่หนาแน่นกว่าจึงเรียกว่า **บ้านใหญ่** ส่วนบริเวณตะวันออกนั้นพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและมีที่ราบทำนาเรียกว่า **บ้านทุ่งนา** แต่คนทั่วไปหรือในทางราชการจะเรียกหมู่บ้านทั้งสองกลุ่มนี้ว่า **หมู่บ้านทัพคล้าย**

ปัจจุบัน (พ.ศ.2541) รูปแบบบ้านเรือนในหมู่บ้านทัพคล้ายส่วนใหญ่ยังคงเป็นบ้านไม้มีใต้ถุนสูง ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกข้าวเจ้า ปลูกข้าวเหนียว ปลูกอ้อย ปลูกผลไม้ ฯลฯ และประกอบอาชีพทอผ้าเป็นอาชีพเสริม จากการสำรวจวิจัยพบว่า หมู่บ้านทัพคล้าย มีช่างทอผ้าจำนวนมาก และมีความเชี่ยวชาญในการทอผ้าด้วยเทคนิค จก เป็นพิเศษโดยเฉพาะลวดลายสัตว์ต่าง ๆ อาทิเช่น ลายไก่ ลายเต่า ลายหมาน้อย ลายนกยูง ลายม้า ลายช้าง ฯลฯ

ศาสนสถานประจำหมู่บ้าน

วัดประจำหมู่บ้านทัพคล้ายคือ **วัดทัพคล้าย** ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 บ้านทัพคล้าย ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี มีเนื้อที่ทั้งหมด 12 ไร่ อยู่ในสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย

วัดทัพคล้ายมีประวัติว่าสร้างขึ้นประมาณปี พ.ศ.2458 ใช้ชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้านบริเวณวัดเป็นที่ราบลุ่ม ตัววัดอยู่ติดลำห้วยกระเสี้ยว

วัดทัพคล้าย เดิมใช้เจ้าอาวาสปกครองวัดร่วมกับวัดบ้านไร่ และต่อมาจึงมีเจ้าอาวาสปกครองวัด โดยมีลำดับเจ้าอาวาสปกครองวัดดังนี้

1. พระอาจารย์สมบุญ ปัจจุบันไปเป็นเจ้าอาวาสวัดบ้านไร่
2. พระอาจารย์จ้อย
3. พระอาจารย์ยศ
4. พระครูบรรหาร อ่อนศรี เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน

สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง ที่พบที่วัดทัพคล้าย ได้แก่

- ผ้าห่อคัมภีร์
- ธง (ตุ่ง)
- ผ้าห่มเชิงจก
- ผ้าอาสนะ
- หมอนเท้า (หมอนขวานหรือหมอนสามเหลี่ยม)
- หมอนน้อย (หมอนหกหรือหมอนหน้าอิฐ)

1.4 ประวัติหมู่บ้านโคกหม้อ

ที่ตั้ง

หมู่บ้าน โคกหม้อ ตั้งอยู่ในเขตตำบล โคกหม้อ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี หมู่บ้านตั้งอยู่ห่างจากตัวอำเภอทัพทัน ประมาณ 11 กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงสายทัพทัน-สว่างอารมณ์ และหมู่บ้านอยู่ห่างจากตัวจังหวัดอุทัยธานี ตามเส้นทางหลวงประมาณ 28 กิโลเมตร

ประวัติการตั้งถิ่นฐาน

ชาวบ้านในหมู่บ้านโคกหม้อ ได้เล่าสืบทอดกันมานานว่าบรรพบุรุษของตนเองอพยพมาจากเมืองหลวงพระบาง ผู้สูงอายุในหมู่บ้านเล่าว่าเดิมเรียกตนเองว่า ลาวครั้ง ต่อมาระยะหลังมาอยู่ที่หมู่บ้านโคกหม้อนานจึงเรียกตนเองว่า ลาวโคกหม้อ

มีบันทึกประวัติวัด กล่าวถึงการอพยพมาตั้งถิ่นฐานของกลุ่มวัฒนธรรมตนเองกล่าวว่า เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2420 ชุนพีลิกฤดาเดช หัวหน้าชุมชนได้พาชาวบ้านอพยพโยกย้ายถิ่นฐานมาจากบ้านเก่า เขากระจิว จังหวัดสุพรรณบุรี เดิมอยู่ร่วมกับหมู่บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท ต่อมาได้อพยพโยกย้ายเพื่อหาที่ทำกินที่อุดมสมบูรณ์จึงได้มาตั้งถิ่นฐาน ณ หมู่บ้านโคกหม้อ

คำว่า **โคกหม้อ** สันนิษฐานว่าเป็นชื่อที่ชาวมอญตั้งไว้ เนื่องจากบริเวณนี้เคยเป็นชุมชนของกลุ่มชาวมอญซึ่งมีอาชีพปั้นหม้อ (ภาชนะหม้อดินเผา) ปัจจุบันยังมีหลักฐานเตาเผาอยู่ที่ท้ายหมู่บ้าน โดยชาวมอญเคยอยู่ในบริเวณนี้ในสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ต่อมาได้โยกย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่บ้านเนินสาธาร อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี ต่อมาเมื่อชุมชนเชื้อสายลาวได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานจึงใช้ชื่อของหมู่บ้านสืบมาแต่เดิม

หมู่บ้านโคกหม้อ เดิมขึ้นอยู่กับการปกครองของจังหวัดนครสวรรค์ มีฐานะเป็นตำบลโคกหม้อ อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ต่อมาได้โอนย้ายมาขึ้นอยู่กับเขตการปกครองของจังหวัดอุทัยธานี มีฐานะเป็นตำบลโคกหม้อ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี

ชาวบ้านโคกหม้อส่วนใหญ่ทำการเกษตรกรรม อาทิ ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ อาชีพยามว่าง ทำจักสาน ทอผ้าไหม ปลูกฝ้าย ปัจจุบันยังคงมีการทอผ้ากันอยู่แต่ไม่ได้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ปลูกฝ้ายแล้ว ทอโดยใช้เส้นใยที่ซื้อมาจากที่อื่นแต่ยังคงรักษารูปแบบเอกลักษณ์ดั้งเดิม ช่างทอส่วนใหญ่เป็นคนสูงอายุ

หมู่บ้านโคกหม้อมีจำนวนครัวเรือนประมาณ 190 ครอบครั

รูปแบบบ้านเรือนส่วนใหญ่ยังคงเป็นบ้านเรือนไม้มีใต้ถุนสูง และในปัจจุบัน (พ.ศ. 2541) เริ่มมีการปลูกบ้านแบบสมัยใหม่บ้างพอสมควร

ศาสนสถานประจำหมู่บ้าน

วัดประจำหมู่บ้านโคกหม้อคือ วัดโคกหม้อ ตั้งอยู่ที่ 112 บ้านโคกหม้อ หมู่ที่ 2 ตำบลโคกหม้อ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี มีเนื้อที่ทั้งหมด 7 ไร่ 1 งาน 70 ตารางวา อยู่ในสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดโคกหม้อ มีประวัติว่าสร้างขึ้นประมาณปี พ.ศ.2426 หลังจากชาวบ้านอพยพมาอยู่ได้ประมาณ 6 ปี โดยการนำของขุนพิลึกฤๅเดชตั้งแต่ปี พ.ศ. 2420 ได้ทำมาหากินสร้างหลักฐานมั่นคงจึงได้ร่วมกันสร้างวัดขึ้นโดยมีเจ้าอาวาสปกครองตามลำดับ ดังนี้

เจ้าอาวาสรูปที่ 1	พระอาจารย์เจียม ปกครองวัดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2427-2429
เจ้าอาวาสรูปที่ 2	พระอาจารย์เจียม ปกครองวัดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2429-2432
เจ้าอาวาสรูปที่ 3	พระอาจารย์ใจ ปกครองวัดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2432-2450
เจ้าอาวาสรูปที่ 4	พระอาจารย์ไถ ปกครองวัดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2450-2455
เจ้าอาวาสรูปที่ 5	พระอาจารย์ถี ปกครองวัดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2455-2460
เจ้าอาวาสรูปที่ 6	พระอาจารย์มั่น ปกครองวัดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2460-2465
เจ้าอาวาสรูปที่ 7	พระอาจารย์สุวรรณ ปกครองวัดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2465-2470
เจ้าอาวาสรูปที่ 8	พระมหาด้วง ปกครองวัดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2470-2495
เจ้าอาวาสรูปที่ 9	พระมหาท้อ ปกครองวัดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2495-2505
เจ้าอาวาสรูปที่ 10	พระมหาพรม ปกครองวัดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2505-2526
เจ้าอาวาสรูปที่ 11	พระประเสริฐ ปกครองวัดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2526-2529
เจ้าอาวาสรูปที่ 12	พระครูอุโฆษธรรมกิจ ปกครองวัดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2529-ปัจจุบัน

สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง ที่พบในวัดโคกหม้อ ได้แก่

- หมอนเท้า (หมอนขวานหรือหมอนสามเหลี่ยม)
- หมอนน้อย (หมอนหกหรือหมอนหน้าอิฐ)

2. ประวัติกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง ในจังหวัดชัยนาท

2.1 ประวัติหมู่บ้านเนินขาม

ที่ตั้ง

หมู่บ้านเนินขาม ตั้งอยู่ในเขตกิ่งอำเภอนเนินขาม (เดิมมีฐานะเป็นตำบล ในอำเภอหันคา) จังหวัดชัยนาท หมู่บ้านเนินขามอยู่ห่างจากตัวอำเภอหันคาตามเส้นทางหลวงหมายเลข 3211 ประมาณ 15 กิโลเมตร

ประวัติการตั้งถิ่นฐาน

ชาวบ้านเนินขามได้เล่าสืบต่อกันมาว่าบรรพบุรุษของตนได้อพยพมาจากกลุ่มแม่น้ำโขงเข้ามาตั้งถิ่นฐานในกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 โดยได้ตั้งบ้านเรือนครั้งแรกอยู่ที่บ้านโคก และบ้านขาม อำเภออุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี ต่อมาได้อพยพออกจากอำเภออุททองมาประมาณ 30-40 ครั้วเรือน เข้ามาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่บริเวณบ้านหนองแห้ว ตำบลเนินขาม (ปัจจุบันอยู่ในเขตหมู่ที่ 3 ของตำบลเนินขาม) เมื่อได้สักกระยะหนึ่งเกิดไฟไหม้วัด จึงได้ย้ายมาสร้างวัดใหม่ในบริเวณเนินขามปัจจุบันและได้ย้ายครัวเรือนมาอยู่ใกล้วัด

ชื่อหมู่บ้านเนินขาม ได้มีประวัติเล่าว่าเดิมบริเวณหมู่บ้านนี้มีต้นมะขามใหญ่ตั้งอยู่เป็นสัญลักษณ์และบริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านเป็นที่เนินน้ำท่วมไม่ถึง จึงเรียกกันว่า **บ้านเนินขาม**

หมู่บ้านเนินขามจัดเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ มีครัวเรือนมากกว่า 300 ครัวเรือน ฐานะทางเศรษฐกิจของชาวบ้านค่อนข้างดี ชาวบ้านเนินขามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ อาชีพเสริมยามว่าง ทำจักสาน ทอผ้าไหม จากการศึกษาวิจัยพบว่าหมู่บ้านเนินขามเป็นหมู่บ้านที่มีการทอผ้ากันอยู่มากทั้งการทอผ้ารูปแบบดั้งเดิม และการทอผ้าที่กระตุกแบบอุตสาหกรรม

รูปแบบบ้านเรือนส่วนใหญ่ยังรักษาแบบดั้งเดิมคือเป็นบ้านเรือนไม้มีใต้ถุนสูง แต่ก็มีการสร้างบ้านแบบสมัยใหม่ด้วยดีรูปนไม้มีใต้ถุนกันหลายหลัง

ศาสนสถานประจำหมู่บ้าน

วัดประจำหมู่บ้านเนินขามคือ **วัดเนินขาม** ตั้งอยู่เลขที่ 69 หมู่ที่ 1 บ้านเนินขาม กิ่งอำเภอนเนินขาม จังหวัดชัยนาท มีเนื้อที่วัดทั้งหมด 28 ไร่ 2 งาน 50 ตารางวา อยู่ในสังกัด คณะสงฆ์มหานิกาย

วัดเนินขาม มีประวัติว่าสร้างขึ้นเมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2441 โดยใช้นามตามชื่อของหมู่บ้าน วัดเนินขามมีอาคารเสนาสนะมากมายแสดงถึงความศรัทธา และฐานะทางเศรษฐกิจของชาวบ้านที่ค่อนข้างดี

วัดเนินขามมีเจ้าอาวาสปกครองตามลำดับ ดังนี้

เจ้าอาวาสรูปที่ 1	พระอธิการท้าว
เจ้าอาวาสรูปที่ 2	พระอธิการอ้า
เจ้าอาวาสรูปที่ 3	พระอธิการบุญ
เจ้าอาวาสรูปที่ 4	พระอธิการพุด
เจ้าอาวาสรูปที่ 5	พระอธิการเทพ
เจ้าอาวาสรูปที่ 6	พระใบฎีกาขุน
เจ้าอาวาสรูปที่ 7	พระอธิการอ้วน
เจ้าอาวาสรูปที่ 8	พระมหากวี
เจ้าอาวาสรูปที่ 9	พระอธิการบุญมี
เจ้าอาวาสรูปที่ 10	พระอธิการบุญมี

เจ้าอาวาสรูปที่ 11	พระวิมลชยานุรักษ์ ปกครองวัดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2502-2534
เจ้าอาวาสรูปที่ 12	เจ้าคุณศรีชโยดม ปกครองวัดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2534-ปัจจุบัน

สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง ที่พบในวัดเนินขาม ได้แก่

- หมอนเท้า (หมอนขวานหรือหมอนสามเหลี่ยม)
- หมอนน้อย (หมอนทกหรือหมอนหน้าอิฐ)

2.2 ประวัติหมู่บ้านกุดจอก

ที่ตั้ง

หมู่บ้านกุดจอก ตั้งอยู่ในเขตตำบลกุดจอก กิ่งอำเภอหนองมะโมง (เดิมขึ้นอยู่กับอำเภอวัดสิงห์) จังหวัดชัยนาท หมู่บ้านกุดจอกมีเขตติดต่อกับอำเภอวัดสิงห์ โดยอยู่ห่างจากอำเภอวัดสิงห์ประมาณ 15 กิโลเมตร ตามเส้นทาง วัดสิงห์-เขาตะพาน

ประวัติการตั้งถิ่นฐาน

จากเอกสารประวัติหมู่บ้านซึ่งเก็บรักษาไว้โดยคุณยายซ่อง จบศรี อายุ 69 ปี ศิลปินช่างทอผ้าประจำหมู่บ้าน มีบันทึกไว้ว่า เมื่อปีระกา เอน 3 พ.ศ. 2427 กองขุนศรีได้ยกครอบครัวมาจากบ้านเขากระจิว จังหวัดกาญจนบุรี (ปัจจุบันอยู่ในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี) จำนวนกว่า 20 ครอบครัวมาตั้งบ้านเรือนขึ้น แต่เดิมบริเวณหมู่บ้านเป็นป่าไม้ดงที่มีต้นไม้ใหญ่มากมายและมีบึงน้ำอยู่ขนาดกว้างประมาณ 100 เมตร ยาวประมาณ 80 เมตร ในบึงน้ำมีดอกจอกใหญ่โตเต็มบึงไปหมด ในสมัยนั้นหัวหน้าหมู่บ้านเรียกว่า **นายกอง** และรองหัวหน้าหมู่บ้านเรียกว่า **นายหมู่** ทั้งสองได้ตั้งชื่อหมู่บ้านตามนิมิตของบึงซึ่งมีดอกจอกอยู่เต็มบึง ภาษาของหัวหน้ากองเรียกคำว่า **บึงว่า กุด** จึงให้ชื่อหมู่บ้านว่า **กุดจอก**

ต่อมาก็มีกองขุนยศกับกองขุนพิลึกได้ยกครัวเรือนอพยพย้ายเข้ามาอยู่เพิ่มอีกหลายครัวเรือน โดยตั้งบ้านเรือนอยู่ห่างจากบึงน้ำ **กุดจอก** ประมาณ 600 เมตร ปัจจุบันเรียกว่า **ดอนบ้านเก่า** และเมื่ออยู่ต่อมาชาวบ้านมีลูกมีหลานกันมากขึ้น ที่ทำมาหากินก็น้อยลง จึงมีการอพยพโยกย้ายออกไปเพื่อหาที่ทำกินที่บ้านทุ่งโป่ง บ้านหนองมะโมง บ้านวังน้ำขาว จึงทำให้ประชากรในหมู่บ้านลดลงจากเดิมที่มีบันทึกไว้ว่าในปี พ.ศ. 2440 มีประชากรประมาณกว่า 300 ครัวเรือน ลดลงเหลือเพียง 100 กว่าหลังคาเรือน

ชาวบ้านกุดจอกเล่าสืบต่อกันมาว่าบรรพบุรุษของตน แต่เดิมอาศัยอยู่เมืองหลวงพระบาง บริเวณลุ่มแม่น้ำโขง และได้อพยพมาอยู่ในบริเวณภาคกลางของประเทศไทย ตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ จากการศึกษาวิจัยพบว่าชาวบ้านที่หมู่บ้านกุดจอกเป็นชุมชนที่เรียกตนเองว่า **ลาวครั้ง** อย่างภาคภูมิใจโดยไม่รู้สึกว่าเป็นการดูถูกเหยียดหยามตนเอง

ชาวบ้านกุดจอกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมอาชีพ ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ยามว่างทำอาชีพเสริมคือ งานจักสาน งานทอผ้าไหม จากการศึกษาวิจัยพบว่าช่างทอที่หมู่บ้านกุดจอกยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและรูปแบบสิ่งทอดั้งเดิมเอาไว้

ศาสนสถานประจำหมู่บ้าน

วัดประจำหมู่บ้านกุดจอกคือ **วัดศรีสโมสร** ตั้งอยู่เลขที่ 207 หมู่ที่ 1 บ้านกุดจอก ตำบลกุดจอก กิ่งอำเภอหนองมะโมง (เดิมขึ้นอยู่ในเขตอำเภอวัดสิงห์) จังหวัดชัยนาท มีเนื้อที่ทั้งหมด 70 ไร่ 1 งาน 2 ตารางวา อยู่ในสังกัดของคณะสงฆ์มหานิกาย

วัดศรีสโมสร มีประวัติว่าแต่เดิมหลังจากก่อตั้งหมู่บ้านและชาวบ้านทำไร่ทำนาพอมีหลักมีฐานกันจึงคิดสร้างวัดขึ้น โดยครั้งแรกสร้างวัดขึ้นด้านทิศเหนือของบึงกุดจอก ห่างจากบึงน้ำกุดจอกประมาณ 100 กว่า เมตร โดยตั้งชื่อวัดตามชื่อของหมู่บ้านว่า **วัดกุดจอก** มีอาจารย์กัณฑ์หาเป็นเจ้าอาวาส ต่อมาในสมัยอาจารย์ศรี กับอาจารย์สรได้บูรณะวัดให้ดีขึ้นจึงชวนบ้านไปหาไม้มาเพื่อปฏิสังขรณ์กุฏิและศาลา จึงไปพบโบสถ์เก่าซึ่งพังหมดแล้วเหลือเพียงฝาผนังติดดินและมีพระพุทธรูปซึ่งทำด้วยศิลาแลง 1 องค์เข้าใจว่าคงเป็นพระประธานมาแต่เดิมของโบสถ์เก่าที่พัง ชาวบ้านเรียกว่า **หลวงพ่อดี** และบริเวณข้างๆ โบสถ์เก่าเป็นบึงน้ำใหญ่มีจระเข้อาศัยอยู่ชาวบ้านจึงเรียกว่า **บึงอู๋เซ่** อาจารย์ศรีและอาจารย์สรเห็นว่าเป็นวัดเก่ามาแต่เดิมจึงชวนชาวบ้านรื้อวัดกุดจอกจากที่เดิมมาสร้างใหม่บริเวณที่พบโบสถ์เก่า ชาวบ้านจึงเรียกวัดแห่งใหม่นี้ว่า **วัดอู๋เซ่** จวบจนได้สร้างกุฏิที่อยู่อาศัยพอสมควรอาจารย์ศรีและอาจารย์สร จึงประชุม ชาวบ้านว่าให้ช่วยกันคิดตั้งชื่อวัดใหม่ว่าจะใช้ชื่ออะไรดี ชาวบ้านก็บอกว่าแล้วแต่อาจารย์ทั้งสองจะเห็นสมควร อาจารย์ศรีกับอาจารย์สรจึงปรึกษากันว่าขอฝากชื่อไว้ในศาสนาจากนาม **ศรี** และ **สร** จึงได้ตั้งชื่อวัดว่า **วัดศรีสโมสร** และใช้ชื่อนี้มาจนถึงปัจจุบัน

วัดศรีสโมสรมีเจ้าอาวาสปกครองวัดเรียงตามลำดับ ดังนี้

- เจ้าอาวาสรูปที่ 1 คือ อาจารย์กัณฑ์หา
- เจ้าอาวาสรูปที่ 2 คือ อาจารย์ศรี อาจารย์สร
- เจ้าอาวาสรูปที่ 3 คือ อาจารย์ฝ้าย
- เจ้าอาวาสรูปที่ 4 คือ อาจารย์เจียม
- เจ้าอาวาสรูปที่ 5 คือ อาจารย์เอาะ
- เจ้าอาวาสรูปที่ 6 คือ อาจารย์เทา
- เจ้าอาวาสรูปที่ 7 คือ อาจารย์สุวรรณ
- เจ้าอาวาสรูปที่ 8 คือ อาจารย์ศิริ
- เจ้าอาวาสรูปที่ 9 คือ อาจารย์แจ่ม
- เจ้าอาวาสรูปที่ 10 คือ อาจารย์เจริญ
- เจ้าอาวาสรูปที่ 11 คือ อาจารย์ทอง
- เจ้าอาวาสรูปที่ 12 คือ อาจารย์คำ เถลิมบรรจง
- เจ้าอาวาสรูปที่ 13 คือ อาจารย์ทัศน วีระโพธิ์
- เจ้าอาวาสรูปที่ 14 คือ อาจารย์สมทบ ชุนพิลึก
- เจ้าอาวาสรูปที่ 15 คือ พระมหาตุสิต สุขเสรีสัมฤทธิ์
- เจ้าอาวาสรูปที่ 16 คือ พระครูวิจิตรชยากร (หลวงพ่อดุ)
- เจ้าอาวาสรูปที่ 17 คือ พระสมุห์สำรวย เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน

สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของวัฒนธรรมลาวครั้ง ที่พบในวัดศรีสโมสร ได้แก่

- หมอนเท้า (หมอนขวานหรือหมอนสามเหลี่ยม)
- อาสนะ
- ผ้าห่อคัมภีร์
- ผ้าม่านติดธรรมมาสน์

3. ประวัติกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งในจังหวัดสุพรรณบุรี

3.1 ประวัติหมู่บ้านทับผึ้งน้อย

ที่ตั้ง

หมู่บ้านทับผึ้งน้อย ตั้งอยู่ในเขตตำบลวังคัน อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยหมู่บ้านทับผึ้งน้อยตั้งอยู่ห่างจากตัวอำเภอด่านช้างประมาณ 18 กิโลเมตรตามเส้นทางหลวงสาย อุทอง - บ้านไร่

ประวัติการตั้งถิ่นฐาน

ชาวบ้านทับผึ้งน้อยได้เล่าสืบต่อกันมาว่าบรรพบุรุษของตนอพยพมาจากกลุ่มแม่น้ำโขงนานนับร้อยๆ ปีแต่ไม่อาจหาหลักฐานบันทึกแน่นอนได้ว่าเป็นปี พ.ศ. ที่เท่าไร แต่มีประวัติและหมู่บ้านซึ่งเก็บรักษาไว้โดยหลวงพ่อเย็น เจ้าอาวาสวัดทับผึ้ง เล่าไว้ว่าเดิมชาวบ้านทับผึ้งน้อยตั้งถิ่นฐานอาศัยกันอยู่ในเขตของอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยมีชื่อว่า **หมู่บ้านทับผึ้ง** มีชาวบ้านอาศัยกันอยู่ประมาณ 100 หลังคาเรือน ต่อมาในปี พ.ศ. 2450 ชาวบ้านได้อพยพโยกย้ายจากหมู่บ้านทับผึ้งเดิมซึ่งอยู่ในเขตอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี (ปัจจุบันได้ร้างไปแล้ว) เนื่องจากสาเหตุที่ผู้ปฏิบัติราชการในสมัยนั้นได้ทำการรื้อนาทาเร้นต่อประชาชนจนทนไม่ไหว จึงพร้อมใจกันย้ายบ้านเรือนหนีข้ามเข้ามาในเขตจังหวัดสุพรรณบุรีเพียงข้ามลำห้วยกระเสียวและห่างจากที่เดิมเพียง 1 กิโลเมตร และเรียกชื่อหมู่บ้านแห่งใหม่ว่า **หมู่บ้านทับผึ้งน้อย** ตั้งอยู่ในเขตตำบลวังคัน อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี พร้อมกันนั้นก็ได้อพยพย้ายตามมาด้วย

ชื่อหมู่บ้านทับผึ้งน้อย มีที่มาจากคำว่า **ทัพผึ้ง** ซึ่งหมายถึงกองทัพทหารโบราณมาพึ่งพาอาศัยตามลำน้ำห้วยกระเสียวพักแรมไปจากทางใต้ขึ้นเรื่อยไปทางเหนือ ดังนั้นในบริเวณลำห้วยกระเสียวสายนี้จึงมีหมู่บ้านที่ได้ชื่อว่า **ทัพ** นำหน้าชื่อหมู่บ้านหลายที่ เช่น ทัพคล้าย ทัพหลวง ทัพหมัน เป็นต้น แต่เดิมชาวบ้านก็เล่ากันว่าตอนเริ่มตั้งถิ่นฐานใหม่ ๆ ก็เรียกชื่อหมู่บ้านว่า **หมู่บ้านทัพผึ้ง** ต่อมาจึงเพี้ยนมาเป็น **หมู่บ้านทับผึ้ง**

ชาวบ้านที่หมู่บ้านทับผึ้งน้อยเรียกตนเองว่า **ลาวเวียง** อันมีความหมายว่ามาจากเมืองเวียงจันทน์ ชาวบ้านที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำไร่อ้อย ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ฐานะโดยทั่วไปของชาวบ้านค่อนข้างปานกลาง และรูปแบบของชาวบ้านเรือนยังเป็นบ้านไม้มีได้สูง แต่ก็มีการปลูกบ้านแบบสมัยใหม่กันหลายหลัง หมู่บ้านทับผึ้งน้อยมีจำนวนครัวเรือนประมาณ 250 ครอบครั

จากการศึกษาวิจัยพบว่าในหมู่บ้านทับผึ้งน้อย ยังคงมีการทอผ้าอยู่หลายหลังคาเรือน โดยยังคงทอรูปแบบดั้งเดิมของวัฒนธรรมลาวครั้งอาทิ ผ้าห่มเชิงจก ผ้าชิ้นมัดหมี่ต่อตีนจก ผ้าขาวม้า หมอนเท้า หมอนน้อย เป็นต้น

ศาสนสถานประจำหมู่บ้าน

วัดประจำหมู่บ้านทับผึ้งน้อยคือ **วัดทับผึ้ง** เดิมตั้งในหมู่บ้านทับผึ้งในเขตอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ต่อมาได้ย้ายวัดตามหมู่บ้านมาอยู่บ้านทับผึ้งน้อย ตำบลวังคัน อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรีจนถึงปัจจุบัน วัดทับผึ้งอยู่ติดถนนสายอุทอง-บ้านไร่ ห่างจากอำเภอด่านช้างตามเส้นทางประมาณ 18 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 19 ไร่ วัดทับผึ้งอยู่ในสังกัดของคณะสงฆ์มหานิกาย

วัดทับผึ้ง มีประวัติว่าแต่เดิมอยู่ที่หมู่บ้านทับผึ้ง แต่ไม่มีหลักฐานบันทึกว่าสร้างตั้งแต่ปี พ.ศ. ที่เท่าไรกล่าวเพียงว่าอยู่คู่กับหมู่บ้านมาแต่เดิม โดยเริ่มแรกตั้งอยู่ในหมู่บ้านทับผึ้งซึ่งอยู่ในเขตอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี จึงได้ย้ายวัดตามหมู่บ้านมาด้วยแต่ยังคงเรียกชื่อว่า **วัดทับผึ้ง** เหมือนเดิมไม่ได้เปลี่ยนเป็นคำว่าทับผึ้งน้อยเหมือนกับชื่อหมู่บ้านใหม่

ด้วยสภาพการจำพรรษาของพระไม่แน่นอน บางปีมีพระจำพรรษา บางปีไม่มีพระจำพรรษา แต่พอจะลำดับเจ้าอาวาสปกครองวัดทับผึ้ง ได้ดังนี้

1. พระอาจารย์คำผา
2. พระอาจารย์มณฑา
3. พระอาจารย์สนธิ์
4. พระอาจารย์โสภา

จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2510 จึงได้มีพระภิกษุจากวัดเนินขาม มาอยู่จำพรรษาเป็นเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันคือ พระอาจารย์เย็น ฉินณกาโม ปัจจุบันยศเป็น พระครูวิสิฐสุวรรณคุณ (หลวงพ่อยืน)

สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของวัฒนธรรมลาวครั้ง ที่พบในวัดทับผึ้ง ได้แก่

- หมอนเท้า (หมอนขวานหรือหมอนสามเหลี่ยม)
- หมอนน้อย (หมอนหกหรือหมอนหน้าอิฐ)

3.2 ประวัติหมู่บ้านบ่อกรุ

ที่ตั้ง

หมู่บ้านบ่อกรุ ตั้งอยู่ในเขตตำบลบ่อกรุ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี หมู่บ้านบ่อกรุตั้งอยู่ห่างจากตัวอำเภอบางนางบวช ตามเส้นทางสายเดิมบางฯ-ด่านช้าง ประมาณ 30 กิโลเมตร

ประวัติการตั้งถิ่นฐาน

ชาวบ้านบ่อกรุได้เล่าสืบทอดต่อกันว่าบรรพบุรุษของตนแต่เดิมอพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์แห่งลุ่มแม่น้ำโขง ชาวบ้านบ่อกรุเรียกตนเองว่า ลาวเวียง ตามประวัติที่ผู้ใหญ่พยนต์ กาฬภักดี ได้รวบรวมบันทึกไว้เล่าว่า

ชาวบ้านบ่อกรุได้อพยพโยกย้ายมาจากหมู่บ้านหนองเหียงใหญ่ ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอเล้าขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี โดยการนำของนายวันหา และนายกล้าหาเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2413 ได้อพยพโยกย้ายมาประมาณ 9 ครอบครัวมาตั้งบ้านเรือนขึ้น

หมู่บ้านบ่อกรุเดิมชื่อว่า **หมู่บ้านห้วยกุดเซ** เนื่องจากในหมู่บ้านมีแหล่งน้ำกินน้ำใช้เป็นลำห้วยขนาดใหญ่ ในลำห้วยมีจระเข้อาศัยอยู่ชาวบ้านจึงเรียกว่า **ห้วยกุดเซ** จึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า **หมู่บ้านห้วยกุดเซ** ต่อมาชาวบ้านได้ร่วมกันขุดบ่อน้ำกินขึ้นหนึ่งบ่อ ทางทิศตะวันออกหมู่บ้าน บ่อน้ำบ่อนี้มีการกรูขอบบ่อด้วยไม้และไม้คุดมเกวียนเพื่อกันดินพังเนื่องจากตาน้ำในบ่อไหลออกแรงมากจนมีจอกมีแหนออกมาตามน้ำ ในภาษาถิ่นคำว่า **นำคุดมเกวียนมาก** ชาวบ้านจะพูดว่า **นำคุดมเกวียนมาคุด** จึงเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้าน ที่ชาวบ้านเรียกกันใหม่ว่า **บ้านบ่อคุด** ต่อมาเมื่อชาวบ้านอพยพเข้ามาอาศัยอยู่เพิ่มเติมมาโดยนายทองดีจากหมู่บ้านทุ่งกระโหลกอีกหลายครอบครัว ชาวบ้านทุกคนต่างสร้างบ้าน ถากถางป่าเป็นที่ทำไร่ทำนาปลูกหม่อนเลี้ยงไหม จนชาวบ้านทุกคนต่างตกลงใจว่าจะไม่ย้ายไปถิ่นฐานไปไหนอีกเพราะมีพื้นที่ทำกินดี มีป่าไม้มาก มีน้ำใช้จากลำห้วยกุดเซ น้ำไหลตลอดปี ต่อมาทางราชการเรียกชื่อหมู่บ้านจาก **บ้านบ่อคุด** กลายเป็น **บ้านบ่อกรุ** จึงใช้ชื่อหมู่บ้านว่า **หมู่บ้านบ่อกรุ** ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

หมู่บ้านบ่อกรุ เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่หลายร้อยครัวเรือน ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรกรรม อาทิ ทำไร่อ้อย ทำไร่สัปรด ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ฐานะทางเศรษฐกิจของชาวบ้านในหมู่บ้านบ่อกรุส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้างดี การทอดผ้าเป็นอาชีพเสริมในปัจจุบันชาวบ้านไม่ค่อยทำกันแล้วเนื่องจากเอาเวลาไปประกอบอาชีพอื่น ๆ

รูปแบบบ้านเรือนเปลี่ยนเป็นบ้านแบบสมัยใหม่กันมาก สำหรับบ้านเรือนไม้แบบดั้งเดิมมีให้เห็น เฉพาะบ้านที่อยู่ไกลจากถนนใหญ่เข้าไป

ศาสนาประจำหมู่บ้าน

วัดประจำหมู่บ้านบ่อกรคือ **วัดบ่อกร** ตั้งอยู่ติดถนนใหญ่สายเดิมบางฯ-ด่านช้าง วัดตั้งอยู่หมู่ที่ 1 บ้านบ่อกร อำเภอเดิมบางนางบวช มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 11 ไร่ เดิมมีเนื้อที่ 9 ไร่ ต่อมาในปี 2534 ได้ซื้อเพิ่มอีก 2 ไร่ รวมเป็น 11 ไร่ วัดบ่อกรอยู่ในสังกัดของคณะสงฆ์มหานิกาย

ตามประวัติวัดกล่าวว่าวัดบ่อกรสร้างประมาณปี พ.ศ. 2518 โดยมีชาวบ้านบ่อกร 2 ครอบครัวคือ ครอบครัวนายทองดี และครอบครัวนายลานได้ต่อรองกันว่าถ้านายลานสามารถบวชเป็นพระภิกษุได้ นายทองดีจะยกที่ดินซึ่งครอบครัวของตนเองใช้ประกอบอาชีพโดยปลูกหม่อนเลี้ยงไหมอยู่ ให้เป็นที่สร้างวัด ต่อมานายลานได้อุปสมบทได้จริง นายทองดีจึงยกที่ดินที่ตนเองใช้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมให้เป็นที่สร้างวัด ชาวบ้านจึงได้ร่วมมือกันสร้างที่พักสำหรับสงฆ์ขึ้นเพื่อให้ใช้ประกอบศาสนากิจและเป็นที่ตั้งวัดบ่อกรมาจนถึงทุกวันนี้

พระลานหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า **หลวงตาลาน** ได้จำพรรษาอยู่ที่วัดโดยดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส จนกระทั่งได้ออกจากวัดไปโดยไม่ทราบสาเหตุ

เมื่อวัดขาดเจ้าอาวาสชาวบ้านจึงได้ไปนิมนต์ **พระสอน** ได้จำพรรษาอยู่ที่วัดโดยดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสได้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสจนกระทั่งมรณภาพลงในปี พ.ศ. 2426 ตำแหน่งเจ้าอาวาสจึงว่างอยู่ประมาณปีเศษ

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2427 นายดำคนในชุมชน ได้อุปสมบทเมื่อมีอายุครบ 20 ปี บริบูรณ์และจำพรรษาอยู่ที่วัดบ่อกรจนได้เป็นเจ้าอาวาส ต่อมาชาวบ้านเรียกท่านว่า **หลวงพ่อดำ** หลวงพ่อได้ปฏิบัติกิจจนเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาจนเป็นที่เชื่อถือของชาวบ้านบ่อกร และได้สร้างพระอุโบสถในปี พ.ศ. 2481 จนกระทั่งได้มรณภาพลงในปี พ.ศ. 2488 ปัจจุบันอนุสาวรีย์ท่านอยู่หน้าพระอุโบสถหลังเก่า

ปี พ.ศ. 2489 ชาวบ้านได้นิมนต์ **หลวงพ่อมณเฑียร** มาจำพรรษาและดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาพอสมควร จนในปี พ.ศ. 2519 ท่านจึงได้รับตำแหน่งเป็น **พระครูวรวิจิตรธรรม** จนได้มรณภาพในปีพ.ศ. 2524

เมื่อตำแหน่งเจ้าอาวาสว่างลง ชาวบ้านจึงได้นิมนต์ **พระอาจารย์ปราง** มาจำพรรษาและเป็นเจ้าอาวาสสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2541)

สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง ที่พบในวัดบ่อกร ได้แก่

- หมอนเท้า (หมอนขวานหรือหมอนสามเหลี่ยม)
- หมอนน้อย (หมอนทกหรือหมอนหน้าอิฐ)

บทที่ 3

รูปแบบ ลวดลาย และสีสันทัน ของสิ่งทอในพระพุทธศาสนา ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครึ่ง

สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครึ่งหรือไทครึ่ง ถือว่าเป็นมรดกสิ่งทอที่มีคุณค่าทางด้านวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมายาวนานจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ได้ผ่านกระบวนการพัฒนาและถ่ายทอดต่อกันมาจนเกิดเป็นผลงานสิ่งทอที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะของกลุ่มวัฒนธรรมของตนเอง และเป็นสิ่งแสดงถึงคุณค่าแห่งวิถีชีวิตในด้านภูมิปัญญา ทัศนคติ ความเชื่อ สภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สภาพสังคม ตลอดจนความคิดและจิตใจของคนในกลุ่มวัฒนธรรมที่นับถือพระพุทธศาสนา

สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครึ่งหรือไทครึ่ง จึงเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่ผู้คนในกลุ่มวัฒนธรรมลาวครึ่งหรือไทครึ่งประดิษฐ์คิดสร้างสรรค์ด้วยพลังแห่งศรัทธาสูงสุดที่มีต่อความเชื่อในพระพุทธศาสนาอันผูกพันลึกซึ้งอยู่ในสังคมของตน ถือเป็นเกียรติภูมิ เป็นความดีงามแห่งชีวิตของตนเอง ทุกเส้นใยที่สอดประสานกันเข้าเป็นผืนผ้า ศิลปินช่างทอจึงถ่ายทอดจิตวิญญาณแห่งความศรัทธา ความเชื่อในกุศกรรม สอดใส่ลงไปในขณะที่ทอ ผลงานสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครึ่งหรือไทครึ่งจึงมีความประณีต ซักซอน ละเอียดอ่อนและสวยงาม เป็นผลงานทางศิลปะที่มีคุณค่าทั้งทางด้านสุนทรียภาพและทางด้านจิตใจ

จากหลักฐานสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครึ่งหรือไทครึ่งแสดงถึงพัฒนาการที่ได้ผ่านกระบวนการพัฒนาและสืบทอดต่อกันมายาวนาน จึงพอจะประมาณการได้ว่าผู้คนในกลุ่มวัฒนธรรมลาวครึ่งหรือไทครึ่งนี้น่าจะนับถือพระพุทธศาสนากันมายาวนานหลายชั่วอายุคนตั้งแต่ครั้งยังอาศัยอยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง จึงมีผลงานสิ่งทอในพระพุทธศาสนาตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีในการถวายเป็นพุทธบูชาประสาธน์กลมกลืนกันอย่างเหมาะสมเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่ายิ่ง

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สรุปได้ว่าในอดีตสังคมในชุมชนเป็นสังคมเกษตรที่ต้องพึ่งตนเองกลุ่มวัฒนธรรมลาวครึ่งหรือไทครึ่งในอดีตจึงสร้างสิ่งทอขึ้นเองเพื่อใช้สอยด้วยภูมิปัญญา ทักษะ และประสบการณ์ที่สืบทอดต่อกันมาจากบรรพชน มีการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม ปลูกฝ้ายเพื่อไว้ทำเส้นใยที่ใช้ในการทอ ไม่มีการซื้อสิ่งทอหรือเส้นใยจากกลุ่มวัฒนธรรมอื่นๆเหมือนในปัจจุบัน สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครึ่งหรือไทครึ่งก็เช่นเดียวกัน สิ่งทอที่ใช้สอยในพระพุทธศาสนาในอดีตทุก ๆ ชนิดตั้งแต่ ผ้าไตร ผ้าจีวร ย่าม ผ้ากราบ ผ้ากรองน้ำ ผ้าเช็ดปาด ผ้าเช็ดตัว ตาลปัตร พัดรอง อันถือเป็นสมณบริขารที่มีรูปแบบเหมือนกันในทุกกลุ่มวัฒนธรรม ตามหลักพุทธบัญญัติที่ปรากฏอยู่ในพระวินัยปิฎก ในอดีตก็เป็นการทอขึ้นเองในชุมชนเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาแต่ใช้รูปแบบ โครงสร้างและสีสันทันตามหลักพุทธบัญญัติ ซึ่งในปัจจุบันสังคมของชุมชนมีการติดต่อค้าขายกับกลุ่มวัฒนธรรมอื่นๆ มีการทำเครื่องสมณบริขารจำหน่ายกันแพร่หลายในสังคมเมืองและวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมกลุ่มวัฒนธรรมลาวครึ่งหรือไทครึ่งในปัจจุบันก็เปลี่ยนแปลงไป ผู้คนในสังคมแยกตัวออกมาทำงานในสังคมเมืองมากขึ้นจึงทำให้การถวายเป็นพุทธบูชาที่เป็นเครื่องสมณบริขาร เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องทอขึ้นเอง สามารถเลือกซื้อจากร้านค้าในสังคมเมืองด้วยเงินตรา แล้วนำมาถวายเป็นพุทธบูชาตามโอกาสเทศกาลงานบุญต่างๆ

สำหรับรูปแบบ ลวดลายและสีสันทัน ของสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครึ่ง หรือไทครึ่ง ที่ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นสิ่งทอแห่งศรัทธาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของกลุ่มวัฒนธรรมไม่มีการทำจำหน่ายในสังคมเมืองหรือในกลุ่มวัฒนธรรมอื่นๆ เป็นสิ่งทอที่คนในกลุ่มวัฒนธรรมลาวครึ่งหรือไทครึ่งทอขึ้นเองในสังคมของตน โดยสืบทอดรูปแบบ ลวดลาย และสีสันทันต่อกันมายาวนานจากบรรพชนโดยสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในพระพุทธศาสนาอันได้แก่

1. ผ้าอาสนะ
2. ธง (ตุง)
3. ผ้าห่อคัมภีร์
4. ผ้าคลุมหัวนาศ
5. ผ้าม่านกันฝน
6. ผ้าม่านติดธรรมมาสน์
7. หมอนเท้า
8. หมอนน้อย
9. ผ้าห่มเชิงจก
10. ผ้าล้อ
11. ผ้าหน้ามุ้ง

โดยทำการศึกษาวิจัยในพื้นที่ชุมชน 8 หมู่บ้านในเขต 3 จังหวัดที่เป็นแหล่งชุมชนกลุ่มวัฒนธรรมลาว
ครั้งหรือโทครั้ง ได้แก่

จังหวัดอุทัยธานี

- บ้านไร่ ต.บ้านไร่ อ.บ้านไร่
- บ้านทัพหลวง ต. บ้านไร่ อ.บ้านไร่
- บ้านทัพคล้าย ต.บ้านไร่ อ.บ้านไร่
- บ้านโคกหม้อ ต.โคกหม้อ อ.ทัพทัน

จังหวัดชัยนาท

- บ้านเนินขาม กิ่งอำเภอนเนินขาม
- บ้านกุดจอก กิ่งอำเภอนหนองมะโมง

จังหวัดสุพรรณบุรี

- บ้านทัพผึ่งน้อย ต.วังคัน อ.ด่านช้าง
- บ้านบ่อกรู ต.บ่อกรู อ.เดิมบางนางบวช

จากการวิจัยหาหลักฐานสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือโทครั้งในพื้นที่ 8
หมู่บ้านในเขต 3 จังหวัด ดังกล่าวข้างต้นโดยหาหลักฐานในวัดซึ่งเป็นศาสนสถานประจำชุมชนและในบ้าน
เรือนของชาวบ้านในชุมชน ผลการสำรวจปรากฏว่าในแต่ละชุมชนมีหลักฐานสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่ม
วัฒนธรรมลาวครั้งหรือโทครั้งไม่ครบทั้ง 11 ชนิด โดยบางชุมชนมี 2 ชนิด บางชุมชนมี 3 ชนิด บางชุมชนมี 4
ชนิดบ้าง แต่จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุและศิลปินช่างทอในทุกชุมชนสรุปได้ว่าในอดีตมีหลักฐานสิ่งทอ
ในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือโทครั้งครบถ้วนทุกชุมชนแต่เนื่องจากความรู้ทำไม่ถึงการณ์
จึงได้เผาทำลายไปเพราะสิ่งทอเหล่านั้นเก่า ฉีกขาด ผุพัง และสกปรกจึงได้เผาทำลายไปเพื่อรักษาความสะอาด
ด้วยหวังว่าจะมีสิ่งทอใหม่ๆ มาใช้แทนซึ่งเป็นการดีกว่าใหม่กว่าในสายตาของตน จึงเป็นที่น่าเสียดายมรดกทาง
วัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าได้สูญหายไปเพราะขาดความเข้าใจ ขาดการศึกษาคุณค่าของวัฒนธรรม

การศึกษารวบรวมในประเด็น รูปแบบ ลวดลาย และสีล้นของสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรม
ลาวครั้งหรือโทครั้ง ทั้ง 11 ชนิดจึงต้องศึกษาเป็นองค์ความรู้รวมของกลุ่มวัฒนธรรม โดยมีรายละเอียด
จำนวนสิ่งทอที่สำรวจพบหลักฐานดังนี้

1. ผ้าอาสนะ	พบหลักฐานจำนวน	20 ผืน
2. ธง (ตุง)	พบหลักฐานจำนวน	3 ผืน
3. ผ้าห่อคัมภีร์	พบหลักฐานจำนวน	10 ผืน
4. ผ้าคลุมหัวนาศ	พบหลักฐานจำนวน	8 ผืน
5. ผ้าม่านกันฝน	พบหลักฐานจำนวน	2 ผืน

6. ผ้า幔ติดธรรมมาสน์	พบหลักฐานจำนวน	4 ผืน
7. หมอนเท้า	พบหลักฐานจำนวน	25 ใบ
8. หมอนน้อย	พบหลักฐานจำนวน	95 ใบ
9. ผ้าห่มเชิงจก	พบหลักฐานจำนวน	5 ผืน
10. ผ้าลื่อ	พบหลักฐานจำนวน	8 ผืน
11. ผ้าหน้ามุ้ง	พบหลักฐานจำนวน	2 ผืน

และมีรายละเอียดการพบหลักฐานในชุมชนต่างๆ ทั้ง 8 หมู่บ้านในเขต 3 จังหวัด ตามประเภทสิ่งทอ ในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งที่มุ่งศึกษาวิจัยทั้ง 11 ชนิดดูรายละเอียดในตาราง 1.

ตาราง ๑. สิ่งทอในพระพุทธศาสนา ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง ที่พบหลักฐานในชุมชนพื้นที่ต่างๆ

สิ่งทอ / พื้นที่	บ้านไร่ อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี	บ้านทัพหลวง อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี	บ้านทัพคล้าย อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี	บ้านโลกหม้อ อ.ทัพทัน จ.อุทัยธานี	บ้านเนินขม อ.หันคา จ.ชัยนาท	บ้านกุคจอก กิ่งอ.หนองมะโมง จ.ชัยนาท	บ้านทัพสิ่งน้อย อ.เด่นชัย จ.สุพรรณบุรี	บ้านบ่อกร อ.เดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี
๑. ผ้าอาสนะ	/	-	-	-	-	/	-	-
๒. ผ้าห่อคัมภีร์	-	-	-	-	-	/	-	-
๓. ชง (ตุ่ง)	-	/	/	-	-	-	-	-
๔. ผ้าม่านกั้นผนัง	/	-	-	-	-	-	-	-
๕. ผ้าม่านติดธรรมมาสน์	-	-	-	-	-	/	-	-
๖. หมอนเท้า	/	/	/	/	/	/	/	/
๗. หมอนน้อย	/	/	/	/	/	/	/	/
๘. ผ้าคลุมหัวนาค	/	-	/	-	-	/	-	-
๙. ผ้าห่มเชิงจก	/	-	/	-	-	-	/	-
๑๐. ผ้าลื่อ	/	-	-	-	-	/	-	/
๑๑. ผ้าหน้ามุ้ง	/	-	/	-	-	-	-	-

จากรูปแบบสิ่งทอทั้งหมด ๑๑ แบบ ที่กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งเคยสร้างถวายเป็นพุทธบูชา ในปัจจุบัน ศิลปินช่างทอที่ยังมีชีวิตอยู่สามารถทำสิ่งทอในพระพุทธศาสนาได้ครบถ้วนทุกรูปแบบนั้นไม่มีแล้ว จากการศึกษาวิจัยพบว่ารูปแบบสิ่งทอที่ยังคงทำกันแพร่หลายในปัจจุบันคือ หมอนเท้า และหมอนน้อย ส่วนรูปแบบสิ่งทอที่หาคนทำได้ยาก และมีแนวโน้มจะขาดการสืบทอดคือ ผ้าม่านกั้นผนัง, ผ้าม่านติดธรรมมาสน์ และ ชง (ตุ่ง)

จากการศึกษาของ กมลลา กองสุข เมื่อปี พ.ศ. 2536 เรื่อง ผ้าจก กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอกและบ้านทับผึ้งน้อย กล่าวไว้ว่าเอกลักษณ์ของผ้าทอกุ่มลาวครั้งคือ นิยมใช้สีในวรรณะร้อน ใช้สีดำกัน โครงสีส่วนรวมเป็นสีแดงครั้ง

สิ่งทอของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง นอกจากผ้าจกแล้ว ยังมีผ้าที่ทอจากเทคนิคอื่นๆอีกเช่น ผ้าซิด ผ้ามัดหมี่ เป็นต้น สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งที่ทำการศึกษาในครั้งนี้มีการใช้เทคนิคการทอหลากหลายแบบ มีทั้งการใช้เทคนิคการทอชนิดเดียวล้วนๆและการใช้เทคนิคการทอหลายชนิดในผืนเดียวกัน โดยสิ่งทอที่ได้ศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีทั้งหมด 11 ชนิด เพื่อมุ่งเน้นหาเอกลักษณ์ดั้งเดิมของสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ ด้านมนุษยศาสตร์ และด้านศิลปะตลอดจนเพื่อค้นหาเหตุผลในการสร้างสรรค์ที่มีความหมายทั้งในเรื่องความเชื่อและประโยชน์ใช้สอยของสิ่งทอในพระพุทธศาสนาแต่ละชนิด โดยได้ผลจากการศึกษาวิจัยสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง ในด้านรูปแบบ ลวดลาย และสีสันทันดังนี้

1. ผ้าอาสนะ

ผ้าอาสนะหรือผ้าปูอาสนะ หมายถึงผารองนั่งหรือผ้าปูรองนั่งของพระสงฆ์ซึ่งเปรียบดั่งตัวแทนของพระพุทธองค์ดำรงศรัทธาในหน้าที่ผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา พุทธศาสนิกชนจึงถือว่าพระสงฆ์มีฐานะสูงกว่าคนธรรมดาทั่วไป ที่นั่งของพระสงฆ์จึงต้องอยู่สูงกว่าคนธรรมดา ผ้าอาสนะจึงถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความเชื่อดังกล่าว และความหมายของผ้าอาสนะหรือผ้าปูอาสนะน่าจะรวมถึงผ้าอาสนะหรือผ้าปูอาสนะของพระพุทธรูปที่เรียกกันว่า “ผ้าทิพย์” อีกด้วย

พุทธศาสนิกชนนิยมสร้างผ้าอาสนะหรือผ้าปูอาสนะสำหรับพระสงฆ์ เพื่อใช้ในโอกาสการทำบุญต่างๆ ทั้งที่วัดและที่บ้าน กรณีที่มีพระสงฆ์ร่วมในพิธีกรรม ผ้าอาสนะมักนิยมทำเป็นผ้ารูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดพอเหมาะสำหรับพระภิกษุสงฆ์นั่งพอดีจำนวน 1 รูป (สังคีรี ประพันธ์ทอง :2537,26)

รูปแบบ ของผ้าอาสนะกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

มีรูปแบบโครงสร้างคล้ายคลึงกลุ่มวัฒนธรรมอื่นๆคือ โครงสร้างเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดพอเหมาะสำหรับพระภิกษุสงฆ์นั่งได้ 1 รูป จากหลักฐานผ้าอาสนะที่สำรวจพบ มีขนาดใกล้เคียงกันโดยมีขนาดความกว้างประมาณ 50 เซนติเมตรขนาดความยาวประมาณ 50 เซนติเมตร ลักษณะขอบโดยรอบจะใช้ผ้าแถบกั้นหรือระบาย

ลวดลาย ของผ้าอาสนะกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐานที่สำรวจพบมีการทอใน 2 ลักษณะ คือ

1.) การทอด้วยเทคนิคผสมเทคนิคจกคล้ายกับผ้าล่อที่ใช้ปูที่นอน เป็นผ้าอาสนะที่พบหลักฐานที่วัดศรีสโมสร บ้านกุดจอก กิ่งอำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท

2.) การทอด้วยเทคนิคจกที่มีโครงสร้างลวดลาย ที่มีลักษณะเหมือนว่าเป็นการทอลวดลายขึ้นมาสำหรับเป็นผ้าอาสนะโดยเฉพาะ โดยมีลวดลายหลักอยู่ตรงกลางแล้วมีลวดลายประกอบอยู่โดยรอบ เป็นลักษณะผ้าอาสนะที่พบใน วัดบ้านไร่ หมู่บ้านไร่ ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี และพบที่วัดทัพคล้าย หมู่บ้านทัพคล้าย ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

จากการข้อมูลการสัมภาษณ์ศิลปินช่างทอทั้งสองชุมชนและศิลปินช่างทอในชุมชนอื่นที่ไปพบหลักฐานแต่มีข้อมูลในความทรงจำที่เคยเห็นสรุปได้ว่า รูปแบบผ้าอาสนะ ลักษณะดั้งเดิมเป็นแบบที่พบหลักฐานที่วัดบ้านไร่ โดยจะมีลวดลายหลักอยู่ตรงกลาง และมีลวดลายประกอบอยู่โดยรอบ ซึ่งทอด้วยเทคนิค จก ทั้งผืน

- | | |
|---------------------------------|--------------|
| ลวดลายหลัก ที่พบหลักฐานได้แก่ | - ลายนาค |
| | - ลายดอกแก้ว |
| ลวดลายประกอบ ที่พบหลักฐานได้แก่ | - ลายนก |
| | - ลายกวาง |
| | - ลายม้า |
| | - ลายคน |
| | - ลายช้าง |
| | - ลายมอม |
| | - ลายต้นไม้ |
| | - ลายหมาน้อย |

สีสันทน ของผ้าอาสนะกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

มีสีสันทนที่สดใสโดยผ้าอาสนะที่พบหลักฐาน ศิลปินช่างทอจะใช้สีเส้นด้ายยืนและเส้นด้ายพุ่งเป็นสีอ่อน คือ สีขาว และสีเหลือง ส่วนเส้นด้ายพุ่งพิเศษที่ใช้จักตอกแต่งลวดลายจะใช้เส้นใยที่มีสีสดใส มีโทนสีในลักษณะ โทนร้อนซึ่งได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีเขียว สีคราม สีดำ

จากหลักฐานผ้าอาสนะที่ค้นพบและจากข้อมูลการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่าเอกลักษณ์ของสีสันทนผ้าอาสนะ กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งนั้นจะนิยมใช้สีสันทนสดใส โครงสีเป็นวรรณะร้อนตำแหน่งของสีเส้นใยที่ใช้ในการสร้างลวดลายมีลักษณะเหมือนกับไม้ได้มีการวางตำแหน่งของสีสันทนอย่างเป็นแบบแผนก่อนการทอ แต่เมื่อดูโครงสีโดยรวมจะมีความกลมกลืนกันอยู่ลงตัวในความไม่มีระเบียบของตำแหน่งของสีสันทน ลักษณะการใช้สีไม่มีระเบียบเช่นนี้จึงต้องใช้ทักษะและประสบการณ์ที่ชำนาญจึงจะสามารถสร้างผลงานผ้าอาสนะที่มีสีสันทนกลมกลืนลงตัวและสดใส อันเป็นเอกลักษณ์ของผ้าอาสนะของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งที่โดดเด่นแตกต่างจากผ้าอาสนะของกลุ่มวัฒนธรรมอื่นๆ

2. ธง (ตุง)

ตุง หรือ ธง เป็นสัญลักษณ์ของความดีงาม ความเป็นสิริมงคลและเป็นสื่อนำวิญญานของผู้ตายที่เคยได้ถวายตุงหรือได้รับทานตุงให้ขึ้นไปสู่สวรรค์หรือหลุดพ้นจากความทุกข์อันเนื่องมาจากวิบากกรรม (นฤมล เรืองรังษี : 2537,1)

นานนับพันปีที่ชนเผ่าไท ศรัทธาในพระพุทธศาสนากันมาหลายชั่วอายุคน การสร้างบุญกุศลในชาตินี้ ผลแห่งกุศลกรรมนั้นจะช่วยคุ้มครองให้คนเราเป็นสุขทั้งในชาติภพนี้และชาติภพหน้า คนไทจึงดำรงวิถีชีวิตแห่งศรัทธาในพระพุทธศาสนาตราบทุกวันนี้ด้วยการทำทาน ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สำคัญข้อหนึ่งของพระพุทธศาสนา ในหลักไตรสิกขาอันได้แก่ ทาน ศีล ภาวนา ตามหลักพระพุทธศาสนาคนไทเชื่อกัน คนเราเกิดมาต้องตาย คนที่กรรมดีจะได้ไปสวรรค์ คนที่ทำกรรมชั่วจะต้องไปนรก จึงไม่มีใครอยากไปนรก ชนเผ่าไทเชื่อสืบต่อกันมาว่า การทำทานตุง ถือเป็นการทำบุญที่ให้อานิสงส์แรงผลบุญจากการทำทานตุงสามารถช่วยให้ตนขึ้นไปสู่สวรรค์หรือหลุดพ้นจากความทุกข์อันเนื่องมาจากวิบากกรรม ตุงจึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของชนเผ่าไทที่มุ่งสร้างสมอานิสงฆ์ให้กับตนและผู้ที่ยังล่องลับไปแล้ว (สิทธิชัย สมานชาติ : 2539 , 61)

กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งซึ่งเป็นชนกลุ่มหนึ่งในชาติพันธุ์เผ่าไท ก็มีความเชื่อในเรื่องการทำทานตุงคล้ายคลึงกับกลุ่มเผ่าไทอื่นๆ แต่กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งจะเรียกขานตุงว่า ธง โดยธงของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งที่ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้หมายรวมถึงธงที่เป็นภาพวาดเช่น ธงรูปนางเงือก ธงรูปจระเข้ที่ใช้ในงานบุญผ้าป่าหรืองานบุญกฐิน แต่มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะธงที่เป็นสิ่งทอพื้นบ้าน

ธง ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งจากการศึกษาพบหลักฐานจำนวน 3 ผืนโดยพบที่วัดทัพ คล้าย บ้านทัพคล้าย ต.ทัพหลวง อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี จำนวน 2 ผืน และพบที่วัดทัพหลวง บ้านทัพหลวง ต.ทัพหลวง อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี จำนวน 1 ผืน

การถวายนวนตุงนั้นกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งเรียกว่า พิธีปลุกธง จากการศึกษาวิจัยใน ชุมชนกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งทั้ง 8 หมู่บ้านพบว่าประเพณีปลุกธงกันทุกหมู่บ้านแต่ได้ปรับเปลี่ยน ไปเป็นการซื้อผ้าจากนอกชุมชนหรือเป็นสิ่งของเครื่องใช้ชวนถวายนวน มีเพียง 2 หมู่บ้านที่ยังคงมีการ ธง แบบดั้งเดิมเพื่อถวายนวนพิธีปลุกธงคือ หมู่บ้านทัพคล้ายและหมู่บ้านทัพหลวง อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี

รูปแบบของธงกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐานธงที่พบจำนวน 3 ผืนพบว่ารูปแบบโครงสร้างของธง เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าชายยาว มองเฉพาะโครงสร้างก็มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มวัฒนธรรมเผ่าไทอื่นๆในบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย แต่แตกต่างกันในเรื่องเทคนิคการทอและโอกาสในการถวายนวน

ธง ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง จะมีขนาดความกว้างประมาณ 40-50 เซนติเมตร และมี ขนาดความยาวประมาณ 150-200 เซนติเมตร รูปแบบโครงสร้างแบ่งเป็นชั้นๆตามจังหวะของลวดลาย โดย ในชั้นสุดท้ายจะเป็นการปักข้อความถึงจุดประสงค์ในการถวายนวนและชื่อของผู้ทอ ถัดจากชั้นสุดท้ายของ ธง รูปแบบดั้งเดิมจะเป็นเส้นฝ้ายร้อยข้อไม้ไผ่ขนาดเล็กสานโยงกันคล้ายร่างแห ค่อยๆลดหลั่นกันไปจนเป็นชายธง แหลมรูปสามเหลี่ยม ปลายสุดของชายธง ทำเป็นธงขนาดเล็กด้วยเศษผ้า และขอบทั้งสองข้างของธงตามลำดับ ชั้นก็จะมีการติดธงขนาดเล็กที่ทำจากเศษผ้าเช่นเดียวกัน โยมีความเชื่อว่าการทำธงขนาดเล็กติดที่ชายธงและ ด้านข้างของธงมีไว้เพื่อให้โอกาสแก่ดวงวิญญาณที่ทุกข์ทรมานแสนสาหัสจากวิบากกรรมได้มีโอกาสเกาะชายธง เล็กๆ เหล่านี้เพื่อไปสู่ภพที่สูงกว่าหรือได้มีโอกาสมาเป็นมนุษย์เพื่อสร้างกุศลกรรมใหม่ที่ดี

ลวดลาย ของ ธง กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐานที่พบจำนวน 3 ผืน ธง ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง จะทอด้วยเทคนิคการ จก ทั้งผืนโดยแบ่งลวดลายมีความละเอียดซับซ้อนและมีการเลือกใช้ลวดลายที่มีความหมายเกี่ยวเนื่องกับ ศาสนาโดยเฉพาะอาทิ เช่น ลายห่อปราสาท ลายธรรมมาสน์ ลายนาค เป็นต้น ลวดลายสามารถแบ่งออกเป็น ลวดลายหลักและลวดลายประกอบ ดังนี้

- ลวดลายหลัก ที่พบหลักฐานได้แก่
- ลายนาค
 - ลายดอกแก้ว
 - ลายช้าง
 - ลายห่อปราสาท
 - ลายธรรมมาสน์
 - ลายนกยูง

ลวดลายประกอบ ที่พบหลักฐานได้แก่

- ลายม้า
- ลายเต่า
- ลายคน
- ลายต้นไม้
- ลายนก
- ลายไก่

- ลายแคน
- ลายปู
- ลายคนนั่งเก้าอี้
- ลายเจดีย์
- ลายต้นตาล
- ลายงู

สีสันทัน ของ ธง กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐาน ธง ที่พบจำนวน 3 ผืนและข้อมูลจากศิลปินช่างทอสรุปได้ว่า ธง ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง จะนิยมใช้สีสันทันสดใสบนพื้นสีขาว โดยศิลปินจะใช้สีเส้นด้ายพุ่งและสีเส้นด้ายยืนเป็น สีขาว ส่วนเส้นด้ายพุ่งพิเศษที่ใช้จกตกแต่งลวดลายจะใช้เส้นใยที่มีเส้นสดใสโดยมีโครงสร้างอยู่ในวาระโทนร้อนดังพบในหลักฐานเช่น สีแดง สีเหลือง สีเขียว สีคราม สีดำ เป็นต้น

สิ่งที่น่าสังเกตเรื่องการใช้สีสันทันในการทอ ธง ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งคือตำแหน่งของสีสันทันของเส้นใยที่ใช้ในการจกตกแต่งลวดลายจะมีลักษณะเหมือนกับไม่ได้มีการวางแผนล่วงหน้าก่อนการทอแต่เมื่อมองดูโครงสร้างโดยรวมจะมีความกลมกลืนกันอย่างลงตัวท่ามกลางความขัดแย้งในการใช้สีสันทันที่ไม่เป็นระเบียบเอกลักษณ์เรื่องสีสันทันเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ ธง ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งมีคุณค่าทางศิลปะ มีความงดงามโดดเด่นแตกต่างจากกลุ่มวัฒนธรรมอื่นๆ

3. ผ้าห่อคัมภีร์

ในสมัยโบราณพุทธศาสนิกชนนิยมทำบุญด้วยการสร้างหนังสือหรือคัมภีร์ถวายวัดหรือถวายพระสงฆ์ บางองค์เพื่อเป็นตำราศึกษาเล่าเรียน พร้อมกันนั้นก็ตั้งใจจัดทำผ้าห่อคัมภีร์ขึ้นด้วยความวิจิตรบรรจง ด้วยแรงศรัทธาในพระพุทธศาสนา

ผ้าห่อคัมภีร์นอกจากจะทำหน้าที่แยกคัมภีร์แต่ละเล่มหรือแต่ละเรื่องออกจากกันแล้วยังทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครองคัมภีร์มิให้ชำรุดเสื่อมสภาพก่อนเวลาอันสมควรได้อีกด้วย คัมภีร์ที่อยู่ภายในจึงยังอยู่ในสภาพสมบูรณ์แม้จะผ่านกาลเวลามานาน (สังคีรี ประพันธ์ทอง . 2537 : 20)

ด้วยเหตุปัจจัยในการใช้สอยผ้าห่อคัมภีร์จึงมักอยู่ในสภาพชำรุดฉีกขาด บ้างก็ผุเปื่อยสีซีดจาง เนื่องตาดจากการใช้งานมาเป็นเวลานานและเป็นส่วนที่อยู่ชั้นนอกจึงชำรุดเสื่อมสภาพจากการกระทำของหนู แมลง ไร แสงสว่าง ความชื้น ฝุ่นละออง และก๊าซต่างๆ ในอากาศ จากสภาพความชำรุดของผ้าห่อคัมภีร์ ทำให้หม่อมผู้มองข้ามคุณค่าของผ้าห่อคัมภีร์อยู่เสมอโดยเฉพาะคนในชุมชนเอง ผ้าห่อคัมภีร์จำนวนมากถูกเผาทำลายและถูกทิ้งไปโดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หากพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้วจะรู้ว่าผ้าห่อคัมภีร์สามารถให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับชนิดของผ้าที่ผลิตขึ้น พิจารณาให้ลึกซึ้งแล้วจะรู้ว่าผ้าห่อคัมภีร์สามารถให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับชนิดของผ้าที่ผลิตขึ้นมาในแต่ละท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างท้องถิ่นและเส้นทางการค้าโบราณได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

จากการสำรวจหาหลักฐานข้อมูลผ้าห่อคัมภีร์ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งพบหลักฐานเพียงชุมชนเดียวคือที่วัดศรีสโมสร บ้านกุดจอก กิ่งอำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท โดยพบหลักฐานผ้าห่อคัมภีร์จำนวน 10 ผืน ส่วนในชุมชนอื่นๆ ให้ข้อมูลเหมือนกันว่าเคยมีแต่ปัจจุบันไม่มีหลักฐานเหลืออยู่ให้ศึกษาเนื่องจากได้เผาทำลายไปและทิ้งไปบ้างเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ผ้าห่อคัมภีร์ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งที่เป็นผ้าทอพื้นบ้าน จากข้อมูลการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า ในอดีตผ้าห่อคัมภีร์นั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่วัดจะต้องใช้พุทธศาสนิกชนในชุมชนจึงได้ทอถวายเป็นพุทธบูชาหรือคัดเลือกผ้าที่ทอขึ้นใหม่และยังไม่เคยใช้ถวายวัดเพื่อใช้เป็นผ้าห่อคัมภีร์ซึ่งมีทั้ง ผ้าขึ้น ผ้าโจงกระเบน ผ้าล้อ

รูปแบบ ของผ้าห่อคัมภีร์กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐานผ้าห่อคัมภีร์ที่พบจำนวน 10 ผืนพบว่า มีรูปแบบการห่อเก็บรักษาคัมภีร์คล้ายกัน กล่าวคือจะม้วนเก็บคล้ายท่อผ้าแล้วใช้เชือกพันมัดโดยรอบ และมีแผ่นป้ายชื่อคัมภีร์ติดไว้โดยเสียบไว้ได้เส้นเชือกที่มัดผ้าห่อคัมภีร์ แผ่นป้ายชื่อผ้าห่อคัมภีร์นี้ทำจากไม้ไผ่เป็นแผ่นยาวปลายแหลมมีขนาดยาวประมาณ 20 เซนติเมตรและกว้างประมาณ 2 เซนติเมตร โครงสร้างเส้นรอบนอกเป็นลักษณะการฉลุสายให้เป็นรูปแผ่นป้ายชื่อ การเขียนชื่อคัมภีร์ใช้ของมีคมสลักหรือขีดให้เป็นตัวหนังสือ ส่วนโครงสร้างของผ้าห่อคัมภีร์จะเป็น รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เหมือนกันส่วนที่แตกต่างกันของผ้าห่อคัมภีร์กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งแต่ละผืนจากหลักฐานที่พบคือ ชนิดของผ้าที่ทำมาทำผ้าห่อคัมภีร์ โดยสามารถแบ่งกลุ่มผ้าออกตามรูปแบบของชนิดผ้าได้เป็น

- ผ้ามัดหมี่น้อย
- ผ้ามัดหมี่ตา
- ผ้ามัดหมี่โลด
- ผ้าชิ้นหมี่ตาต่อตีนงก
- ผ้าขีดผสมจก
- ผ้ามัดหมี่สองเชิง (ผ้าโจงกระเบน)
- ผ้าฝ้ายสีขาวกุ่มริมแดง
- ผ้าฝ้ายสีแดงครึ่งขอบสีขาว
- ฯลฯ

ลวดลาย ของผ้าห่อคัมภีร์กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐานที่พบจำนวน 10 ผืน ผ้าห่อคัมภีร์ ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งมีลวดลายเกิดจากเทคนิคการทอ 3 ชนิด ได้แก่ การมัดหมี่ การจก การขีด ส่วนผ้าพื้นไม่มีลวดลายและจากข้อมูลการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า ลวดลายผ้าห่อคัมภีร์ในอดีตนั้นมีหลายลวดลายมากเนื่องจากชนิดผ้าที่ใช้ทำผ้าห่อคัมภีร์นั้นมีหลายหลายอันได้แก่ ผ้ามัดหมี่ที่จะใช้ทำผ้าชิ้น ผ้ามัดหมี่ที่จะใช้เป็นโจงกระเบน ผ้าขีดผสมจกที่จะใช้ทำผ้าล้อ (ผ้าปูที่นอน) ผ้าจกผสมขีดที่จะไว้ทำหน้าที่หมอน เป็นต้น

ลวดลาย ของผ้าห่อคัมภีร์กลุ่มวัฒนธรรมจึงพอจะแยกลวดลายตามเทคนิคการทอได้เป็น

- ลวดลายจากเทคนิคการมัดหมี่ ได้แก่
 - ลายขอ
 - ลายนาค
 - ลายดอกแก้ว
 - ลายโตงแดง
 - ฯลฯ
- ลวดลายจากเทคนิคการจก ได้แก่
 - ลายนาค
 - ลายดอกแก้ว
 - ฯลฯ
- ลวดลายจากเทคนิคการขีด ได้แก่
 - ลายกาบ
 - ลายดอกพุด
 - ลายเขี้ยวหมาตาย
 - ฯลฯ

สีสัน ของผ้าห่อคัมภีร์กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐาน ผ้าห่อคัมภีร์ ที่พบจำนวน 10 ผืนและข้อมูลศิลปินช่างทอสรุปได้ว่า ผ้าห่อคัมภีร์ ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งนั้นจะใช้สีสันตามลักษณะของประเภทสิ่งทอที่นำมาทำผ้าห่อคัมภีร์อัน ได้แก่

- ผ้ามัดหมี่ แบ่งเป็น 2 โทนสีคือ โทนสีแดง และโทนสีคราม
- ผ้าจก จะใช้โทนสีสดใส เช่น สีแดง สีเหลือง สีดำ ฯลฯ
- ผ้าขิด จะใช้สีเรียบๆ เช่น สีคราม สีดำ สีขาว เป็นต้น

4. ผ้าคลุมหัวนาค

นาค เป็นสภาวะสมมุติก่อนการก้าวสู่เพศบรรพชิตหรืออีกนัยหนึ่งคือการบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา มีมูลเหตุมาจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับนาคตนหนึ่งที่แปลงกายเข้ามาบวชในสมัยพุทธกาล แต่เนื่องจากขัดต่อพระวินัย ด้วยไม่ได้เป็นมนุษย์จึงไม่สามารถเป็นพระภิกษุสาวกต่อไปได้ จึงทูลขอสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า ขอให้เรียกผู้ที่จะบวชว่า นาค เพื่อจะได้ร่วมโมทนาในการบวชทุกครั้งด้วย และเพื่อเป็นการรำลึกถึงศรัทธาอันแรงกล้าต่อพระพุทธศาสนาของนาค

พิธีบวชนาคหรืออุปสมบท ถือเป็นประเพณีที่สำคัญยิ่งของผู้ชายที่มีอายุครบ 20 ปีขึ้นไป เพราะเชื่อกันว่านอกจากมีโอกาสเรียนรู้ในพระธรรมวินัยแล้วยังได้การฝึกอบรมจรรยา มารยาทเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการดำเนินชีวิตที่ดีต่อไปในสังคมและบุพการีโดยเฉพาะบิดามารดาจะได้รับอานิสงส์หรือผลบุญกุศลอย่างมากจากการบวชของบุตรชาย ในสมัยพุทธกาลการบวชไม่มีพิธีรีตองใดๆ เพียงพระพุทธองค์ดำริว่า เอहि ภิกษุอุปสัมปทา ซึ่งแปลว่า ท่านจงมาเป็นภิกษุเถิด บุคคลนั้นก็เป็นที่ภิกษุได้ต่อมาเมื่อพระพุทธศาสนาแผ่ขยายไปยังที่ต่างๆ การบวชจึงมีพิธีและขั้นตอนต่างๆ เพิ่มขึ้นตามความนิยมของท้องถิ่นนั้นๆ (สังศรี ประพัฒน์ทอง : 2537, 7)

เครื่องแต่งกายของนาค เมื่อขอบวช ปลงผมและคิ้วแล้ว กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง จากหลักฐานผ้าคลุมหัวนาค ที่พบจำนวน 8 ผืน และข้อมูลการสัมภาษณ์สรุปได้ว่าในอดีต ผู้ชายกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งที่บวชนาค จะแต่งกายด้วยผ้าถุงโจงกระเบนมัดหมี่ สวมเสื้อขาวส่วนศีรษะจะคลุมด้วยผ้าคลุมหัวนาค ให้ชายครุยอยู่ด้านหลัง สวมหมวกทับ ในอดีตนาคจะนั่งอยู่บนหลังช้างแท่นเป็นชบวนยาว แต่ปัจจุบันไม่มีการขี่ช้างอย่างในอดีตแล้ว

รูปแบบ ของผ้าคลุมหัวนาคกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐานผ้าคลุมหัวนาคที่พบจำนวน 8 ผืน พบว่ามีรูปแบบโครงสร้างคล้ายคลึงกันกล่าวคือ เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดพอเหมาะที่จะคลุมศีรษะคนได้พอดี โดยผ้าคลุมหัวนาคที่สำรวจพบมีขนาดใกล้เคียงกัน โดยมีขนาดความกว้างประมาณ 40-50 เซนติเมตร และมีขนาดความยาวประมาณ 40-50 เซนติเมตร ริมหอบด้านความกว้างจะกั้นด้วยผ้าสีแดงทั้งสองด้าน ส่วนริมด้านทางยาวเป็นชายครุยที่ใช้เส้นย่นตีเกลียวเป็นภูรีระย้าตลอดแนวส่วนโครงสร้างด้านในแบ่งตามจังหวะลวดลายโดยผ้าคลุมหัวนาคทุกผืนจะเว้นส่วนใจกลางเป็นช่องว่างสี่เหลี่ยมไว้โดยไม่มีการจกตกแต่งส่วนนี้หากเมื่อนำมาคลุมใช้ ตำแหน่งของช่องว่างจะตรงกับกลางศีรษะพอดี

ลวดลาย ของผ้าคลุมหัวนาคกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐานผ้าคลุมหัวนาคจำนวน 8 ผืน พบว่าผ้าคลุมหัวนาคของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง หรือไทครั้งจะสร้างสรรค์ลวดลายด้วยเทคนิค การจกผสมการขิด โดยที่ลวดลายหลักจะอยู่ตรงกลางลวดลายประกอบอยู่ตามลำดับชั้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ลวดลายหลัก ที่พบหลักฐานได้แก่ - ลายต้นสน
- ลายต้นไม้
- ลายนาค
- ฯลฯ

- ลวดลายประกอบ ที่พบหลักฐานได้แก่
- ลายขอเครือ
- ลายขอระฆัง
- ลายเขี้ยวหมาตาย
- ฯลฯ

สีสันทัน ของผ้าคลุมหัวนาคกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐาน ผ้าคลุมหัวนาค ที่พบและจากข้อมูลการสัมภาษณ์ศิลปินช่างทอผ้าสรุปได้ว่าสีสันทัน ผ้าคลุมหัวนาคแบบดั้งเดิมจะนิยมใช้สีสันทันสดใส ศิลปินช่างทอจะใช้สีเส้นด้ายย้อมเป็นสีขาวและสีเส้นด้ายพุ่งนั้นมทั้งสีขาว และสีเหลือง ส่วนเส้นด้ายพุ่งพิเศษนั้นจะใช้สีสันทันโทนร้อนดูสดใส อาทิ เช่นสีแดง สีเหลือง สีเขียว สีคราม สีดำ เป็นต้น

จุดที่น่าสนใจคือ ลวดลายของผ้าคลุมหัวนาค จะใช้สีสันทันแบบไม่เป็นระเบียบ ดูขัดแย้งแต่ก็กลมกลืนกันอย่างลงตัว สีสันทันจะเน้นสีเหลืองมากกว่าสีแดง ภาพรวมของสีสันทันผ้าคลุมหัวนาคจึงดูเหลืองเด่นมาแต่ไกล

5. ผ้าม่านกันผนัง

ผ้าม่านหรือผ้าประดับผนัง เป็นสิ่งทอประเภทหนึ่งที่ถูกศาสนิกชนสร้างเพื่อถวายวัด สำหรับใช้ตกแต่งอาคารภายในวัดในโอกาสสำคัญต่างๆ โดยทั่วไปผ้าม่านมักจะใช้แขวนไว้ที่ผนังด้านหลังที่นั่งของพระสงฆ์ บางครั้งก็สอดแทรกเรื่องราวทางศาสนา เช่น เรื่องพุทธประวัติหรือชาดกกลงไปบนผืนผ้าม่านโดยเทคนิคการปักทอ เป็นต้น ในบางท้องถิ่นก็สอดแทรกสัญลักษณ์ของความเชื่อในท้องถิ่นลงไปพร้อมกับคำอุทิศถวายผ้าม่านแก่พระพุทธศาสนา โดยมุ่งหวังผลแห่งอานิสงส์ที่พาดตนเองและครอบครัวให้พ้นทุกข์และเกิดในศาสนาพระศรีอาริย์ (สังขรี ประพนธ์ทอง : 2537, 25)

กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง ก็เป็นกลุ่มชนหนึ่งที่มีการสร้างผ้าม่านประดับผนังขึ้นเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาในวัดของชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยหรือวัดในชุมชนอื่นที่ตนเองมีจิตศรัทธาจะทำบุญถวาย ผ้าม่านกันผนังของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งเป็นสิ่งทอที่กลุ่มวัฒนธรรมนี้นิยมสร้างถวาย เพื่อนำมาใช้กันผนังด้านหลังตำแหน่งวางผ้าอาสนะในโอกาสการทำบุญต่างๆ ทั้งที่บ้านและที่วัด ด้วยเหตุผลความศรัทธา ความเชื่อ ประโยชน์การใช้สอย และเพื่อความสวยงามทางศิลปะอีกประการหนึ่ง เนื่องจากในอดีตผนังของวัดหรือบ้านเรือนเป็นฝาไม้กระดานที่มักถูกแดดและฝนทำให้มีร่องรอยความสกปรก ความเชื่อในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเนื่องในงานบุญงานกุศลมักนิยมจัดเตรียมสถานที่ให้มีความสะอาดเรียบร้อยสวยงาม ผ้าม่านกันผนังจึงนิยมสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความเชื่อดังกล่าวประการหนึ่ง และเพื่อความมุ่งหวังในอานิสงส์แห่งผลบุญที่ตนเองที่ได้กระทำอีกประการหนึ่ง ผ้าม่านกันผนังของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งจึงมีความงดงามวิจิตรบรรจง โดดเด่นกว่าสิ่งทอที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

รูปแบบ ของผ้าม่านกันผนังของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐานผ้าม่านกันผนังที่พบจำนวน 2 ผืนและข้อมูลจากศิลปินช่างทอสรุปได้ว่า ผ้าม่านกันผนังของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง มีรูปแบบโครงสร้างของผ้าม่านกันผนังเป็น รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า สร้างจากสิ่งทอเทคนิคการ “จัก” ผสมกับสิ่งทอเทคนิคการ “มัดหมี่” หรือผ้าพื้นจากการศึกษาวิจัยพบหลักฐานที่ยังเหลือไว้เพียงชุมชนเดียวคือที่วัดบ้านไร่ ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ส่วนในชุมชนอื่นที่ทำการ

ศึกษาในครั้งนี้ไม่พบหลักฐานมีเพียงข้อมูลคำบอกเล่าว่าในอดีตเคยมีแต่ไม่มีหลักฐานเหลืออยู่เนื่องจากถูกเผาทำลายหรือสูญหายไปเนื่องจากขาดความรู้ในคุณค่าทางวัฒนธรรมของสิ่งทอ

ผ้ามางกันผืนที่พบหลักฐานมี 2 ขนาดคือ

1) ผ้ามางทอด้วยเทคนิค จก ต่อกับผ้ามัดหมี่มีขนาดความกว้างประมาณ 200 เซนติเมตรและความยาวประมาณ 250 เซนติเมตร

2) ผ้ามางทอด้วยเทคนิค จก ต่อกับผ้าพื้น มีขนาดความกว้างประมาณ 80 เซนติเมตรและความยาวประมาณ 180 เซนติเมตร

ลวดลาย ของผ้ามางกันผืนของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐาน ผ้ามางกันผืน ที่พบจำนวน 2 ผืนและข้อมูลจากศิลปินช่างทอสรุปได้ว่า ผ้ามางกันผืน ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง มีลวดลายเกิดจากเทคนิคการทอ 2 เทคนิค

1) เทคนิค มัดหมี่ พบลวดลายนาค

2) เทคนิค จก ลวดลายที่เกิดจากเทคนิคนี้เป็นส่วนสำคัญขององค์ประกอบของผ้ามางกันผืน ลวดลายที่ใช้ทอด้วยเทคนิค จก บนผ้ามางกันผืนนี้จะสอดแทรกความเชื่อและเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา จากการศึกษาวิจัยพบว่าหลายลวดลายเป็นลวดลายที่พบเฉพาะบนผ้ามางกันผืนนี้เท่านั้น โครงสร้างของลวดลายแบ่งออกเป็นลวดลายหลักและลวดลายประกอบโดยมีรายละเอียดที่พบหลักฐาน ดังนี้

ลวดลายหลัก ที่พบหลักฐานได้แก่

- ลายธรรมมาสัน
- ลายนาค
- ลายช้าง
- ลายกวาง
- ลายเสือ
- ลายต้นไม้
- ลายดอกแก้ว
- ลายหอยปราสาท
- ลายนกยูง

ลวดลายประกอบ ที่พบหลักฐานได้แก่

- ลายไก่อ
- ลายกระต่าย
- ลายนก
- ลายงู
- ลายหมาป่า
- ลายหมาน้อย
- ลายคนยืน
- ลายคนนั่ง
- ลายเต่า
- ลายแคน
- ลายต้นตาล
- ลายช้าง
- ลายม้า

สีสัน ของผ้าม่านกันผนังของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐาน ผ้าม่านกันผนัง ที่พบจำนวน 2 ผืนและข้อมูลจากศิลปินช่างทอสรุปได้ว่า ผ้าม่านกันผนัง ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง มีการใช้สีสันที่สดใส โทนสีอยู่ในวรรณะสีร้อน โดยจำแนกลักษณะการใช้สีสันที่พบตามเทคนิคการทอ ได้ดังนี้

- สีสันของผ้ามัดหมี่ ที่เป็นองค์ประกอบของผ้าม่านกันผนัง

โครงสร้างใช้สีแดงครั้งเป็นหลัก และสีครามเป็นรอง

- สีสันของผ้าจก ที่เป็นองค์ประกอบหลักของผ้าม่านกันผนัง

โครงสร้างใช้สีสันที่สดใส โดยศิลปินช่างทอจะใช้เส้นด้ายยืนเป็นสีขาว ใช้เส้นด้ายพุ่งเป็นสีขาวหรือสีเหลืองทอเป็นพื้นสีอ่อน และใช้เส้นด้ายพุ่งพิเศษในการ จก เป็นสีเข้มที่สดใสโดยใช้โครงสร้างโทนร้อนและเน้นสีแดงเป็นหลัก สีเส้นด้ายพุ่งที่ใช้ตกแต่งลวดลายได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีเขียว สีดำ สีคราม เป็นต้น

ลักษณะการวางตำแหน่งของสีสันในการจกกลายเป็นไปแบบไม่ให้ความสำคัญกับแบบแผนตายตัวที่เป็นระเบียบ แต่จะจกกลายเป็นไปอย่างอิสระ เมื่อมองโดยภาพรวมจะเป็นโครงสร้างที่งดงามลงตัว ท่ามกลางความขัดแย้งของสีสัน จึงถือเป็นลักษณะเฉพาะตัวที่มีความโดดเด่นงดงามของกลุ่มวัฒนธรรมนี้

6. ผ้าม่านติดธรรมมาสน์

ด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่สอนดำเนินชีวิตด้วยการกระทำแต่ความดี รักษาจิตใจให้สะอาด สว่างสงบและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เมตตาใจให้แก่เพื่อนมนุษย์ ได้หล่อหลอมจิตใจให้คนไทยได้เข้าใจในชีวิตและธรรมชาติ นำธรรมมาใช้เป็นหลักนำชีวิต รู้คิด รู้ไตร่ตรอง ครองชีวิตด้วยสติ สมาธิและปัญญา นำพาชีวิตงดงาม

ด้วยรำลึกในพระคุณอันยิ่งใหญ่ของพระพุทธศาสนาจึงเกิดเป็นศรัทธาที่จะสร้างบุญกุศลถวายเป็นพุทธบูชา การเรียนรู้พระธรรมคำสอนต่างๆ ในวิถีชีวิตคนไทยในอดีต เป็นการรับรู้โดยการไปฟังเทศน์ที่วัดในวันพระ และเทศกาลงานบุญต่างๆ ซึ่งพระภิกษุสงฆ์จะต้องขึ้นเทศน์บนธรรมมาสน์ รูปแบบของธรรมมาสน์ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง ที่มีความงดงามโดดเด่นในชุมชนที่ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ ธรรมมาสน์วัดศรีสโมสร บ้านกุดจอก กิ่งอำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท เป็นธรรมมาสน์รูปทรงหอปราสาท จตุรมุข เป็นศิลปกรรมพื้นบ้านที่สร้างขึ้นโดยศิลปินในท้องถิ่น และเป็นชุมชนเดียวที่พบว่ามีการทำผ้าติดธรรมมาสน์

นางทองจาย จบศรี ศิลปินช่างทอวัย 78 ปี บ้านกุดจอก ผู้ทอผ้าม่านติดธรรมมาสน์ถวายวัดศรีสโมสร ได้ทอขึ้นเพราะอยากถวายเป็นพุทธบูชา และมีความคิดว่าถ้ามีผ้าม่านติดธรรมมาสน์ทั้งสี่ด้านของหน้ามุขของธรรมมาสน์คงจะสวยงามดี โดยเมื่อทำขึ้นถวายแล้วทางวัดได้นำขึ้นติดในเทศกาลงานบุญ ได้พระภิกษุสงฆ์จากกรุงเทพฯ ไปเห็นเข้าและมีความชื่นชมผลงานผ้าม่านติดธรรมมาสน์ ได้ขอให้ช่วยทำให้อีกชุดหนึ่งเพื่อนำไปติดธรรมมาสน์ที่วัดในกรุงเทพฯ จึงได้ทำผ้าติดธรรมมาสน์ขึ้นอีกชุดหนึ่งถวายเป็นพุทธบูชา

ผ้าม่านติดธรรมมาสน์จึงถือกำเนิดจากความศรัทธา ความผูกพันระหว่างคนกับวัดและความเชื่อในกุศลกรรมที่ดีในการถวาย อามิสบูชา ให้กับศาสนาของศิลปินช่างทอ

รูปแบบ ของผ้าม่านติดธรรมมาสน์กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐาน ผ้าม่านติดธรรมมาสน์ ที่พบจำนวน 4 ผืน และข้อมูลจากศิลปินช่างทอสรุปได้ว่า ผ้าม่านติดธรรมมาสน์ ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง มีรูปแบบโครงสร้างของสิ่งทอเป็น รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทอด้วยเทคนิค จก และจากการศึกษาวิจัยพบว่า มีเพียงชุมชนเดียวที่มีหลักฐานคือ ที่วัดศรีสโมสร บ้านกุดจอก กิ่งอำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท เป็นผ้าม่านรูปแบบคล้ายกันทั้ง 4 ผืนมีขนาดเท่ากันทุกผืนเนื่องจากใช้ติดที่หน้ามุขทั้งสี่ด้านของธรรมมาสน์อันเดียวกัน โดยมีขนาดความกว้างประมาณ 30 เซนติเมตรและขนาดความยาวประมาณ 60 เซนติเมตร ชายด้านล่างตลอดความยาวเป็นสายลูกปัดร้อยเป็นเส้นติด ฎระย้าเรียงกันตลอดแนว

ลวดลาย ของผ้าผ้าม่านติดธรรมมาสน์กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐาน ผ้าผ้าม่านติดธรรมมาสน์ ที่พบจำนวน 4 ผืน และข้อมูลศิลปินช่างทอสรุปได้ว่าลวดลายของผ้าผ้าม่านติดธรรมมาสน์สร้างสรรค์จากเทคนิคการ จก โดยมีการจัดองค์ประกอบลวดลายเป็นลวดลายหลัก และมีลวดลายประกอบตกแต่งโดยมีรายละเอียดในการค้นพบลวดลายดังนี้

ลวดลายหลัก ที่พบหลักฐานได้แก่

- ลายดอกแก้ว

ลวดลายประกอบ ที่พบหลักฐานได้แก่

- ลายช้าง
- ลายม้า
- ลายคน
- ลายกาบ
- ลายขอร่มฝง
- ลายคนขี่ม้า

สีสันทัน ของผ้าติดธรรมมาสน์กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐาน ผ้าติดธรรมมาสน์ ที่พบจำนวน 4 ผืนและข้อมูลจากศิลปินช่างทอสรุปได้ว่า ผ้าผ้าม่านติดธรรมมาสน์ ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง มีการใช้สีสันทันที่สดใส เป็นโทนสีวรรณะร้อน โดยเป็นโทนสีแดง 2 ผืน และโทนสีส้ม 2 ผืน โดยมีรายละเอียดในการใช้สีสันทันเส้นใยในการทอ ดังนี้

ผ้าผ้าม่านติดธรรมมาสน์โทนสีแดง ศิลปินจะใช้เส้นด้ายยีนสีแดง ใช้เส้นด้ายพุ่งสีแดง และใช้เส้นด้ายพุ่งพิเศษเป็นสีสันทันสดใส เช่น สีเหลือง สีส้ม สีเขียว สีขาว สีดำ เป็นต้น

ผ้าผ้าม่านติดธรรมมาสน์โทนสีส้ม ศิลปินช่างทอจะใช้เส้นด้ายยีนสีส้ม ใช้เส้นด้ายพุ่งสีส้ม และใช้เส้นด้ายพุ่งพิเศษเป็นสีสันทันสดใส เช่น สีเหลือง สีเขียว สีขาว สีดำ เป็นต้น

จึงจะเห็นได้ว่าสีสันทันของผ้าผ้าม่านติดธรรมมาสน์ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งที่ใช้เทคนิค จก ในการสร้างลวดลายจะใช้สีที่ตัดกันรุนแรง โดยจังหวะของตำแหน่งสีสันทันเป็นไปแบบอิสระไม่เป็นแบบแผนบังคับ แต่มีความลงตัวของศิลปินช่างทอ ผ้าผ้าม่านติดธรรมมาสน์จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์

7. หมอนเท้า

หมอนเท้า หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า หมอนสามเหลี่ยม ซึ่งเป็นการเรียกตามลักษณะของรูปทรงหมอนที่มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมแต่ในกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งจะเรียกหมอนชนิดนี้ว่า หมอนเท้า ซึ่งเป็นการเรียกที่มีที่มาจากลักษณะการใช้สอย เนื่องจากหมอนชนิดนี้จะไม่ใช้หนุนนอนแต่จะใช้ประโยชน์ในการพิงหรือเท้าแขนพักในช่วงเวลาพักผ่อน

หมอนเท้านอกจากจะใช้ในวิถีชีวิตของคนธรรมดาแล้ว พุทธศาสนิกชนกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งยังได้มีการสร้างถวายเป็นพุทธบูชา เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์ไว้ใช้พิงเวลานั่งเทศนาบนธรรมมาสน์ ไว้ใช้พิงคู่กับผ้าอาสนะเพื่อเป็นที่นั่งสำหรับพระสงฆ์ ไว้ใช้เป็นหมอนรองในการกราบพระพุทธรูป ตลอดจนไว้ใช้เป็นหมอนพิงและเท้าแขนยามพักผ่อนของพระภิกษุสงฆ์

รูปแบบ ของหมอนเท้ากลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากการศึกษาวิจัยพบว่ากลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง มีการทำหมอนเท้ากันทุกชุมชนที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ โดยพบหลักฐาน หมอนเท้า ทั้งหมดจำนวน 25 ใบ รูปแบบหมอนเท้าของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งจะมีลักษณะเป็น รูปสามเหลี่ยมมุมแหลม และจากข้อมูลการสัมภาษณ์ศิลปินช่างทอตลอดจนคนในพื้นที่ เรื่องรูปแบบหมอนเท้าแบบดั้งเดิม ตัวหมอนจะเป็นลวดลายจกผสมขีด ส่วนของหน้าหมอนจะเป็นผ้าพื้นเรียบเย็บเป็น 2 ลอนไม่ใช่เย็บเป็นช่องสามเหลี่ยมต่อๆ กันแบบที่พบกันทั่วไป

ลวดลาย ของหมอนเท้ากลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐาน หมอนเท้า ที่พบทั้งหมดจำนวน 25 ใบ และข้อมูลจากศิลปินเป็นช่างทอสรุปได้ว่า ลวดลาย หมอนเท้า กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง เป็นลวดลายที่สร้างขึ้นจากเทคนิคการทอผสมระหว่างเทคนิค จก และเทคนิค ขิด โดยส่วนที่เป็นลวดลายนี้คือ ส่วนด้านข้างโดยรอบที่เป็นตัวหมอน โดยจัดวางลายหลักไว้ตรงกลาง และลายประกอบอยู่สองข้างถัดจากลวดลายหลักออกมา ส่วนบริเวณหน้าหมอน ไม่มีลวดลาย เป็นผ้าสีล้วนและสามารถสรุปลวดลายออกเป็น ลวดลายหลักและลวดลายประกอบ โดยมีรายละเอียดคือ

ลวดลายหลัก ที่พบหลักฐาน ได้แก่

- ลายดอกแก้ว
- ลายนาค
- ลายนาคสี่แขน
- ลายนาคอุ้มหน่วย
- ลายนาคไต่ราว
- ลายขออีโงก หรือขอชวด
- ลายขออุ้มดอก

ลวดลายประกอบ ที่พบหลักฐานได้แก่

- ลายขอเครือ
- ลายขอระฆัง
- ลายเขี้ยวหมาตาย
- ลายดอกพุด
- ลายช้าง
- ลายแมงงอด
- ลายบัวเครือ
- ลายดอกแก้ว
- ลายขอ
- ลายนก
- ลายม้า
- ลายกาบ

สีสันทัน ของหมอนเท้ากลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐาน หมอนเท้า ที่พบจำนวน 25 ใบและข้อมูลจากศิลปินช่างทอสรุปได้ว่าการใช้สีสันทันในการออกแบบหมอนเท้าของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งนั้น นิยมการใช้สีสันทันที่สดใสโทนสีอยู่ในวรรณะสีร้อน เพื่อความเข้าใจในรายละเอียดในการใช้สีสันทันในการออกแบบหมอนเท้าจึงแยกลักษณะการใช้สีสันทันออกเป็น 2 ส่วนตามองค์ประกอบของโครงสร้างหมอนเท้าคือ

1) สีสันทัน ส่วนหน้าหมอนเท้า

สีสันทันส่วนหน้าหมอนจากหลักฐานที่พบสามารถแยกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- สีแดง
- สีคราม
- สีขาว

2) สีสันทัน ส่วนตัวหมอนหรือด้านข้าง โดยรอบสามารถแยกออกเป็น 2 กลุ่มตามสีของเส้นด้าย

ยีนคือ

- เส้นด้ายยีนสีขาว
- เส้นด้ายยีนสีเหลือง

ส่วนสีเส้นด้ายพุ่งมีการใช้ใน 3 สีคือ สีแดง สีเหลือง สีขาว

โดยสีเส้นด้ายพุ่งพิเศษที่ใช้ในการ จก ลวดลายนั้นนิยมใช้สีสันทันสดใส ได้แก่

- สีแดง
- สีส้ม
- สีเหลือง
- สีเขียว
- สีม่วง
- สีคราม
- สีดำ
- สีขาว
- สีชมพู

จากรายละเอียดการใช้สีสันทันในการออกแบบหมอนเท้าของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง จะพบว่ามีการใช้สีสันทันที่ตัดกันรุนแรง และจากศึกษาการวางตำแหน่งสีเส้นด้ายในการทอพบว่า หมอนเท้าที่ใช้เทคนิคการจกในการทอลวดลายหลัก จะมีการวางตำแหน่งของสีสันทันอย่างเป็นอิสระแต่ก็มีองค์ประกอบรวมของสีสันทันที่ลงตัว ส่วนหมอนเท้าที่ใช้เทคนิคการขีดในการทอลวดลายหลัก สีสันทันจะมีระเบียบโดยใช้เพียงสีครามกับสีขาว หมอนเท้าของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งจึงมีลักษณะการออกแบบที่งดงาม โดดเด่นไม่เหมือนใคร โดยเฉพาะการใช้สีสันทัน

8. หมอนน้อย

หมอนน้อย หรือที่บางท้องถิ่นเรียกว่า หมอนหก ซึ่งหมายถึงหมอนที่มีจำนวนช่องในการอัดได้จำนวน 6 ช่อง ในบางท้องถิ่นก็เรียกว่า หมอนหน้าอิฐ ซึ่งหมายถึงหมอนที่มีรูปร่างลักษณะมองดูคล้ายก้อนอิฐ แต่สำหรับกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งจะเรียกว่า หมอนน้อย ซึ่งมีความหมายถึงหมอนที่มีขนาดเล็กมีขนาดน้อยไม่ใหญ่โต

ในวิถีชีวิตของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง หมอนน้อย ถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองประโยชน์การใช้สอยสำหรับการนำมาใช้ในการหนุนศีรษะในขณะที่นอนหลับ ขนาดของความสูงจึงถูกออกแบบให้สอดคล้องกับช่วงระยะต้นคอ คือไม่ให้มีขนาดสูงเกินไป

หมอนน้อย นอกจากจะใช้สำหรับคนทั่วไปแล้ว ก็เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพระภิกษุสงฆ์ที่จะใช้ในการหนุนนอนด้วยเช่นกัน หมอนน้อยจึงเป็นสิ่งของที่พุทธศาสนิกชนในกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งมักจะสร้างถวายเป็นพุทธบูชา เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์ได้ไว้ใช้หนุนนอน ตลอดจนให้ญาติโยมที่มาปฏิบัติธรรมหรือมาทำบุญและมีความจำเป็นความจำเป็นต้องค้างคืนที่วัดได้มีหมอนน้อยไว้หนุนนอน

รูปแบบ ของหมอนน้อยกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากการศึกษาวิจัยพบว่า หมอนน้อย เป็นสิ่งของที่พบหลักฐานจำนวนมากที่สุดในบรรดาสิ่งของทั้งหมด มีจำนวนหมอนน้อยที่พบทั้งหมดถึง 95 ใบจากพื้นที่ 8 ชุมชนในเขต 3 จังหวัด (จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดชัยนาท จังหวัดสุพรรณบุรี) จากหลักฐานทั้งหมดที่พบและข้อมูลจากศิลปินช่างทอสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบของหมอนน้อยจะมีลักษณะเป็น ทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า หรือมีลักษณะคล้ายก้อนอิฐสี่เหลี่ยม โดยมีความสูงเหมาะในการหนุนนอนคือมีความสูงประมาณ 10 เซนติเมตร มีความกว้างประมาณ 17 เซนติเมตร และความยาวประมาณ 30 เซนติเมตร สำหรับรูปแบบตำแหน่งลวดลายหมอนน้อยกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง จะมีตำแหน่งลวดลายที่ตัวหมอน (ด้านข้างโดยรอบหมอน) ลวดลายของหมอนน้อยกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งจะเป็นการทอด้วยเทคนิค จก ผสมกับเทคนิค ชิด ส่วนหน้าหมอนจะเป็นผ้าสีพื้นเรียบ

ลวดลาย ของหมอนน้อยกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐานหมอนน้อยที่พบจำนวน 95 ใบ และข้อมูลจากศิลปินช่างทอ สรุปได้ว่า การสร้างสรรค์ลวดลายในการออกแบบหมอนน้อยนั้นกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งจะใช้เทคนิคการทอแบบการจกผสมกับการ ชิด โดยหมอนน้อยทุกใบที่พบจะวางตำแหน่งลวดลายที่ส่วนข้างโดยรอบ จัดวางตำแหน่งลวดลายหลักไว้ตรงกลาง และลวดลายประกอบอยู่สองข้างถัดออกมาจากลวดลายหลัก ส่วนบริเวณหน้าหมอนไม่มีลวดลายเป็นผ้าสีพื้น และสามารถสรุปลวดลายออกเป็น ลวดลายหลักและลวดลายประกอบ โดยมีรายละเอียด คือ

ลวดลายหลัก ที่พบหลักฐาน ได้แก่

- ลายดอกแก้ว
- ลายแมงงอด
- ลายนาค
- ลายขออีโงก หรือ ขอชวด
- ลายต้นสน
- ลายกาบ
- ลายต้นไม้
- ลายนาคอุ้มหน่วย
- ลายขอกุญแจ
- ลายอี่งย่น

ลวดลายประกอบ ที่พบหลักฐานได้แก่

- ลายเขี้ยวหมาตาย
- ลายขอร่มฝั่ง
- ลายขอ
- ลายขอเครือ
- ลายดอกแก้ว
- ลายกาบกุลี
- ลายนาคน้อย

- ลายบัวเครือ
- ลายหมาน้อย

สีเส้น ของหมอนน้อยกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐานหมอนน้อยจำนวน 95 ใบ และข้อมูลจากศิลปินช่างทอสรุปได้ว่า สีเส้นของหมอนน้อยกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งแบบดั้งเดิม จะใช้สีเส้นสดใส โครงสีอยู่ในวรรณะสีโทนร้อน จากหลักฐานหมอนน้อยที่สำรวจพบสามารถแยกลักษณะสีหน้าหมอนออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ สีแดง และสีขาว ส่วนสีเส้นด้ายที่ใช้ทอส่วนตัวหมอนน้อยแบบดั้งเดิม สีเส้นด้ายยีนมีการใช้ 2 แบบคือ แบบสีขาว และแบบสีเหลือง ส่วนสีเส้นด้ายพุ่งที่ใช้ทอหมอนน้อยแบบดั้งเดิม มีการใช้กัน 3 สีคือ สีแดง สีขาว สีเหลือง ส่วนสีเส้นด้ายพุ่งพิเศษที่ใช้ จก และ ขิด ลวดลาย จะใช้สีเส้นที่สดใสได้แก่ สีแดง สีเขียว สีคราม สีม่วง สีเหลือง สีส้ม สีชมพู เป็นต้น

จึงจะเห็นได้ว่าสีเส้นของหมอนน้อยกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งจะใช้สีเส้นตัดกันรุนแรง และการวางตำแหน่งของสีเส้นด้ายในการทอพบว่าหมอนน้อยที่ใช้เทคนิคจก ในการทอลวดลายหลักจะมีการวางตำแหน่งของสีเส้นอย่างเป็นอิสระแต่ก็มีองค์ประกอบของสีเส้นรวมทั้งตัว ส่วนหมอนน้อยที่ใช้เทคนิคการ ขิด ในการทอลวดลายหลัก สีเส้นจะมีระเบียบมากกว่า ลักษณะการใช้สีเส้นของหมอนน้อยและหมอนเท้าของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งจะใกล้เคียงกันมากเนื่องจากโครงสร้างสีเส้นและลวดลายในการทอใช้วิธีการเดียวกัน

9. ผ้าห่มเชิงจก

ผ้าห่มเชิงจก ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง เป็นสิ่งทอที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์การใช้สอยในเวลานอนโดยใช้ห่มคลุมตัวเพื่อกันหนาว และใช้ห่มคลุมตัวกันหนาวเวลาไปเดินเที่ยวในฤดูหนาว ซึ่งหากมองในแง่ประโยชน์การใช้สอยเพียงประเด็นเดียวผ้าห่มเชิงจกของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งก็มีคุณค่าไม่แตกต่างจากผ้าห่มธรรมดาทั่วไป แต่หากพิจารณาคุณค่าทางศิลปะและมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้บันทึกวิถีชีวิตอันงดงาม ความภาคภูมิใจ ความรัก ความศรัทธา และความดีงามถ่ายทอดลงบนผืนผ้าให้ผู้อื่นได้ชื่นชม คุณค่าของผ้าห่มเชิงจกก็มีคุณค่ามาก ในอดีตสตรีในกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งทุกคนจะต้องทอผ้าชนิดต่างๆที่ใช้ในวิถีชีวิตเป็นตั้งแต่อยู่ในวัยสาว และเมื่อแต่งงานก็ต้องทอผ้าไว้ใช้ในครอบครัว เช่น ผ้าห่มเชิงจก เป็นต้น นอกจากจะทอเพื่อไว้ใช้สอยในครอบครัวแล้ว ยังมีการทอถวายพระภิกษุสงฆ์ที่วัดเพื่อไว้ใช้ห่มกันหนาวเช่นเดียวกัน โดยการถวายผ้าห่มเชิงจกนี้พุทธศาสนิกชนกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งถือว่าเป็นการทูลบารุงพระพุทธศาสนาหนทางหนึ่ง

วัฒนธรรมการใช้ที่นอน หมอน มุ้งของพระภิกษุสงฆ์ในกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง จะใช้สิ่งทอในรูปแบบเดียวกันกับฆราวาส ผ้าห่มเชิงจกจึงนับเป็นสิ่งทอในพระพุทธศาสนาชนิดหนึ่ง ที่มีไว้เป็นเครื่องนอนของพระภิกษุสงฆ์

รูปแบบ ของผ้าห่มเชิงจกกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากการศึกษาวิจัยพบหลักฐาน ผ้าห่มเชิงจก จำนวน 5 ผืน มีรูปแบบโครงสร้างคล้ายคลึงกัน และจากข้อมูลการสัมภาษณ์ศิลปินช่างทอสรุปได้ว่า รูปแบบผ้าห่มเชิงจกแบบดั้งเดิมจะประกอบด้วยโครงสร้าง 3 ส่วนตามจังหวะของลวดลายคือ

- 1) ส่วนบน ทอดกแต่งลวดลายด้วยเทคนิค จก ขนาดความกว้างของช่วงลวดลายประมาณ 35 เซนติเมตร โครงสร้างลวดลายจะใช้ลวดลายที่มีขนาดใหญ่
- 2) ส่วนกลาง ซึ่งในเวลาห่มนอนจะตรงกับช่วงบริเวณลำตัว ช่วงนี้จะทอดกแต่งด้วยลวดลายด้วยเทคนิค ขิด มีขนาดความกว้างของช่วงลวดลายนี้ประมาณ 100 เซนติเมตร

3) ส่วนเชิง ทอดกแต่งลวดลายด้วยเทคนิค จก เช่นเดียวกันกับส่วนบน ขนาดความกว้างของช่วงลวดลายประมาณ 35 เซนติเมตร โครงสร้างลวดลายจะใช้ลวดลายที่มีขนาดใหญ่ส่วนนี้ชายผ้าจะทำเป็นชายครุยด้วยการตีเกลียวเส้นด้ายยืนให้เป็นเกลียวเชือกห้อยระย้ายาวตลอดหน้าผ้า

ส่วนริมผ้าอีก 3 ด้านศิลปินช่างทอจะใช้ผ้าพื้นสีแดงกุ่มริมโดยรอบ ส่วนเชิงผ้าก็ปล่อยเป็นชายครุยสำหรับรูปแบบโครงสร้าง โดยรวมของ ผ้าห่มเชิงจก จะเป็น รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ที่เกิดจากผ้าทอลวดลายเดียวกัน 2 ผืนมาต่อกันตรงกลาง เหตุผลที่ต้องทอสองผืนแล้วนำมาต่อกันเป็นผืนเพราะพิมพ์ทอผ้าโบราณจะมีขนาดความกว้างจำกัดเพียง 25-30 นิ้ว ทำให้ทอผ้าได้หน้าแคบ เมื่อจะใช้เป็นผ้าห่มจึงต้องทอสองผืนแล้วนำมาต่อกัน

ลวดลาย ของผ้าห่มเชิงจกกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐาน ผ้าห่มเชิงจก ที่พบจำนวน 5 ผืนและข้อมูลจากศิลปินช่างทอสรุปได้ว่า การสร้างสรรค์ลวดลายตกแต่งผ้าห่มเชิงจกเกิดจากเทคนิคการทอ 2 เทคนิคคือ

- 1) เทคนิคการ จก ใช้ตกแต่ง ส่วนบน และส่วนเชิง ของผ้าห่ม
- 2) เทคนิค ขิด ใช้ตกแต่ง ส่วนกลาง ของผ้าห่ม

ลวดลายผ้าห่มเชิงจก โดยเฉพาะส่วนที่ทอด้วยเทคนิคการ จก ลวดลายมีความงดงามมาก ลวดลายหลักจะนิยมลวดลายขนาดใหญ่ และลวดลายประกอบจะใช้ลวดลายขนาดเล็ก โดยมีรายลวดลาย ละเอียดดังต่อไปนี้

ลวดลายหลัก ที่พบหลักฐานได้แก่

- ลายนาค
- ลายนาคอุ้มหน่วย
- ลายขอมอุ้มดอก
- ลายขอ

ลวดลายประกอบ ที่พบหลักฐานได้แก่

- ลายดอกแก้ว
- ลายขอร่มมั่ง
- ลายขอเครี
- ลายแมงงอด
- ลายช้าง

สีสันทองผ้าห่มเชิงจกกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐาน ผ้าห่มเชิงจก ที่พบจำนวน 5 ผืนและข้อมูลจากศิลปินช่างทอ สรุปสีสันทอง ผ้าห่มเชิงจก ลักษณะดั้งเดิมได้ดังนี้

- สีเส้นเส้นด้ายยืนและเส้นด้ายพุ่ง จะใช้เป็น สีขาว ยกเว้นช่วงใช้เทคนิค จก จะใช้เส้นด้ายพุ่งเป็นสีเหลือง
- สีของเส้นด้ายพุ่งพิเศษ ที่ทอด้วยเทคนิคการ ขิด จะใช้เป็น สีดำ และแดง
- สีของเส้นด้ายพุ่งพิเศษ ที่ทอด้วยเทคนิคการ จก จะใช้โครงสร้างโทนร้อน โดยใช้สีที่สดใส อาทิ เช่น สีเหลือง สีแดง สีส้ม สีเขียว สีดำ สีคราม เป็นต้น

ลักษณะการใช้สีสันทองของศิลปินช่างทอกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งในการทอ ผ้าห่มเชิงจก โครงสร้างโดยรวมจะมีจุดเด่นอยู่ที่ช่วง ส่วนบนและส่วนล่าง ซึ่งใช้สีสันทองแดงตัดกันด้วยการทอด้วยเทคนิคการ จก ส่วนกลางเป็นลายขิดเล็กๆสีดำสลับขาว ช่วยให้จังหวะลวดลายของผ้าห่มเชิงจกมีจุดพักสายตา

เอกลักษณ์ของภาพรวมแห่งสีส้มของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งที่นิยมสีส้มสดใส ก็ได้ถูกบันทึกไว้บน ผืนผ้าห่มเชิงจกเช่นเดียวกันกับสิ่งทออื่นๆของกลุ่มวัฒนธรรมนี้

10. ผ้าลื้อ

ผ้าลื้อ ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง เป็นสิ่งทอที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์การใช้สอยสำหรับการปูที่นอน ในเวลานอน ในด้านประโยชน์ใช้สอย **ผ้าลื้อ** ก็มีคุณค่าเพียงผ้าปูที่นอน แต่รูปแบบ ลวดลาย และสีส้มของ**ผ้าลื้อ** ที่มีความโดดเด่นแสดงถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมจึงมีคุณค่าทั้งศิลปะและประวัติศาสตร์ พุทธศาสนิกชนกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งนอกจากจะทอ **ผ้าลื้อ** เพื่อใช้ภายในบ้านของตนเอง ยังได้ทอ **ผ้าลื้อ** ถวายแด่พระภิกษุสงฆ์เพื่อให้ท่านใช้เป็นปูที่นอนเช่นเดียวกัน **ผ้าลื้อ** จึงนับเป็น **สิ่งทอในพระพุทธศาสนา** ประเภทหนึ่งของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

รูปแบบ ของผ้าลื้อกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐาน **ผ้าลื้อ** ที่พบจำนวน 8 ผืนและข้อมูลจากศิลปินช่างทอ สรุปได้ว่ารูปแบบของ **ผ้าลื้อ** แบบดั้งเดิมของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง มีโครงสร้างเป็น **รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า** มีขนาดความยาวพอเหมาะกับการปูที่นอน โดยมีขนาดความกว้างประมาณ 65 เซนติเมตร ขนาดความยาวประมาณ 200 เซนติเมตร และรูปแบบ **ผ้าลื้อ** แบบดั้งเดิมจะประกอบด้วยโครงสร้าง 3 ส่วนตามจังหวะลวดลายคือ

1) **ส่วนบน** ตรงกับตำแหน่งวางหมอนหรือศรีษะ จะมีการตกแต่งลวดลายเป็นแถบยาวตามแนวขวาง สร้างลวดลายด้วยเทคนิคการ **ขีด ผสมเทคนิคการ จก**

2) **ส่วนกลาง** ตรงกับช่วงตำแหน่งของลำตัว เป็นการทอขัดพื้นสีขาวด้วยเส้นด้ายยืนและเส้นพุ่งธรรมดา

3) **ส่วนเชิง** ตรงกับบริเวณปลายเท้าในเวลานอน จะมีการตกแต่งลวดลายเป็นแถบยาวตามแนวขวาง สร้างลวดลายด้วยเทคนิคการ **ขีด ผสมการ จก** โดยลวดลายส่วนนี้จะมีความเล็กกว่าส่วนบน เพื่อประโยชน์ในการใช้สอยที่จะช่วยในจดจำตำแหน่งส่วนไหนเป็นส่วนบนและส่วนไหนเป็นส่วนล่างด้วยการจดจำขนาดลวดลายเพื่อแยกแยะ

ริมผ้าโดยรอบของ **ผ้าลื้อ** ศิลปินช่างทอจะถักริมโดยรอบด้วยผ้าแดงทั้ง 4 ด้าน

ลวดลาย ของผ้าลื้อกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐาน **ผ้าลื้อ** ที่พบจำนวน 8 ผืน และข้อมูลจากศิลปินช่างทอ สรุปได้ว่าลวดลายของ **ผ้าลื้อ** แบบดั้งเดิมจะมีเฉพาะ **ส่วนบน** และ**ส่วนเชิง** ซึ่งสร้างสรรค์ลวดลายด้วยเทคนิค **ขีด ผสมเทคนิคการ จก** ส่วนบริเวณอื่นจะทอเป็นผ้าพื้นสีขาวธรรมดา โดยลวดลายจะวางตำแหน่งลวดลายหลักอยู่ตรงกลาง และลวดลายประกอบอยู่ด้านข้าง สามารถแบ่งลวดลายออกเป็นลวดลายประกอบได้ดังนี้

ลวดลายหลัก ที่พบหลักฐานได้แก่

- ลายชอกญแจ
- ลายกาบ
- ลายนาค

ลวดลายประกอบ ที่พบหลักฐานได้แก่

- ลายขอ
- ลายขอร่ม
- ลายกาบ

สีสัน ของผ้าล่อกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐาน ผ้าล่อ ที่พบจำนวน 8 ผืนและข้อมูลจากศิลปินช่างทอ สรุปได้ว่า การใช้สีสันในการออกแบบลวดลายผ้าล่อแบบดั้งเดิม แยกลักษณะสันสันตามโครงสร้างการทอได้เป็น 3 ส่วนคือ

- เส้นด้ายยืน จะใช้เป็น สีขาว
- เส้นด้ายพุ่ง จะใช้เป็น สีขาว ยกเว้นช่วงทอตกแต่งลาย ก็จะใช้สีเหลืองเป็นเส้นด้ายพุ่งแทรกเข้าไป
- เส้นด้ายพุ่งพิเศษ จะใช้เฉพาะช่วงที่มีการตกแต่งด้วยการ จก หรือ ชิด สีสันของเส้นด้ายพุ่งพิเศษที่ใช้ จก จะใช้สีสันที่สดใสหรือตัดกันรุนแรง เช่น สีแดง สีเขียว สีเหลือง สีดำ สีคราม สีชมพู เป็นต้น

ลักษณะการใช้สีสันของศิลปินช่างทอกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง ในการทอ ผ้าล่อ โครงสีโดยรวมจะมีจุดเด่นอยู่ที่ช่วงส่วนบนและส่วนล่างซึ่งใช้สีร้อนแรงตัดกันทอตกแต่งลวดลายด้วยเทคนิคการจก นอกนั้นผืนเป็นสีพื้นขาว โดยมีสีแดงจากผ้ากำริมทั้ง 4 ด้านช่วยเป็นตัวกำหนดขอบเขตขนาดของผ้าล่อ

11. ผ้าหน้ามุ้ง

ผ้าหน้ามุ้ง ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง เป็นสิ่งทอที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์การใช้สอยในการประดับหน้ามุ้ง หน้ามุ้งคือส่วนของมุ้งที่ในเวลาอนจะเป็นด้านที่ปลายเท้าชี้เข้าหา และเป็นทางที่จะต้องเปิดหน้ามุ้งเข้าไปในที่นอน ผ้าหน้ามุ้ง จะใช้ติดส่วนบนขอบมุ้งด้านนี้เพื่อการบอกทิศทางในการเข้ามุ้งนอน

ผ้าหน้ามุ้งนอกจากจะทอไว้ใช้ในครัวเรือนแล้ว พุทธศาสนิกชนกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งยังได้ทอถวายพระภิกษุสงฆ์ เพื่อไว้ใช้ติดติดหน้ามุ้งเช่นเดียวกัน ผ้าหน้ามุ้งจึงถือว่าเป็นสิ่งทอในพระพุทธศาสนาชนิดหนึ่ง

รูปแบบ ของผ้าหน้ามุ้งกลุ่มวัฒนธรรมครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐาน ผ้าหน้ามุ้ง ที่พบจำนวน 2 ผืน และข้อมูลจากศิลปินช่างทอ สรุปได้ว่ารูปแบบของ ผ้าหน้ามุ้ง แบบดั้งเดิมของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง มีโครงสร้างเป็น รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยมีความยาวพอดี กับขนาดของหน้ามุ้ง โดยมีความยาวประมาณ 150 เซนติเมตร และมีความกว้างประมาณ 30 เซนติเมตร ส่วนชายด้านล่างตามความยาวตลอดแนวจะเป็นชายครุย โดยศิลปินช่างทอผ้าจะตีเกลียวเส้นด้ายยืนให้เป็นเกลียวเชือกชายครุย

ลวดลาย ของผ้าหน้ามุ้งกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐาน ผ้าหน้ามุ้ง ที่พบจำนวน 2 ผืนและข้อมูลจากศิลปินช่างทอ สรุปได้ว่าลวดลายของ ผ้าหน้ามุ้ง เป็นการสร้างสรรค์ลวดลายจากเทคนิคการทอ จก โดยผ้าหน้ามุ้งจะตกแต่งลวดลายในบริเวณส่วนบน โดยมีลวดลายหลักอยู่ตรงกลางและลวดลายประกอบอยู่ด้านข้าง และสามารถแบ่งรายละเอียดลวดลายหลักและลวดลายประกอบผ้าหน้ามุ้งได้ดังนี้

ลวดลายหลัก ที่พบหลักฐานได้แก่

- ลายมอม
- ลายนาควุ่มหน่วย

ลวดลายประกอบ ที่พบหลักฐานได้แก่

- ลายช้าง
- ลายขอเครี
- ลายขอร่ม
- ลายนก

สีสันทัน ของผ้าหน้ามุ้งกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

จากหลักฐาน ผ้าหน้ามุ้ง ที่พบหลักฐานจำนวน 2 ผืนและข้อมูลจากศิลปินช่างทอสรุปได้ว่า สีสันทัน ของ ผ้าหน้ามุ้ง แบบดั้งเดิม มีกระบวนการให้สีในขั้นตอนการทอดังนี้

- เส้นด้ายยืน จะใช้เป็น สีขาว
- เส้นด้ายพุ่ง ใช้เป็น สีขาว
- เส้นด้ายพุ่งพิเศษ จะใช้เป็น สีสนสอดใส่ ในการ จก ลวดลาย สีที่พบว่ามี การทอในส่วนการ สร้างลวดลายแบบดั้งเดิมได้แก่ สีแดง สีส้ม สีเขียว สีเหลือง สีดำ เป็นต้น

ลักษณะของการวางตำแหน่งของสีสันทัน จะเป็นไปแบบอิสระ ไม่เน้นระเบียบแบบแผนที่ตายตัว สีสันทันจะ ตัดกันรุนแรง แต่เมื่อมองโดยภาพรวมก็มีความสวยงามลงตัวได้อย่างแปลกประหลาด เอกลักษณะการใช้สีสันทัน อย่างนี้นับได้ว่าเป็นลักษณะเฉพาะตัวของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

บทที่ 4

คติความเชื่อ และลวดลายสิ่งทอ ในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง

ผ้าเป็นปัจจัยสำคัญขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิตมนุษย์ เพราะผ้าเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ นอกเหนือจากอาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ในสังคมเกษตรกรรมแต่บรรพกาลสืบมาทุกครัวเรือนจะมีการทอผ้าเพื่อใช้สอยกันภายในครอบครัว และมีการถ่ายทอดและสั่งสมกรรมวิธีการทอผ้าให้แก่สมาชิกโดยเฉพาที่เป็นเพศหญิง แม่หรือยายจะเป็นผู้รับหน้าที่อบรมและถ่ายทอดวิธีการ กรรมวิธี และ ประสบการณ์ในการทอผ้าให้แก่บุตรสาวหรือหลานสาว จนสั่งสมเป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งเป็นเสมือนมรดกทางวัฒนธรรม (วรรณา วุฒทะกุล และยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา , 2537:18)

ลวดลายและสีสันบนผืนผ้าไทพื้นเมือง เป็นผลที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านที่นำเสนอใจ มีสุนทรียภาพ และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชนเผ่าไทสืบต่อกันมาชั่วนานาน เทคนิคการออกแบบและสีสันเป็นสิ่งที่มีส่วนดึงดูดใจให้ผู้พบเห็นเกิดใจรัก (พงค์ศิริ นาคพงศ์ , 2536 : 9)

ในการทอผ้ามีเส้นด้ายพื้นฐานอยู่ 2 ชนิด คือ เส้นด้ายพุ่ง และ เส้นด้ายยืน

การทอผ้า หมายถึง การนำเอาเส้นด้ายพุ่งกับเส้นด้ายยืนเข้าขัดกัน ปฐมเหตุที่มนุษย์จะรู้จักการทอผ้า นั้น นักประวัติศาสตร์และโบราณคดีเข้าใจกันว่าคงได้แบบอย่างมาจากการสานกระบุง กระจาด หรือกระดังงาตลอดจนผ้ากระท่อมขัดแตะซึ่งมีไม้ยืนและไม้ขัดอย่างการทอผ้าเหมือนกัน (เพียว อนุศิริ , 2531 : 3)

เครื่องทอผ้า หรือที่ทอผ้า ในภาษาพื้นถิ่นกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง เรียกกันว่า หูก ซึ่งเป็นเครื่องมือในการสอดประสานของเส้นด้ายพุ่งและเส้นด้ายยืน โดยหูกจะทำหน้าที่ซึ่งจัดเส้นด้ายยืน สร้างช่องว่างที่เส้นด้ายยืนโดยใช้เขาหรือตะกรอ เพื่อให้เส้นด้ายพุ่งสอดประสานผ่านไปได้ เส้นด้ายยืนจะม้วนพันอยู่กับไม้ท่อนหนึ่งเรียกตามภาษาพื้นถิ่นว่า ไม้กำพัน ซึ่งมีหน้าที่ซึ่งเส้นด้ายยืนและม้วนเก็บผ้าที่ทอเรียบร้อยแล้ว ขนาดของ หูก ในกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง มีขนาดความยาวประมาณ 250 เซนติเมตร ความกว้างประมาณ 150 เซนติเมตร ความสูงประมาณ 170 เซนติเมตร โดยโครงสร้างของ หูก จะมีลื่นและข้อต่อที่สามารถถอดออกและประกอบได้ง่าย ซึ่งสามารถถอดเก็บได้สะดวกเมื่อไม่ได้ใช้งานหรือเคลื่อนย้ายที่ทอได้สะดวก ตลอดจนสามารถย้ายหนีน้ำหลากในช่วงฤดูฝน หูก ทอผ้าของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งจึงเป็นเครื่องมือที่ผ่านกระบวนการออกแบบที่คำนึงถึงประโยชน์และปัญหาในการใช้สอยอย่างลึกซึ้ง

ด้วยข้อกำหนดพื้นฐานในการทอผ้าที่เกิดจากกระบวนการสอดประสานระหว่าง เส้นด้ายพุ่งกับเส้นด้ายยืน ลวดลายที่เกิดขึ้นจึงถือกำเนิดจากรูปแบบการสอดประสานของเส้นด้ายพุ่งและเส้นด้ายยืน ที่เป็นเทคนิคต่างๆ เช่น เทคนิคการ จก เทคนิคการ ขิด เทคนิคการ มัดหมี่ ฯลฯ กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งก็เป็นกลุ่มชนหนึ่งที่ต้องคิดค้นและพัฒนาเทคนิคการทอผ้าภายใต้ข้อกำหนดดังกล่าว จนได้ลักษณะ รูปแบบ กระบวนการ กรรมวิธี เทคนิคการทอที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เทคนิคการทอผ้าที่ใช้สร้างสรรค์ลวดลายของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งได้แก่

1) เทคนิคการ จก

จก เป็นเทคนิคการทอลวดลายบนผืนผ้า ด้วยวิธีการเพิ่มด้ายพุ่งพิเศษเข้าไปขณะที่ทอ โดยเสริมเป็นช่วงๆ ไม่ติดต่อกันตลอดหน้ากว้างของผ้า (เพียว อนุศิริ , 2531 : 4) กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งมีการใช้เทคนิคการ จก ในการทอผ้าหลายชนิด อาทิ เช่น ผ้าหมี่เชิงจก ,ผ้าล้อ ,หมอนเท้า ,หมอนน้อย , ผ้าหน้ามุ้ง , ผ้าขึ้นหมี่ตาต่อตีนจก , ผ้าขึ้นหมี่โลดต่อตีนจก , ผ้าขึ้นหมี่น้อยต่อตีนจก , ผ้าขึ้นลิบลิ้ว , ผ้าขึ้นดอก , ผ้าขึ้นหมึก ,ผ้าปกหัวนาค , ผ้าอาสนะ , ผ้ามานกันผ่นัง , ผ้ามานติดธรรมมาสัน ,ธง , ธงหมาก (ย่าม) เป็นต้น

การทอ จก ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง จะใช้นิ้วมือเป็นเครื่องมือในการเสริมเส้นด้ายพุ่งพิเศษ เอกลักษณ์การทอ จก อีกประการคือ ศิลปินช่างทอจะทอเส้นใยประมาณ 4 เส้นให้ดูเส้นใยหนาแล้วจึงใช้เส้นใยจกเสริมเส้นพุ่งพิเศษลงไปและลักษณะการวางตำแหน่งสีสันของเส้นด้ายที่ใช้เสริมเส้นพุ่งพิเศษจะเป็น

ไปแบบค่อนข้างอิสระไม่ยึดระเบียบแบบแผน ใช้สีเส้นตัดริ้วรุนแรง โครงสีเน้นสีแดงเป็นหลัก

2) เทคนิคการ ขิด

ขิด เป็นเทคนิคการทำลวดลายบนผืนผ้าด้วยวิธีการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษเข้าไปเช่นเดียวกับการจก แต่ลายขิดทำติดต่อกันตลอดหน้ากว้างของผ้า กระทำโดยใช้ไม้ค้ำหรือเขาที่ทำพิเศษนอกจากเขาที่ทอแบบธรรมดา (ทรงคักดี ปรากฏในนาฎและแพทรีเซีย ซีสมาน , 2530 : 29) กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งมีการใช้เทคนิคการ **ขิด** ในการทอผ้าหลายชนิด เช่น ผ้าขึ้นลิบชีว , ผ้าหม่เชิงจก นอกจากนั้นศิลปินช่างทอจะใช้เทคนิคการ **ขิด** ทอผสมกับเทคนิคการ **จก** ในผ้าหลากหลายชนิด อาทิ เช่น ผ้าล้อ หมอนเท้า , หมอนน้อย , ผ้านินจก ฯลฯ

การทอ **ขิด** ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง ใช้วิธีการยกเขาหรือตะกรอในแนวตั้ง และวิธีการใช้ไม้ทาบ (ไม้ตาบ) เก็บลวดลาย เอกลักษณะของผ้า **ขิด** กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง หากเป็น **ขิด** บนผ้าหม่เชิงจกจะใช้เส้นด้ายยืนและเส้นด้ายพุ่งเป็นสีขาวส่วนเส้นด้ายพุ่งพิเศษจะใช้สีเข้ม เช่น สีดำ สีคราม แต่ถ้าเป็น **ขิด** บนผ้าขึ้นลิบชีว จะใช้เส้นด้ายยืนและเส้นด้ายพุ่งเป็นสีดำ และเส้นด้ายพุ่งพิเศษเป็นสีเขียว เป็นต้น

3) เทคนิคการ มัดหมี่

มัดหมี่ เป็นศิลปการทอผ้าชนิดหนึ่ง โดยการมัดย้อมเส้นด้ายหรือไหมให้เกิดสีและลวดลายแล้วจึงนำไปทอเป็นผืนผ้า มัดหมี่มีการทำกัน 3 ชนิด คือ

- มัดหมี่เส้นพุ่ง
- มัดหมี่เส้นยืน
- มัดหมี่ทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน

ในประเทศไทยนิยมทำผ้ามัดหมี่เส้นพุ่งเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการทำผ้ามัดหมี่เส้นยืนมีในบางจังหวัดเช่น เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ราชบุรี เพชรบุรี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผ้าขาวเขา

สำหรับผ้ามัดหมี่กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง ทำกันเป็น **มัดหมี่เส้นพุ่ง** โดยย้อมครั้งเดียวและใช้วิธีแต้มหรือภาษาถิ่นว่า **แจะ** ในการให้สีเส้นเพิ่มเติม (สุวิมล วัลย์เครือและชนิดา ตั้งถาวรสิริกุล , 2537 : 107) นิยมใช้สีแดงเป็นวรรณะสีคลุมทั้งผืน ใช้สีเข้มเน้นขอบของแม่ลาย ส่วนตัวลายมักเป็นสีเหลือง เขียว ม่วง มักทอด้วยไหมเส้นหยาบ เส้นไม่เสมอกัน ตามลักษณะของเส้นไหมที่สาวด้วยมือ (วิบูลย์ ลีสุวรรณ , 2530 : 121) กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งมีการใช้เทคนิคการ **มัดหมี่** ทอผ้าหลายชนิด อาทิ เช่น ผ้า ม่านกันผนัง ผ้าโจงกระเบน มัดหมี่ ผ้าขึ้นหมี่ตา ผ้าขึ้นหมี่โลด ผ้าขึ้นหมี่น้อย เป็นต้น

นอกจากเทคนิคการทอทั้ง 3 เทคนิคนี้แล้ว กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งก็ยังมีเทคนิคการทอ อื่นๆอีก เช่น การ **ควบเส้น** ใช้ทอผ้าหางกระรอก , การ **ยกตะกรอ** ใช้ในการทอผ้าขาวม้า การ **ทอขัด** ใช้ทอ ขึ้นดำदान , ถง (ย่าม) , ผ่าบิง เป็นต้น

สำหรับการสร้าง **สิ่งทอในพระพุทธศาสนา**ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง จากหลักฐานที่พบมีการใช้เทคนิคการทอเพียง 3 เทคนิค คือ 1. การ **จก** 2. การ **ขิด** 3. การ **มัดหมี่** เท่านั้น โดยพบว่ามีการใช้เทคนิคการ **จก** ในการสร้างสิ่งทอในพระพุทธศาสนามากที่สุด

สำหรับเรื่องการออกแบบลวดลายสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งนั้น จากข้อมูลศิลปินช่างทอและจากหลักฐานสิ่งทอที่พบจำนวนทั้งหมด 182 ชิ้น พบว่าลวดลายส่วนใหญ่ที่มาจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากข้อมูลคำบอกเล่าของผู้สูงอายุในทุกหมู่บ้านที่เข้าศึกษาเล่าเรียนกันว่าในอดีตที่ตั้งหมู่บ้านใหม่ๆ เดิมเป็นป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์มีสัตว์ป่ามากมาย และจากหลักฐานบันทึกประวัติหมู่บ้าน กุดจอกที่เก็บรักษาไว้โดยคุณยายช้อง จบศรี ศิลปินช่างทออาวุโสในหมู่บ้าน มีข้อความที่บอกเล่าธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ในอดีตว่า

“...จะเล่าแต่เค้ามูลเหตุมีมา
ตั้งใหม่ ๆ ยี่สิบเศษหลาย
คนมาน้อยความย่านไช้ดง
ผู้ใดหน้าใหม่แปลก ๆ เข้ามา
ผู้ใดรอดได้ ก็หัวร่อนฟุงโล
ดงป่าไม้กุดจอกมีนา
เขาบ่ได้บั้นผิดความจริง
มีป่าไม้ดงใหญ่ตีบหนา
พอเดือนสามเพ็งแล้วนกยูงแหวทาคู่
อย่าเข้าใจโข่งแปนอย่างชี่
มีปูปลาอยู่ในบึงจอก
ลิกเต็มที่เดือนห้าบ่แห้ง
เบ็งปลาขาวปลาเขียวปลาค้อ
ปลาแขยงปลาปกปลาคว้าว
หัวหน้ากองขุนศรีผู้ใหญ่
ปีระกาเดือนสามออกใหม่
คนใจเต็งแม่นกองขุนยศ
มากันหลายกับกองขุนพิลึก
พากันมาตั้งอยู่ข้างบึงจอก

ตั้งคาเมกุดจอกบ้านใหญ่
นามีหลายคนจับมีน้อย
กุดจอกพงษ์ป่าสูงดงใหญ่
ถ้าบ่มียาป้องกันความไข้
ฟุงโต ๆ ไช้ดงป่าใหญ่
บ่มีนา ดงสูงทั้งนั้น
เขาจะบอกตามจริงกุดใหม่
มีคณาหมู่เสือกวางแก้ง
มีหมู่ลิงค่างเต็นปายไม้ง่าไฮ
ตั้งแต่กั๊กมันชกตีบหนา
มีดอกจอกใบใหญ่เป็นหรี
ถึงหน้าแล้งเย็นจิวฮันหนาว
อาเบ็ดล่อปิดหนึ่งพองแกง
เสียงมันหัวตีน้ำฟาดพอง
ชวนกันได้ยกครอบครัวมา
ศักราชล่วงได้ 2427
กองขุนยศลูกน้องมีหลาย
อีกกะทีกในการยกครัวมา
เขาได้บอกตั้งแต่ต้นจนอวสาน....”

ความอุดมสมบูรณ์ ความสงบสุข ความมั่งคั่งของธรรมชาติ เป็นพลังสร้างสรรค์ให้ศิลปินเกิดแรงบันดาลใจในการบันทึกภาพธรรมชาติต่างลงไปบนผืนผ้า และเป็นมรดกสืบทอดต่อมาถึงรุ่นลูกหลาน เป็นลวดลายพรรณพฤกษาต่างๆ และลวดลายสัตว์ต่างๆ นอกจากลวดลายที่มีที่มาจากธรรมชาติแล้ว ลวดลายสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งยังพบว่า มีลวดลายที่มีที่มาจากคติความเชื่อ เช่น ลายนาค ลายมอม ลายเจดีย์ ฯลฯ โดยสรุปแล้วสามารถแบ่งลวดลายสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งออกได้เป็น 5 หมวดคือ

- | | |
|---------------------------------|--------------------------|
| 1. หมวดลวดลาย คน | พบหลักฐานจำนวน 4 ลวดลาย |
| 2. หมวดลวดลาย สัตว์ | พบหลักฐานจำนวน 16 ลวดลาย |
| 3. หมวดลวดลาย พรรณพฤกษา | พบหลักฐานจำนวน 8 ลวดลาย |
| 4. หมวดลวดลาย สัตว์หิมพานต์ | พบหลักฐานจำนวน 6 ลวดลาย |
| 5. หมวดลวดลาย สิ่งของและสถานที่ | พบหลักฐานจำนวน 11 ลวดลาย |

ลวดลายสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง ที่พบหลักฐานมีจำนวนทั้งหมด 45 ลวดลาย โดยมีรายละเอียดในตาราง 1.

ตาราง ๑. สวดลายที่พบในสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง

/ : สวดลายหลัก * : สวดลายประกอบ

สวดลาย / สิ่งทอ	ผ้า อาสนะ	ธง (ตุ่ง)	ผ้าห่อ คัมภีร์	ผ้าปก หีบาค	ผ้าม่าน กันคนั่ง	ผ้าม่าน ติดธรรมบาลี	หมอน เท้า	หมอน น้อย	ผ้าห่ม เชิงจก	ผ้า ส้อม	ผ้า หน้ามุ้ง	หมายเหตุ (เทคนิคการทอ)
หมวดคน												
คนขึ้น	*	*			*	*						จก
คนนั่งเก้าอี้		*			*							จก
คนขี่ม้า	*				*	*	*					จก
ผ้าห่มนุ่งกระโปรง					*							จก
หมวดสัตว์												
นก	*	*			*		*				*	จก
นกยูง		*			/							จก
ไก่		*			*							จก
กระท่าย					*							จก
ม้า	*	*			*	*	*					จก
ช้าง	*	/			/*	*	*		*		*	จก
กวาง	*				/							จก
เสือ					/							จก
หมาป่า					*							จก
หมาน้อย	*			*	*			*				จก
เขี้ยวหมาตาย			*	*			*	*				จก
งู		*			*							จก
ปู		*										จก
เต่า		*			*							จก
อั้งยัน								/				จก
แมงงอด							*	/	*			จก
หมวดพรรณพฤกษา												
ดอกแก้ว	/	/	/		/	/	/*	/*	*			จก,มัดหมี่
ดอกพุด			*				*					จก,มัดหมี่
บัวเครือ							*	*				จก
ขอมอุ้มดอก							/		/			จก
ขอมเครือ				*			*	*	*		*	จก
ต้นสน				/				/				จก
ต้นตาล		*			*							จก
ต้นไม้	*	*		/	/			/				จก
หมวดสัตว์หิมพานต์												
มอม	*	*									/	จก
นาค	/	/	/	/	/		/	/	/	/	/	จก,มัดหมี่
นาคนอน								*				จก
นาคไต่ราว							/					จก
นาคสี่แขน							/					จก
นาคอุ้มหน้อย							/	/	/			จก

ตาราง ๑. ลวดลายที่พบในสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง (ต่อ)

/ : ลวดลายหลัก * : ลวดลายประกอบ

ลวดลาย / สิ่งทอ	ผ้า อาสนะ	ธง (ตุ่ง)	ผ้าห่อ กัมภีร์	ผ้าปก ห้วนาค	ผ้า幔 กั้นผนัง	ผ้า幔 ติดธรรมมาสน์	หมอน เท้า	หมอน น้อย	ผ้าห่ม เชิงจก	ผ้า ด้อ	ผ้า หน้ามุ้ง	หมายเหตุ (เทคนิคการทอ)
หมวด สิ่งของและสถานที่												
หอประสาท		/			/							จก
ธรรมมาสน์		/			/							จก
เจดีย์		*										จก
แคน		*			*							จก
กาบ			/			*	*	/		/	*	ขีด
กาบกุลี								*				จก
ขอ			/				*	*	/	*		มัดหมี,จก
ขอโตงเตง			/									มัดหมี
ขอระฆัง				*		*	*	*	*	*	*	ขีด,จก
ขอกุญแจ								/		/		จก,ขีด
ขอธิโง้งหรือขอขวด							/	/				จก,ขีด

ลวดลายสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง นับเป็นมรดกแห่งภูมิปัญญาที่ได้บันทึกความหมาย ความเชื่อ ความดีงาม ไม่ว่าจะเป็นลวดลายใดล้วนมีความหมายแฝงอยู่ทั้งสิ้น

ตาราง 2 ตารางสัมพันธ์ระหว่างลวดลายสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง และความเชื่อในการสร้างสรรค์

ลวดลาย	คติความเชื่อในการสร้างสรรค์
- ลายมอม	- มอมหรือสิงโตเป็นสัตว์ตามตำนานเป็นผู้สูงศักดิ์ ความยิ่งใหญ่ ความสง่างาม
- ลายนาค	- เทพแห่งสายน้ำ ความอุดมสมบูรณ์ ความยิ่งใหญ่ มีฤทธิ์ นำเกรงขาม สืบทอดทางนैयाชาดกทางพุทธศาสนาที่ พญานาคปลอมตัวมาขอบวช ชนเผ่าไทนับถือนาคเป็น บรรพบุรุษสายพันธุ์แม่
- ลายนกยูง	- ความสง่างาม ความสวยงาม นับถือเป็นเทพเจ้าหรือบรรพบุรุษ
- ลายช้าง	- ความนำเกรงขาม ความยิ่งใหญ่ มีความเกี่ยวพันกับพระพุทธประวัติ และวิถีชีวิต
- ลายม้า	- ความปราดเปรียว ความว่องไว ความสง่างาม
- ลายเต่า	- การมีอายุยืนยาว
- ลายเสือ	- ความนำเกรงขาม ความสง่างาม
- ลายอ้อยยืน	- สัญลักษณ์แห่งฤดูฝน ความอุดมสมบูรณ์
- ลายคน	- สัญลักษณ์แห่งชีวิต
- ลายทอปราสาท	- สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ สิ่งสูงส่ง สิ่งมงคล ตัวแทนศาสนสถาน สวรรค์

ตาราง 2 ความสัมพันธ์ระหว่างลวดลายสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง และความเชื่อในการสร้างสรรค์ (ต่อ)

ลวดลาย	คติความเชื่อในการสร้างสรรค์
- ลายธรรมมาสน์	- สัญลักษณ์พระพุทธศาสนา พระธรรมคำสอน
- ลายเจดีย์	- เจดีย์ธาตุ ความศรัทธา
- ลายต้นไม้	- ความอุดมสมบูรณ์ ความสง่างาม
- ลายต้นตาล	- ความอุดมสมบูรณ์
- ลายดอกแก้ว	- ความดีงาม
- ลายดอกพุด	- ความสวยงาม ความละเอียดอ่อน
- ลายบัวเครือ	- ความสวยงาม ความอ่อนช้อย
- ลายขอเครือ	- ความเกี่ยวเนื่อง ความสัมพันธ์
- ลายขวง	- ความเกี่ยวกัน ความต่อเนื่อง
- ลายขอร่ม	- ความสวยงาม ความสงบ
- ลายแคน	- ความสนุกสนานรื่นเริง
- ลายขอกุญแจ	- ความสวยงาม ความเกี่ยวเนื่อง

ความเชื่อในการสร้างสรรค์ลวดลายสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง ล้วนสะท้อนถึงความต้องการในวิถีชีวิตเรื่องหน้าและความอุดมสมบูรณ์ อันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมเกษตรกรรม ความต้องการความคุ้มครองจากเทพสิ่งศักดิ์และความศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนา เพื่อความสงบสุขในชีวิตของตนเองและครอบครัว

บทที่ 5

คตินิยมในโอกาสการถวายสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง

สิ่งทอในพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งทอพุทธศาสนิกชนสร้างขึ้นถวายเป็นพุทธบูชาตามโอกาสเทศกาลงานบุญประเพณีต่างๆ ด้วยศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนา มีความโยงใยต่อพิธีกรรม ความเชื่อ สิ่งทอในพระพุทธศาสนาชนิดต่างๆจึงมีความแตกต่างกันในเรื่องโอกาสที่จะถวายสิ่งทอในเทศกาลงานบุญต่างๆกัน กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งเป็นกลุ่มวัฒนธรรมหนึ่งที่มีการสร้างสิ่งทอในพระพุทธศาสนาด้วยความศรัทธาอย่างแรงกล้าและหลอมรวมกับวิถีชีวิตที่จัดสัดส่วนการดำเนินชีวิตออกเป็นส่วน **เฮ็ดกิน** คือการทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีวิตตนเองและส่วน **เฮ็ดทาน** คือการทำบุญทำทานและปฏิบัติธรรมเพื่อหล่อเลี้ยง พัฒนาจิตใจ ด้วยเชื่อกันว่าคนเราเกิดมาต้องมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ มีความสงบสุข ความรัก ความเมตตา ความกรุณาให้แก่กัน จึงจะถือว่าเป็นความสุขที่แท้จริงในชีวิต

การสร้างสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งถือว่าเป็นกิจกรรมของชีวิตในส่วน **เฮ็ดทาน** เป็นการทูลบารุงพระพุทธศาสนา สืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมที่มีมาของบรรพชนตลอดจนเป็นการสร้างสมกุศลกรรมที่ดีให้แก่ตนเองและครอบครัวทั้งในชาติภพนี้และชาติภพหน้า กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งมีความเชื่อเหมือนชนเผ่าไทอื่นๆในเรื่องการเกิด การตาย ชาติภพนี้ ชาติภพหน้า ความดี ความชั่ว อันมีที่มาจากคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อตอบสนองความเชื่อดังกล่าวกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งจึงสร้างสิ่งทอในพระพุทธศาสนา และมีคติในโอกาสการถวายสิ่งทอต่างๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผ้าอาสนะ

คตินิยมในโอกาสการถวาย **ผ้าอาสนะ** ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งนั้นเป็นไปตามโอกาสของเทศกาลงานบุญที่จะจัดขึ้น เนื่องจาก **ผ้าอาสนะ** สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในโอกาสงานบุญที่พระภิกษุสงฆ์ต้องนั่งประกอบพิธีกรรม โดยใช้ **ผ้าอาสนะ** เป็นที่รองนั่งสำหรับพระภิกษุสงฆ์โดยเฉพาะ คตินิยมในการถวาย **ผ้าอาสนะ** จึงสามารถกระทำได้หลายโอกาสอาทิเช่น

- งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่
- งานบุญกฐิน
- งานบุญจุลกฐิน
- งานบุญผ้าป่า
- งานบุญเข้าพรรษา
- งานบุญออกพรรษา
- งานบุญสงกรานต์

2. ธง (ตุง)

คตินิยมในโอกาสการถวาย **ธง** ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง นั้นจะมีประเพณีการถวายที่จัดขึ้นโดยเฉพาะในช่วงเวลางานบุญประเพณี **สงกรานต์** โดยกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง ไม่จะเป็นกลุ่มที่เรียกว่า ลาวครั้ง ลาวกา ลาวเวียงก็ตามจะมีประเพณีการถวาย **ธง** ในทุกชุมชน โดยจะเรียกประเพณีเหมือนกันว่า **พิธีปลุกธง**

ช่วงงานบุญสงกรานต์นั้นกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง เป็นช่วงที่ทุกคนจะหยุดภาระกิจในการทำงาน พร้อมใจกันเข้าวัดทำบุญอย่างพร้อมเพรียง ลูกหลานที่ไปทำงานต่างถิ่นจะกลับมายังบ้านเกิดกันทุกคน พาพ่อแม่ปู่ย่าตายายเข้าวัดทำบุญตลอดช่วงเวลาสงกรานต์ โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 13 เมษายนจนถึงวันที่ 20 เมษายน ในตอนกลางคืนจะมีการละเล่นร่าวไปตามคุ้มบ้านต่างๆ และทุกคุ้มบ้านจะมีการเชิญผีบรรพบุรุษ

เพื่อมาพูดคุยและเยี่ยมเยียนลูกหลาน ในอดีตมีการเล่นเชืงผีหลายรูปแบบเช่น ผีนางกวัก , ผีนางสาก , ผีนางดัง แต่ในปัจจุบันหลายหมู่บ้านไม่ได้เล่นกันแล้ว ที่เห็นยังเหลืออยู่คือที่ หมู่บ้านโคกหม้อ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานียังมีการเล่น ผีนางกวัก อยู่ในช่วงประมาณวันที่ 15 เมษายนชาวบ้านจะนำอิฐ ของพ่อแม่ปู่ย่าตายายที่เสียชีวิตไปแล้วไปรวมกันที่วัดเพื่ออุทิศผลบุญให้ และช่วงการทำ พิธีปลุกธง จะทำกันช่วงประมาณวันที่ 20 เมษายนโดยชาวบ้านจะนำ ธง มาถวายพระที่วัดพร้อมเพียงกันในตอนเช้า เมื่อถวายเสร็จแล้วจึงจะลงมาแห่รอบโบสถ์ 3 รอบจากนั้นจึงยก ธง ของแต่ละคนขึ้นปัก เชื่อกันว่าถือเป็นการยกธงชัยให้แก่ชีวิตตนเองที่จะเริ่มต้นในปีถัดไป และในตอนเช้าของวันรุ่งขึ้นก็จะมาทำบุญที่วัดอีกครั้งและถือเป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่ ของปี

3. ผ้าห่อคัมภีร์

คตินิยมในโอกาสการถวายผ้าห่อคัมภีร์ ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งนั้นเกี่ยวโยงกับ ประเพณี การสร้างธรรม ของชนเผ่าไทที่ในอดีตที่นิยมการเขียนบันทึกเรื่องราวและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ พระพุทธศาสนาโดยจารึกลงบนใบลานอย่างประณีตงดงามถือกันว่าจะได้อานิสงค์มากและนิยมสร้าง ผ้าห่อคัมภีร์ ถวายมาพร้อมกัน โดยฝ่ายชายจะเป็นผู้จารึกคัมภีร์และฝ่ายหญิงจะทอผ้าห่อคัมภีร์ กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งก็เป็นกลุ่มวัฒนธรรมเผ่าไทที่มีคติความเชื่อดังกล่าวด้วยเช่นกัน โดยผ้าห่อคัมภีร์ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งมิได้มีการกำหนดรูปแบบตายตัว ขอเพียงเป็นผ้าใหม่ที่ยังมิได้ใช้และไม่มีตำหนิแล้วนำ ตัดเย็บเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าหรือกรณีที่เป็นผ้าชิ้นซึ่งเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าและมีขนาดที่จะห่อได้อยู่แล้วก็จะใช้ ห่อผ้าคัมภีร์ถวายเลย

โดยการถวาย ผ้าห่อคัมภีร์ ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งจะนิยมทำถวายในช่วงงานบุญเข้าพรรษา เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์ได้มีตำราและเรื่องราวไว้ศึกษาเล่าเรียน โดยเชื่อว่าผลแห่งกุศลกรรมนี้จะทำให้ตนเองมีชีวิตที่เจริญรุ่งเรืองและเป็นผู้มีปัญญาดีทั้งชาตินี้และในชาติต่อไป

4. ผ้าคลุมหัวนาค

คตินิยมในโอกาสการสร้างผ้าคลุมหัวนาค ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งนั้นเกี่ยวโยงกับ ประเพณีการบวชนาค โดนพระพุทธรักษาชนถือว่าการบวชของลูกผู้ชายจะได้บุญกุศลมากและผู้บวชยังได้ สร้างบุญกุศลให้แก่พ่อแม่ของตนเองถือว่าการตอบแทนพระคุณของพ่อแม่ เชื่อกันว่าลูกชายที่บวชเรียนสามารถช่วยให้พ่อแม่เกาะชายผ้าเหลืองขึ้นสวรรค์ การสร้าง ผ้าคลุมหัวนาค ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือ ไทครั้ง สตรีผู้เป็นแม่จะทอขึ้นด้วยความรัก ความศรัทธาที่จะได้มีส่วนร่วมในกุศลกรรมของลูกที่ได้บวชเรียน ด้วยเหตุที่ตนเองเกิดเป็นผู้หญิงไม่สามารถบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ได้ การทอผ้าเพื่อไว้ให้ลูกชายใช้เป็นเครื่อง แต่งกายของนาคจึงเป็นการถ่ายทอดพลังแห่งความรักและศรัทธาที่ยิ่งใหญ่ของแม่ที่มีต่อลูกและพระพุทธ ศาสนา

โดยการสร้าง ผ้าคลุมหัวนาค ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง ในอดีตผู้เป็นแม่จะทอเตรียมไว้ตั้งแต่ลูกชายเริ่มเป็นหนุ่มหรือสว่างหน้าหนึ่งปีก่อนที่ลูกชายจะบวช ผ้าคลุมหัวนาค นี้จัดได้ว่าเป็นสิ่งทอใน พระพุทธรักษาแต่มีใช้สิ่งทอที่สร้างขึ้นเพื่อถวายวัด โดยถือว่าเป็นสิ่งทอที่ทำเนื่องด้วยพิธีกรรมทางพระพุทธ ศาสนาโดยเฉพาะเพื่อใช้ในพิธีบวชนาคเท่านั้น

5. ผ้าม่านกันผนัง

คตินิยมในโอกาสถวาย ผ้าม่านกันผนัง ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งนั้นเกี่ยวโยงกับงาน บุญที่มีการแสดงธรรมเทศนาของพระภิกษุสงฆ์เป็นสำคัญ เนื่องด้วย ผ้าม่านกันผนัง ถูกสร้างขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ที่จะใช้เป็นผ้าม่านกันผนังทั้งที่บ้านพุทธศาสนิกชนและที่วัด โดยมีการทอหลายอย่างที่เกี่ยวโยงกับความ เชื่อในพระพุทธศาสนาไว้โดยเฉพาะ เช่น ลายห่อปราสาท ลายนาค ลายธรรมมาสน์ เป็นต้น

โดยโอกาสการถวาย **ผ้ามางกัณณัง** ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไคร้ครั้งนั้นมิได้กำหนดไว้แน่นอนตายตัว การถวาย **ผ้ามางกัณณัง** จึงสามารถทำได้ในหลายโอกาสแต่ที่นิยมทำกันในอดีตมักจะถวายกัน ช่วงงานบุญเทศมหาชาติ ในเดือน 11

6. ผ้ามางกัณณัง

คตินิยมในโอกาสการถวาย **ผ้ามางกัณณัง** ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไคร้ครั้งเกี่ยวข้องกับงานบุญที่มีการแสดงธรรมเทศนาบนธรรมมาสน์เป็นสำคัญ เนื่องจากผ้ามางกัณณังเป็นสิ่งทอที่สร้างขึ้นเพื่อใช้งานกับธรรมมาสน์โดยเฉพาะ จากการศึกษาที่มีเพียงชุมชนเดียวที่มีการทำผ้ามางกัณณัง โดยนางทองจาย จบศรี ศิลปินช่างทอผู้ทอแล้วได้ถวายเมื่องานบุญเทศมหาชาติ ในเดือน 11 หลายสิบปีมาแล้ว

7. หมอนเท้า

คตินิยมในโอกาสการถวาย **หมอนเท้า** ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไคร้ครั้ง นั้นเกี่ยวข้องกับ การถวายเครื่องอัฐบริขาร และเครื่องไทยทานเนื่องในงานบุญประเพณีผ้าป่า ,งานบุญประเพณีจุลกฐิน โดยถือว่า **หมอนเท้า** เป็นส่วนหนึ่งของเครื่องอัฐบริขารและเครื่องไทยทาน ดังนั้น **หมอนเท้า** จึงมีการถวายในช่วงเทศกาลงานบุญดังกล่าว นอกจากนี้ก็ยังมี การทอเพื่อถวายในงานบุญอื่นๆ ด้วย ดังนั้นคตินิยมในโอกาสการถวาย **หมอนเท้า** เป็นสิ่งทอในพระพุทธศาสนาสามารถทำได้ตามโอกาสงานบุญต่างๆ ดังนี้

- งานบุญผ้าป่า
- งานบุญกฐิน
- งานบุญจุลกฐิน
- งานบุญเข้าพรรษา
- งานบุญออกพรรษา

8. หมอนน้อย

คตินิยมในโอกาสการถวาย **หมอนน้อย** ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไคร้ครั้ง นั้นมีความคล้ายกันกับคตินิยมในโอกาสการถวาย **หมอนเท้า** เนื่องจากถือว่า **หมอนน้อย** จัดเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องอัฐบริขาร และเครื่องไทยทานเนื่องในงานบุญประเพณีผ้าป่า ,งานบุญประเพณีกฐิน , งานบุญประเพณีจุลกฐิน เหมือนกัน และเนื่องจาก **หมอนน้อย** มิได้เป็นเพียงสิ่งทอที่ถวายเพื่อใช้ในวัดเท่านั้นหากยังเป็นสิ่งจำเป็นที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นของกำนัลแต่ผู้ที่มาทำบุญถวายผ้าป่าหรือผ้ากฐินอีกด้วย ดังนั้น **หมอนน้อย** จึงถูกสร้างขึ้นเพื่องานบุญผ้าป่าและงานบุญกฐินมากเป็นพิเศษ นอกจากนี้ก็ยังมีการทอถวายเนื่องในงานบุญประเพณีอื่นๆอีกด้วย โดยมีโอกาสในการถวาย **หมอนน้อย** เพื่อเป็นสิ่งทอในพระพุทธศาสนา ดังนี้

- งานบุญผ้าป่า
- งานบุญกฐิน
- งานบุญจุลกฐิน
- งานบุญเข้าพรรษา
- งานบุญออกพรรษา

9. ผ้าห่มเชิงจก

คตินิยมในโอกาสการถวาย **ผ้าห่มเชิงจก** ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไคร้ครั้ง เพื่อเป็นสิ่งทอในพระพุทธศาสนา นั้นเกี่ยวข้องกับงานบุญประเพณีผ้าป่า ,งานบุญประเพณีกฐิน ,งานบุญประเพณีจุลกฐิน เช่น

เดียวกัน เนื่องจากถือว่า **ผ้าห่มเชิงจก** เป็นส่วนหนึ่งของเครื่องอัฐบริขารและเครื่องไทยทาน จึงมีการทอเพื่อถวายในงานบุญดังกล่าว เป็นสำคัญ

10. ผ้าล้อ

คตินิยมในโอกาสการถวาย **ผ้าล้อ** ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง เพื่อเป็นสิ่งทอในพระพุทธศาสนา นั้นเกี่ยวข้องกับงานบุญประเพณีผ้าป่า , งานบุญประเพณีกฐิน , งานบุญประเพณีจุลกฐิน เช่นเดียวกัน เนื่องจากถือว่า **ผ้าล้อ** เป็นส่วนหนึ่งของเครื่องอัฐบริขารและเครื่องไทยทาน จึงมีการทอเพื่อถวายในงานบุญดังกล่าวเป็นสำคัญ

11. ผ้าหน้ามุ้ง

คตินิยมในโอกาสการถวาย **ผ้าหน้ามุ้ง** ของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง เพื่อเป็นสิ่งทอในพระพุทธศาสนา นั้นเกี่ยวข้องกับงานบุญประเพณีผ้าป่า , งานบุญประเพณีกฐิน , งานบุญประเพณีจุลกฐิน , เช่นเดียวกัน เนื่องจากถือว่า **ผ้าหน้ามุ้ง** เป็นส่วนหนึ่งของเครื่องอัฐบริขาร และเครื่องไทยทาน จึงมีการทอถวายในงานบุญดังกล่าวเป็นสำคัญ

คติในโอกาสการถวายสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งล้วนสอดคล้องกับประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมายาวนาน มีความลึกซึ้งในเหตุผลและผลของการกระทำ โดยอยู่ภายใต้ความศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญและเป็นกลไกในการขัดเกลาพฤติกรรมของคนในสังคมให้รู้จักความสามัคคีและความเสียสละได้เป็นอย่างดี

บทที่ 6

สภาพการณ์ทางวัฒนธรรมของสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของ กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งในปัจจุบันและแนวโน้มการสืบทอด

สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชนเผ่าไทและยังเป็นมรดกแห่งศรัทธาของพระพุทธศาสนาด้วยเช่นกัน สิ่งทอต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนสร้างขึ้นจากความศรัทธาบนรากฐานของภูมิปัญญาเดิมอันเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมายาวนาน ทั้งทางด้านรูปแบบ ลวดลายและสีสันทลอดจนการใช้สอย

ในปัจจุบันสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งก็ประสบกับปัญหาเช่นเดียวกันกับสิ่งทอในวิถีชีวิตประจำวันอื่นๆ โดยเฉพาะในเรื่องการสืบทอดและความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของตนเองที่บรรพชนได้สืบทอดกันมายาวนาน สภาพสังคมในปัจจุบันของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งได้รับผลกระทบมาจากนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านวัตถุมากเกินไป ก่อให้เกิดแนวความคิดในการดำเนินชีวิตที่ขัดแย้งต่อระบบสังคมเดิมที่จัดสรรระบบในการดำเนินชีวิตไว้อย่างลงตัว มีความประสานกลมกลืนกันในสัดส่วนของชีวิตทั้งทางด้านกาย ที่ต้องทำมาหาเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว และทางด้านจิตใจ ที่ต้องเรียนรู้ธรรมอันหมายรวมถึงธรรมชาติทั้งหมด ด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ขัดเกลาผสมผสานกับการนับถือผีบรรพบุรุษ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในธรรมชาติของชีวิตที่ช่วยสร้างจิตสำนึกในการดำเนินชีวิตให้คนเคารพในภูมิปัญญาของบรรพชน รักและภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักใช้หลักธรรมนำชีวิต

สภาพการณ์ทางวัฒนธรรมของสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตคล้ายกับสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมอื่นๆที่กำลังประสบอยู่เช่นเดียวกัน คือ สิ่งทอในพระพุทธศาสนาแบบดั้งเดิมไม่มีการสืบทอดอีกต่อไป จากการศึกษาพบว่าสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งที่แทบไม่มีการสืบทอดแล้วในปัจจุบันได้แก่

- ผ้าอาสนะ
- ผ้าห่อคัมภีร์
- ผ้าม่านติดธรรมมาส

สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง ที่ยังมีการทอแต่มีผู้ทำเป็นพอสสมควร ปัจจุบันไม่นิยมทอเพื่อถวาย และกำลังใกล้ขาดการสืบทอด ได้แก่

- ธง (ตุง)
- ผ้าปกหัตถ์
- ผ้าม่านกันผนัง
- ผ้าหน้ามุ้ง
- ผ้าล้อ

สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง ที่ยังมีการทออยู่เพื่อจำหน่ายเป็นสินค้าหัตถกรรม มีการสืบทอดการทอแต่ไม่นิยมทอเพื่อถวาย ได้แก่

- ผ้าห่มเชิงจก

สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง ที่ยังมีการทอและมีการนำไปถวายวัดเป็นพุทธบูชาอยู่ในปัจจุบัน มีการทอเพื่อการจำหน่ายเป็นสินค้าหัตถกรรมแต่รูปแบบ ลวดลาย สีสันทแบบดั้งเดิมเริ่มเปลี่ยนแปลงไป มีผู้สามารถทำแบบดั้งเดิมได้น้อย ได้แก่

- หมอนเท้า
- หมอนน้อย

สภาพการณ์ทางวัฒนธรรมของสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งในด้านการสืบทอดการทอหรือผลิตจะเห็นได้ชัดเจนว่าได้มีการสูญเสียมรดกทางภูมิปัญญาไปแล้วเกินกว่าครึ่งของมรดกทางภูมิปัญญาเดิมที่เคยมีมา และมีแนวโน้มว่าจะเกิดการล่มสลายทางวัฒนธรรมในไม่ช้า หากไม่มีการสืบทอดภูมิปัญญาจากศิลปินอาวุโสที่กำลังจะจากโลกนี้ไปแล้วในเวลาไม่ช้า

ส่วนสภาพการณ์ของประเพณีในการถวายเป็นสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งในปัจจุบัน ก็กำลังค่อยสูญหายไปตามสิ่งทอ โดยในปัจจุบันประเพณีที่ยังมีการถวายเป็นสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง ได้แก่

- ประเพณี ปลูกธง
 - ยังมีการสืบทอดประเพณีในทุกหมู่บ้านแต่ได้ปรับเปลี่ยนเป็นการซื้อผ้าธรรมดาจากสังคมเมืองมาถวาย สำหรับหมู่บ้านที่ยังคงมีการ ถง แบบดั้งเดิมถวายอยู่ได้แก่ หมู่บ้านทัพคล้าย
- ประเพณี บวชนาค
 - การใช้ผ้าปกหัวนาคนั้นยังคงมีอยู่ในทุกชุมชน แต่ปรับเปลี่ยนเป็นการใช้ผ้าขาวแทน สำหรับหมู่บ้านที่ยังมีการทอ ผ้าปกหัวนาค เพื่อใช้ในงานบวชนาคได้แก่ หมู่บ้านกุดจอก หมู่บ้านทัพคล้าย
- ประเพณี บุญกฐิน
 - ในอดีตมีการจัดเป็น จุลกฐิน ด้วยแต่ในปัจจุบันเป็นเพียงงานบุญกฐินธรรมดา สิ่งทอที่ถวายเป็นเครื่องกฐินในปัจจุบันก็ปรับเปลี่ยนเป็นสิ่งทอที่ซื้อหามาจากสังคมเมือง สิ่งทอที่ยังมีการถวายเป็นเครื่องกฐินได้แก่ หมอนเท้า หมอนน้อย ทุกหมู่บ้านมีสภาพคล้ายกันหมด
- ประเพณี บุญผ้าป่า
 - มีสภาพเดียวกับการถวายเป็นสิ่งทอในงานบุญกฐิน คือ เหลือเพียงหมอนเท้ากับหมอนน้อย และนับวันหมอนก็ปรับเปลี่ยนเป็นหมอนแบบสังคมเมืองมากขึ้นส่วนผ้าล้อ ผ้าท่มเชิงจก ผ้าหน้ามุ้ง ปัจจุบันมีการทอถวายน้อยมาก เพราะในชีวิตประจำวันก็ไม่นิยมนำมาใช้กันแล้ว

ส่วนประเพณีงานบุญอื่นๆ อาทิ เช่น งานบุญเข้าพรรษา งานบุญออกพรรษา ในปัจจุบันก็มีสภาพเดียวกันกับงานบุญกฐินและงานบุญผ้าป่า วัฒนธรรมการทอผ้าเพื่อถวายเป็นสิ่งทอในพระพุทธศาสนาวันจะจำกัดอยู่เพียงศิลปินช่างทอที่สูงอายุซึ่งยังมีแนวความคิดในการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม โดยจากการศึกษาวิจัยได้พบศิลปินอาวุโสที่มีฝีมือและเป็นศิลปินที่ได้ทอสิ่งทอในพระพุทธศาสนาถวายเป็นพุทธบูชา ได้แก่

- คุณน้อย พุ่มจำปา
 - ศิลปินช่างทอหมู่บ้านเนินขาม กิ่งอำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท อายุ 70 ปี
- คุณเปี่ยม พุ่มจำปา
 - ศิลปินช่างทอ หมู่บ้านเนินขาม กิ่งอำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท อายุ 77 ปี
- คุณเฮียง ทาเอื้อ
 - ศิลปินช่างทอ หมู่บ้านเนินขาม กิ่งอำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท อายุ 84 ปี
- คุณซ้อง จบศรี
 - ศิลปินช่างทอ หมู่บ้านกุดจอก กิ่งอำเภอนองมะโมง จังหวัดชัยนาท อายุ 69 ปี

- คุณทองจาย จบศรี
- คุณนัว จบศรี
- คุณกาว ภาพักดี
- คุณไป่ ระเบิด
- คุณล้วน ระเบิด
- คุณพุ่ม ทาทำนุก
- คุณอรอนงค์ วิเศษศรี
- คุณศรีณิน จันทรักษ์
- คุณบุญตา หัวเพชร
- คุณบิน จันทร
- คุณเลย จันทร
- ศิลปินช่างทอ หมู่บ้านกุดจอก กิ่งมะโมง จังหวัดชัยนาท อายุ 78 ปี
- ศิลปินช่างทอ หมู่บ้านกุดจอก กิ่งอำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท อายุ 80 ปี
- ศิลปินช่างทอ หมู่บ้านปอกร อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี อายุ 84 ปี
- ศิลปินช่างทอ หมู่บ้านทับผึ้งน้อย อำเภอหันคา จังหวัดสุพรรณบุรี อายุ 70 ปี
- ศิลปินช่างทอ หมู่บ้านทับผึ้งน้อย อำเภอหันคา จังหวัดสุพรรณบุรี อายุ 44 ปี
- ศิลปินช่างทอ หมู่บ้านโคกหม้อ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี อายุ 83 ปี
- ศิลปินช่างทอ หมู่บ้านโคกหม้อ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี อายุ 44 ปี
- ศิลปินช่างทอ หมู่บ้านบ้านบึง อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี อายุ 39 ปี
- ศิลปินช่างทอ หมู่บ้านนาตะโพ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี อายุ 45 ปี
- ศิลปินช่างทอ หมู่บ้านทัพคล้าย อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี อายุ 75 ปี
- ศิลปินช่างทอ หมู่บ้านทัพคล้าย อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี อายุ 50 ปี

และศิลปินช่างทอที่สร้างสิ่งทอในพระพุทธศาสนาไว้จำนวนมากและมีฝีมือดีมากแต่ปัจจุบันได้เสียชีวิตไปหลายปีแล้วคือ คุณสร้อย ป้อมคำ ศิลปินช่างทอบ้านทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

สภาพการณ์ทางวัฒนธรรมของสิ่งทอในพระพุทธศาสนา กลุ่มวัฒนธรรมนี้ ทางด้านแนวโน้มในการสืบทอดวัฒนธรรมในปัจจุบันกำลังอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ โดยหากสามารถสืบทอดมรดกทางภูมิปัญญาจากศิลปินอาวุโสได้ทันทั่วถึง ก็อาจจะสามารถสืบทอดไว้ได้ในส่วนหนึ่งแต่อาจจะไม่ใช่ทั้งหมด เพราะวิถีชีวิต สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองซึ่งเป็นปัจจัยช่วย ได้เปลี่ยนแปลงไปไกลเกินที่จะย้อนรอยอดีตที่ดงามกลับมาได้ทั้งหมด แต่หากไม่เร่งรีบสืบทอดไว้เลยก็จะมีสภาพเป็นการล่มสลายมรดกทางวัฒนธรรมอย่างถาวร

บทส่งท้าย

แนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง

1. ควรอนุรักษ์การทอผ้าเพื่อถวายเป็นสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง โดยการรวบรวมสิ่งทอแบบต่างๆ ให้ครบถ้วน ตลอดจนบันทึกวิธีการทอไว้เป็นหลักฐานและเผยแพร่
2. ควรยกย่องศิลปินช่างทอที่สร้างสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน อันจะทำให้ศิลปินช่างทอเกิดความภาคภูมิใจที่จะถ่ายทอดวิชาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่มีอยู่ในตนเองให้ลูกหลานสืบต่อไป
3. ควรจัดทำพิพิธภัณฑ์สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งในสถานประจำชุมชน เพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลทางวัฒนธรรมแก่ผู้สนใจและนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยชาวต่างประเทศ ได้ศึกษาทั้งในแง่ภูมิศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์
4. ควรจัดอบรมในการสร้างจิตสำนึกในคุณค่าวัฒนธรรมของสิ่งทอในพระพุทธศาสนาให้กับเยาวชนในท้องถิ่นและผู้สนใจทั่วไป โดยศิลปินช่างทอ ผู้นำชุมชน ผู้รู้เป็นวิทยากร หรือใช้สื่อทันสมัยต่างๆ ช่วยในการถ่ายทอดความรู้
5. ควรให้กรมศาสนาประสานกับองค์กร วัฒนธรรม จัดอบรมคุณค่าของสิ่งทอในพระพุทธศาสนาให้แก่พระภิกษุสงฆ์ เพื่อช่วยกันรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตกับพระพุทธศาสนา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี่ยังเป็นเพียงการศึกษาส่วนเล็กๆ ส่วนหนึ่งของสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งที่เคยมีมาในอดีตอันยาวไกล และพื้นที่ในการศึกษาวิจัยก็ยังคงครอบคลุมพื้นที่อยู่ในวงจำกัด ดังนั้นการศึกษาสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งคงจะกระจ่างชัดเจนมากยิ่งขึ้นถ้าได้มีการศึกษาต่อไปอีกหลายด้าน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งที่อยู่ในประเทศไทยและสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้งที่ยังอยู่ในประเทศลาว
2. ควรศึกษาเรื่องสิ่งทออื่นๆ ในวิถีชีวิตของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง ทั้งในเรื่องเครื่องแต่งกายและเคหะสิ่งทอ เพื่อเปรียบเทียบหาความสัมพันธ์ในเรื่องเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของสิ่งทอ
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มชาติพันธุ์เผ่าไทต่างๆ กับสิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง เพื่อหาความสัมพันธ์และความแตกต่าง

บรรณานุกรม

- กมลลา กองสุข. ผ้าจก กลุ่มลาวครึ่งบ้านกุดจอก ชัยนาท-บ้านทับผึ้งน้อย สุพรรณบุรี. เอกสาร
รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2536.
- ชัญญ์ วงษ์วิภาค. ลาวครึ่งกับการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ
เรื่องสุพรรณบุรี. ประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรม วันที่ 17-20 พฤศจิกายน 2530.
สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทรงศักดิ์ ปรางวัฒนากุลและแพทรี เชีย ซีสแมน. ผ้าล้านนา ยวน ลื้อ ลาว. โครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒน
ธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, 2530.
- นฤมล เรืองรังษี. ตุง. กับความเชื่อชนเผ่าไท. เอกสารรายงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ, 2537.
- บังอร ปิยะพันธ์. ประวัติศาสตร์ของชุมชนลาวในหัวเมืองชั้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น. วิทยานิพนธ์
ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539.
- พงษ์ศิริ นาคพงศ์. อันเนื่องมาจากลวดลายและสีสันทนบนผืนผ้าไทพื้นเมืองในภาคกลาง. เอกสารการวิจัย
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2536.
- วรรณดา วุฒทะเลและยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา. ผ้าทอกับวิถีชีวิตชาวไทย. ผ้าไทย. สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ, 2537.
- เพียว อนุศิริ. ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทยที่ควรรอนุรักษ์ประเภทสิ่งทอ. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
กระทรวงอุตสาหกรรม, 2531.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. ผ้าไทย พัฒนาการทางอุตสาหกรรมและสังคม. บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่ง
ประเทศไทย, 2530.
- สงศรี ประพัฒน์ทอง. มรดกสิ่งทอในพระพุทธศาสนา. กรมศิลปากร, 2537.
- สิทธิชัย สมานชาติ. ทานตุ่งศรีทอของชนเผ่าไท. นิตยสาร MITSUBISHI, 2539.
- สีลา วีระวงศ์. ประวัติศาสตร์ลาว. ลำพูน. เทคนิคการพิมพ์, 2535.
- สุวิมล วัลย์เครือและชนิดา ตั้งถาวรสิริกุล. ผ้าลาว การอพยพเคลื่อนย้ายของวัฒนธรรมผ้าจาก
ลุ่มแม่น้ำโขงสู่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา. เอกสารรายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ, 2536.



ภาพที่ 1
อนุสาวรีย์ หลวงปู่ดำ และวัดบ่อกรุ
ศาสนสถานประจำหมู่บ้านบ่อกรุ



ภาพที่ 2
พระสมุสสารวย และวัดศรีสโมสร
ศาสนสถานประจำหมู่บ้านกุดจอก
กิ่งอ.หนองมะโมง จ.ชัยนาท



ภาพที่ 3
เจ้าคุณศรีชโยดม และวัดเนินชาว
ศาสนสถานประจำหมู่บ้านเนินชาว
กิ่งอ.เนินขาม จ.ชัยนาท
.67.



ภาพที่ 4

พระครูวิสิฐสุวรรณคุณ และวัดทับผึ้ง
ศาสนสถานประจำหมู่บ้านทับผึ้งน้อย
ต.วังคัน อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี



ภาพที่ 5
บ้านเรือนและทางในหมู่บ้านกุดจอก
กิ่งอ.หนองมะโมง จ.ชัยนาท



ภาพที่ 6
รูปแบบบ้านเรือน
กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง
หมู่บ้านกุดจอก กิ่งอ.หนองมะโมง
จังหวัด ชัยนาท



ภาพที่ 7

ผ้าอาสนะ กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง
หรือไทครั้ง วัดบ้านไร่ อ.บ้านไร่
จังหวัด อุทัยธานี



ภาพที่ 8
ผ้าอาสนะ กลุ่มวัฒนธรรมลาวครึ่ง
หรือไทครึ่ง วัดศรีสโมสร บ้านกุดจอก
กิ่งอ.หนองมะโมง จ.ชัยนาท



ภาพที่ 9

ผ้าอาสนะ กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง
หรือไทครั้ง วัดศรีสโมสร บ้านกุดจอก
กิ่งอ.หนองมะโมง จ. ชัยนาท



ภาพที่ 10
ธง (ตุ่ง) กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง
หรือไทครั้ง วัดทัพหลวง ต.ทัพหลวง
อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี
.74.



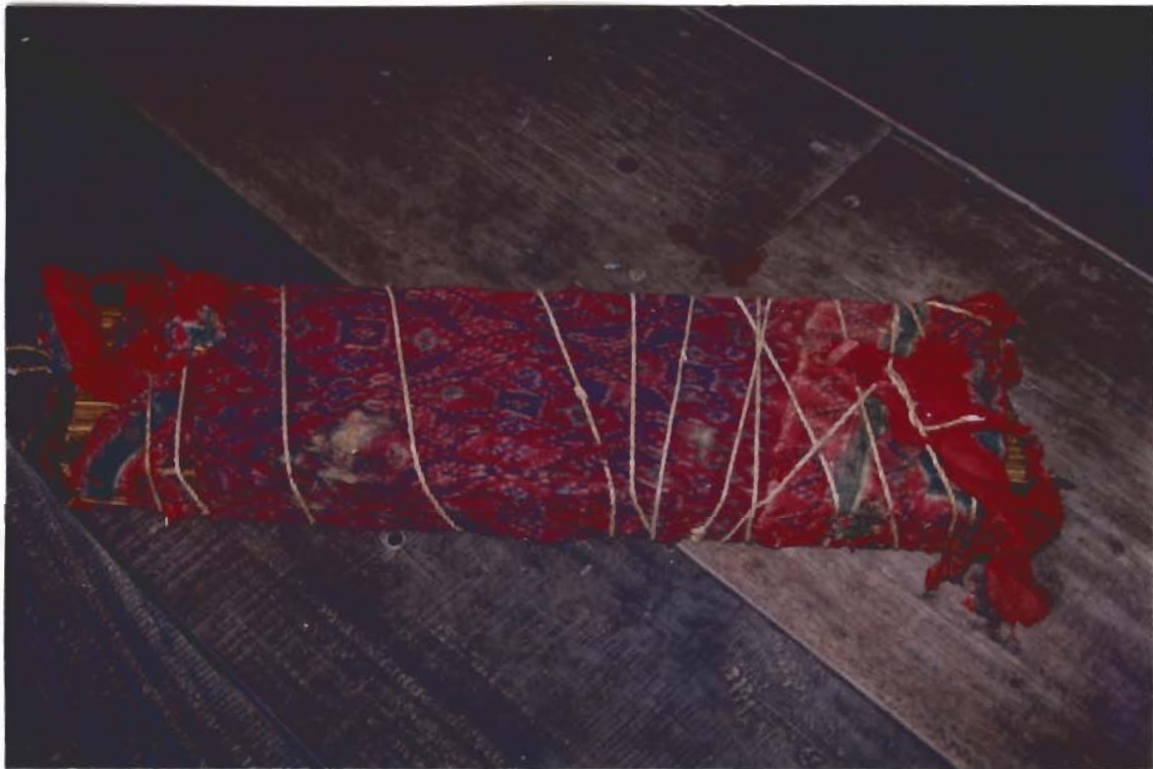
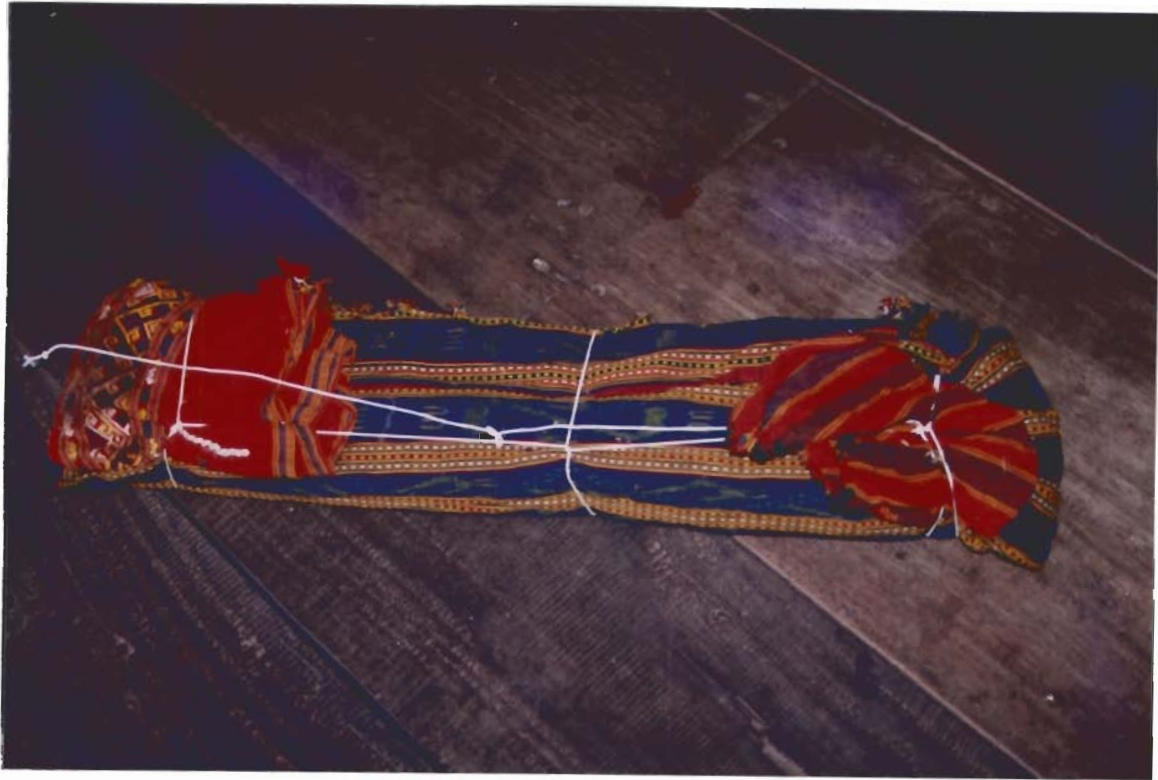
ภาพที่ 11

ธง (ตุ่ง) กลุ่มวัฒนธรรมลาวครึ่ง
หรือไทครึ่ง วัดทัพคล้าย ต.ทัพหลวง
อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี

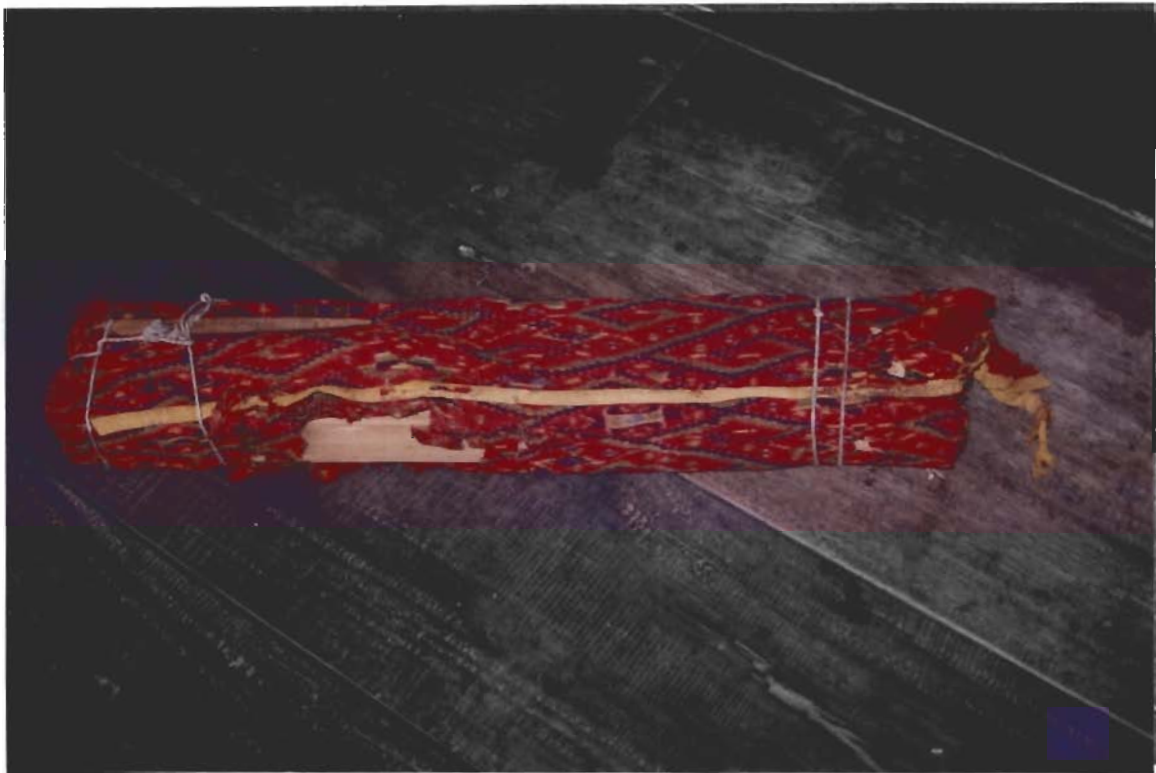
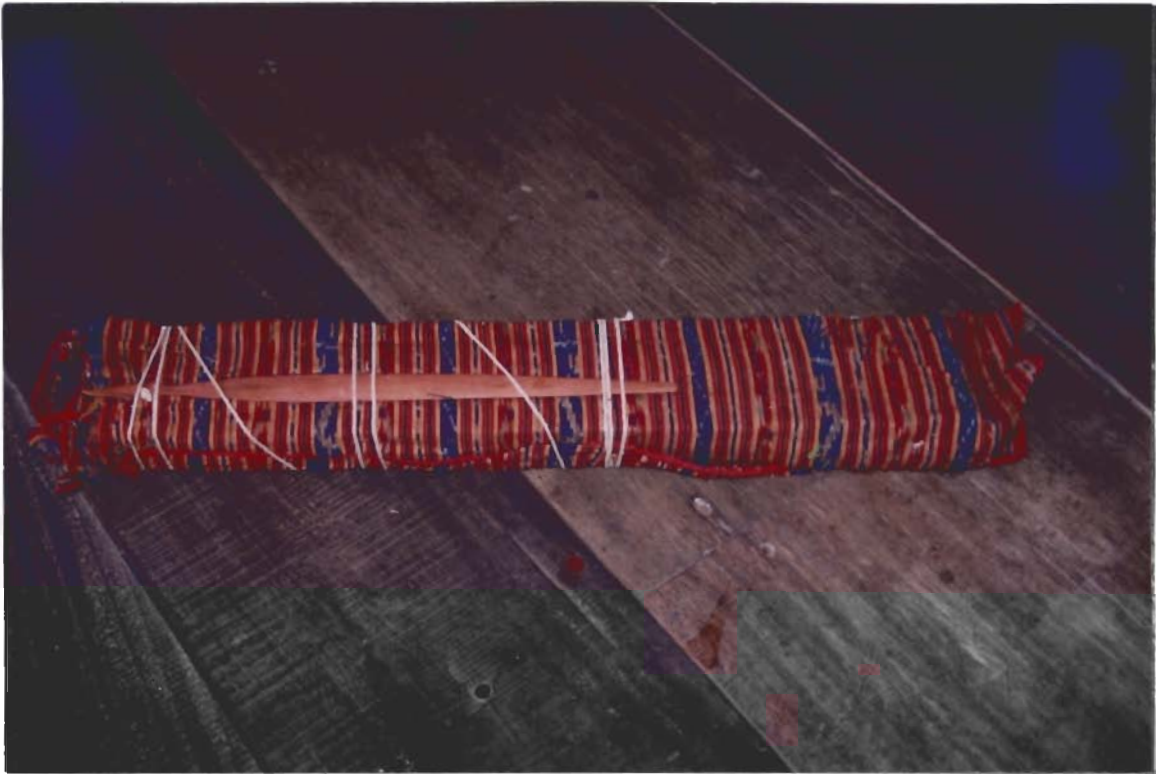


ภาพที่ 12

ผ้าห่อคัมภีร์ กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั่ง
หรือไทครั่ง วัดศรีสโมสร บ้านกุดจอก



ภาพที่ 13
ผ้าห่อคัมภีร์ ทำจาก ผ้าชิ้นหมี่ตาต่อตีนจก
และผ้าโจงกระเบนมัดหมี่ วัดศรีสโมสร
บ้านกุดจอก



ภาพที่ 14

ผ้าห่อคัมภีร์ ทำจากผ้ามัดหมี่น้อย และ
ผ้ามัดหมี่โลด วัดศรีสโมสร บ้านกุดจอก



ภาพที่ 15

ผ้าห่อคัมภีร์ ทำจาก ผ้าขัดผสมจก และ
ผ้าพื้นขาว วัดศรีสโมสร บ้านกุดจอก



ภาพที่ 16
ผ้ามางกันผั่ง กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง
หรือไทครั้ง ฝีมือการทอถวายเป็นของ
นางสร้อย ป้อมคำ



ภาพที่ 17

ผ้ามางกันผนัง กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง
หรือไทครั้ง ฝีมือการทอถวาย ของ
นางสร้อย ป้อมคำ



ภาพที่ 18
ธรรมมาสน์ และผ้าม่านติดธรรมมาสน์
วัดศรีสโมสร บ้านกุดจอก
กิ่งอ.หนองมะโมง จ.ชัยนาท

.82.





ภาพที่ 19

ผ้ามาบติดธรรมมาสน์ วัดศรีสโมสร

บ้านกุดจอก ฝีมือการทอถวายเป็นของ

นางทองจาย จบศรี



ภาพที่ 20
ผ้ามางาดิดธรรมมาสน์ วัดศรีสโมสร
บ้านกุดจอก ฝีมือการทอถวายเป็นของ
นางทองจาย จบศรี



ภาพที่ 21

หมอนเท้า กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั่ง
หรือไทครั่ง วัดศรีโฆสิต บ้านกุดจอก



ภาพที่ 22

หมอนเท้า กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั่ง
หรือไทครั่ง วัดศรีสโมสร บ้านกุดจอก



ภาพที่ 23

หมอนเท้า กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง
หรือไทครั้ง วัดเนินขาม บ้านเนินขาม



ภาพที่ 24

หมอนเท้า กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง
หรือไทครั้ง วัดเนินขาม บ้านเนินขาม



ภาพที่ 25

หมอนเท้า กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง
หรือไทครั้ง วัดเนินขาม บ้านเนินขาม



ภาพที่ 26

หมอนน้อย กลุ่มวัฒนธรรมลาวครึ่ง
หรือไทครึ่ง วัดเนินขาม บ้านเนินขาม



ภาพที่ 27

หมอนน้อย กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง
หรือไทครั้ง วัดเนินขาม บ้านเนินขาม



ภาพที่ 28

หมอนน้อย กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง
หรือไทครั้ง วัดทับผึ้ง บ้านทับผึ้งน้อย



ภาพที่ 29

หมอนน้อย กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั่ง
หรือไทครั่ง วัดทับผึ้ง บ้านทับผึ้งน้อย



ภาพที่ 30

หมอนน้อย กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง
หรือไทครั้ง วัดทับผึ้ง บ้านทับผึ้งน้อย



ภาพที่ 31

หมอนน้อย กลุ่มวัฒนธรรมลาวครึ่ง
หรือไทครึ่ง วัดบ่อกรุ จังหวัดสุพรรณบุรี



ภาพที่ 32

ผ้าคลุมหัวนาค กลุ่มวัฒนธรรมลาวครึ่ง
หรือไทครึ่ง บ้านทัพคล้าย ต.ทัพหลวง
อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี



ภาพที่ 33

ผ้าคลุมหัวขนาด กลุ่มวัฒนธรรมลาวครึ่ง
หรือไทครึ่ง บ้านภูดงอก กิ่งอ.หนองมะโมง
จ.ชัยนาท ฝีมือการทอของ นางซ้อย จงศิริ



ภาพที่ 34

ผ้าห่มเชิงจก กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง
หรือไทครั้ง บ้านไร่ อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี



ภาพที่ 35

ผ้าลื้อ กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง
หรือไทครั้ง อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี



ภาพที่ 36

ผ้าลื้อ กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง
บ้านกุดจอก กิ่งอ.หนองมะโมง จ.ชัยนาท
ฝีมือการทอของ นางนัว จบศรี

.100.



ภาพที่ 37

ผ้าหน้ามุ้ง กลุ่มวัฒนธรรมลาวครึ่งหรือไทครึ่ง
บ้านทักคล้ายและบ้านไร่ อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี



ภาพที่ 38

พุทธศาสนิกชนกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งหรือไทครั้ง
ทำบุญตักบาตรที่บ้านกุดจอก

.102.



ภาพที่ 39

ศิลปินช่างทออาวุโส ที่เคยสร้างผลงานสิ่งทอ
ในพระพุทธศาสนา กลุ่มวัฒนธรรมลาวครึ่ง หรือไทครึ่ง
นางกว กาศภักดี บ้านบ่อกรู จ.สุพรรณบุรี



ภาพที่ 40

ศิลปินช่างทออาวโส ที่เคยสร้างผลงานสิ่งทอ
ในพระพุทธศาสนา กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง หรือไทครั้ง
นางน้อย พุ่มจำปา บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท



ภาพที่ 41

ศิลปินช่างทออาวโธ ที่เคยสร้างผลงานสิ่งทอ
ในพระพุทธศาสนา กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง หรือไทครั้ง
นางเสียง ทาเอื้อ บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท



ภาพที่ 42

ศิลปินช่างทออาวโธ ที่เคยสร้างผลงานถึงทอ
โนพระพุทธรักษา กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง หรือไทครั้ง
นางเปี่ยม พุ่มจำปา บ้านเนินขาม จ.ชัยนาท



ภาพที่ 43

ศิลปินช่างทออาวุโส ที่เคยสร้างผลงานสิ่งทอ
ในพระพุทธศาสนา กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง หรือไทครั้ง
นางทองจาย จบศรี บ้านกุดจอก จ.ชัยนาท



ภาพที่ 44

ศิลปินช่างทออาวุโส ที่เคยสร้างผลงานสิ่งทอ
ในพระพุทธศาสนา กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง หรือไทครั้ง
นางนัว จบศรี บ้านกุดจอก จ.ชัยนาท



ภาพที่ 45
ศิลปินช่างทออาวุโส ที่เคยสร้างผลงานสิ่งทอ
ในพระพุทธศาสนา กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง หรือไทครั้ง
นางซ็อง จบศรี บ้านกุดจอก จ.ชัยนาท



ภาพที่ 46

ศิลปินช่างทออาวุโส ที่เคยสร้างผลงานสิ่งทอ
ในพระพุทธศาสนา กลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้ง หรือไทครั้ง
นางไป ทระติ บ้านห้วยผึ้งน้อย จ.สุพรรณบุรี